

T.C
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

113723

TÜRKİYE'DE ÇİZGİ ROMAN ÇEVİRİLERİNİN
EKİNSEL, ZAMANSAL, UZAMSAL AÇILARDAN
İNCELENMESİ :

ASTERİKS, RED KİT, TENTEN

ARŞ.GÖR. ÖZGÜR ELİF ERTAN

SBE Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Fransızca Mütercim Tercümanlık
Tezli Yüksek Lisans Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

113723

Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Emine DEMİREL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL, 2002

Anne ve babama,

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III

1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çeviri Nedir?.....	1
1.2 Çeviri Eleştirisi nedir?.....	2
1.3 Çizgi roman nedir?.....	2
1.4 Çizgi roman çeviri eleştirisi çalışması.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

2. DÜNYADA YENİ BİR TÜR OLARAK ÇİZGİ ROMAN	6
2.1 Dünyada karikatürden çizgi romana geçiş.....	6
2.1.1 Avrupa'da ilk çizgi romanın doğuşu.....	6
2.1.2 Çizgi romanların A.B.D.'deki yükselişi.....	10
2.1.3 1920-1930'lı yıllarda çizgi roman.....	14
2.1.4 <i>Tarzan</i> çizgi romanının doğuşu.....	14
2.1.5 Chester Gould'un amansız dedektifi <i>Dick Tracy</i>	15
2.1.6 Hergé'nin oğlu gazeteci <i>Tenten</i>	15
2.1.7 Süper kahramanlardan iki rakip <i>Supermen</i> ve <i>Batman</i>	17
2.1.8 Goscinny : Yalnız kovboy <i>Red Kit</i> ve Galyalı kahraman <i>Asteriks</i>	18
2.1.9 Uzakdoğu çizgi romanı.....	20

2.1.10 Yeni çizgi roman akımını öncülerinden Jim Davis ve kedisi Garfield.....	21
2.1.11 Yeni çizgi romanlar: Fantastik ve Underground öyküler.....	21
2.2. Türkiye’de karikatürden çizgi romana geçiş.....	23
2.2.1. Cumhuriyet öncesi.....	23
2.2.1.1 Tanzimat Dönemi 1867- 1878.....	23
2.2.1.2 Tanzimat Döneminde yayınlanan gülmece dergileri.....	24
2.2.1.3 Tanzimat Dönemi çizerleri ve ilk karikatürcümüz Ali Fuat Bey.....	26
2.2.1.4 Tanzimat Dönemi karikatür özellikleri.....	27
2.2.1.5 Meşrutiyet Dönemi karikatür özellikleri	28
2.2.1.6 II. Meşrutiyet döneminde karikatür özellikleri ve ünlü çizerimiz Cem.....	28
2.2.2. Cumhuriyet sonrası.....	29
2.2.2.1 Türkiye’nin çizgi romanla tanışması ve günümüze taşınması (1930-2002)...	30
2.2.2.1.1 1930-1940 dönemi.....	30
2.2.2.1.2 1940-1950 dönemi.....	30
2.2.2.1.3 1950-1960 dönemi.....	31
2.2.2.1.4 1960-1970 dönemi.....	32
2.2.2.1.5 1970-1980 dönemi.....	32
2.2.2.1.6 1980-1990 dönemi.....	33
2.2.2.1.7 1990-2002 dönemi.....	33
2.2.2.2 Cumhuriyet tarihinin karikatür ve çizgi roman çizerlerinden örnekler.....	35

İKİNCİ BÖLÜM

3. ÇEVİRİ ÇİZGİ ROMAN.....	42
3.1. Çizgi roman çeviri eleştirisi yöntemi.....	42
3.1.1 Çizgi roman çeviri eleştirisi yöntemi uygulamaları.....	47
3.1.1.1. Asteriks.....	47
3.1.1.2. Red Kit.....	61
3.1.1.3. Tenten.....	72
3.2. Ekinsel, zamansal, uzamsal açılardan çeviri eleştirisi yapıldığında Asterix, Luky luke, Tintin’le Asteriks, Red kit ve Tenten eşdeğerli mi ?.....	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ.....	88
KAYNAKLAR.....	90
EKLER	95
Ek 1 Çizgi roman çeviri eleştirisi uygulamaları için yapılan ön çalışma	
Ek 2 Dünyada ve Türkiye’de karikatür ve çizgi roman örnekleri	
ÖZGEÇMİŞ.....	183

ÖNSÖZ

“Bir milyon kere bin lombo!” diye bağırıp duran Kaptan Hadok, ya da “ Şu şerbetten bir yudumcuk versen ne olur Büyüfiks?” diye sızlanan Asteriks’in ayrılmaz arkadaşı çevirideki son adıyla Oburiks...İşte çizgi roman dünyasıyla ilk tanıştığımız karakterlerden birkaçı. Tez konusunu seçerken, daha önceden ilgimizi çeken çizgi romanlarla çalışma alanımız olan çeviriyi birleştirmek istedik. Böylece, iki alanı da uygulamalı olarak tez çalışmamızda incelemiş olduk. Hem görsel hem de yazın sanatlarını bir araya getiren bir alan olarak düşünebileceğimiz çizgi romanlar, çeviriler aracılığıyla farklı toplumlarda aynı etkiyi yakalayabilmiş midir? Bu soruya çalışmamız içinde, çeviri eleştirisi bölümünde verdiğimiz örneklerle yanıt bulmaya çalıştık.

Çalışmamıza, karikatür sanatından doğan çizgi romanların, dünya ve Türkiye’deki tarihsel süreciyle başladık. Bu süreç içinde, karikatür ve çizgi roman sanatçılarına yapıtlarıyla birlikte yer verdik. İncelememiz sırasında çeviri eleştirisi yapabileceğimiz çizgi roman örnekleri seçtik.

Örnekleri seçerken, ekinsel, uzamsal ve zamansal açılardan göndermelerin bulunmasını dikkate aldık. İnceleyeceğimiz örnekleri, çalışma dillerimiz olan, Fransızca’dan Türkçe’ye çevirisi yapılmış, farklı ülkelerde geçen çizgi roman serüvenleri arasından seçtik: *Asteriks*, *Tenten* ve *Red Kit*. Türkiye’de farklı dönemlerde yapılmış *Asteriks*, *Tenten* ve *Red Kit* çevirilerini ele aldık. Çalışmamızın bu bölümünde, çizgi roman çevirilerinin ülkemizdeki gelişim aşamalarını izleme olanağı bulmuş olduk.

Tez çalışmamızda, çeviri eleştirisi yöntem ve yaklaşımlarından yola çıkarak, ayrıca, çizgi roman çevirilerinin özelliklerini belirleyerek, eleştiri uygulaması yaptık. Seçtiğimiz üç çizgi roman yapıtından çeviri örnekleri uygulama alanımızı oluşturdu. Eleştiri uygulamalarından sonra, *Asteriks*, *Tenten* ve *Red Kit* çizgi romanlarının çeviri eleştirisi açısından genel bir değerlendirmesini yaparak çalışmamızı noktaladık.

Bu çalışmamın gerçekleşmesinde engin bilgisiyle beni yönlendiren Sayın Yard.Doç.Dr. Emine Demirel’e, Yüksek Lisans eğitimim süresince çeviri etkinliğiyle tanışmamı sağlayan öğretim üyelerine ve her zaman tüm desteğiyle yanımda olan aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

TÜRKİYE'DE ÇİZGİ ROMAN ÇEVİRİLERİNİN
EKİNSEL, ZAMANSAL, UZAMSAL AÇILardan İNCELENMESİ :
ASTERİKS, RED KİT, TENTEN

Ülkemizde 19. yüzyıl sonlarında başlayan çeviri etkinliğinin, yazılı ve sözlü olarak geniş bir yelpazesi bulunmaktadır. Tezimizde, çalışma alanımız çeviriyle, imge dünyamızı, göz alıcı resimleri ve okuyucuyu içine alan öyküleriyle çizgi romanları birleştirmek istedik.

Çizgi romanların renkli dünyalarında hangimiz yolculuk etmemişizdir? Bu yolculuğa çizgi roman çevirileriyle başladığımız bir gerçektir. Ancak, özgün metni okuyan okurlarla aynı göndermeleri yakalayabilmiş ve aynı karelerde gülebilmiş miyizdir?

19. yüzyıl sonlarında Avrupa'da karikatür sanatından doğan çizgi romanlar, baskı teknikleri ilerlemiş olması nedeniyle A.B.D.'de gelişmiş ve yeni bir tür olmuştur. Çizgi romanlar, ülkemizde de Osmanlı Devletinin mizaha uyguladığı engellemeler nedeniyle geç gelişen bir karikatür sanatıdır ve ancak, Cumhuriyet döneminde ortaya çıkmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde, çizgi roman sanatı, dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimi, önemli çizerler ve yapıtlarından örnekler verilerek ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise, çeviri eleştirisi yöntem ve yaklaşımlarından yola çıkarak çizgi romanların çevirileri üzerinde çalıştık. Çizgi romanlar, anlaşılabilirliği gibi, resimleri ve serüvenleriyle farklı yaşantıları, farklı zamanları, farklı yerleri anlatırlar. Bu nedenle, çalışmamızda, çizgi roman çevirilerinin ekin sel, zamansal ve uzamsal özelliklerini, örnekler vererek inceledik. Çeviri eleştirisi yapmak üzere üç çizgi roman örneği seçmiştik: *Asteriks*, *Red Kit* ve *Tenten*. Serüvenlerini seçmemizin bir nedeni, bu üç çizgi romanın özgün dillerinin çalışma dilimiz olan Fransızca'yla yazılmış olmasıdır. Seçimimizdeki diğer bir nedeni de, bir çok ülkede geçen *Asteriks*, *Red Kit* ve *Tenten* çizgi romanlarının zengin ekin sel, zamansal ve uzamsal göndermeler içermesiydi. Çalışmamızın son bölümünü, farklı dönemlerde yapılmış bu çevirilerin genel bir değerlendirmesi oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler : Çeviri, çeviri eleştirisi, çizgi roman, *Asteriks*, *Red Kit*, *Tenten*, ekin sel, zamansal, uzamsal öğeler, gülmece.

A STUDY ON THE COMICS TRANSLATIONS IN TURKEY FROM AN CULTURAL,
TEMPORAL, LOCAL ASPECT:
ASTERIX, LUCKY LUKE, TINTIN

The translation activity having started at the end of the 19th century in Turkey consists of a wide range of written and oral translations. The aim of this thesis is to combine our field of study, i.e. translation studies, and comics which captures our imagery world with its pictures and enchants the reader with its stories.

Who among us did not make a journey in this colorful world? It is a fact that we set off with the translations of these comics. However, were we able to detect the same referential points the source text reader was able to access and did we find the same drawings funny?

Comics that have been created from the art of caricature at the end of the 19th century developed in America because of its improved printing techniques and comics became a new kind of writings. As prohibitions hindered the improvement of the art of caricature because it was against the Ottoman State humour, comics appeared afterwards in the Republican period. The second part of this study takes up comics, its improvement in the world and in Turkey by giving examples of drawers and their works.

In the third part, we worked on the translation of comics making use of translation criticism methods and approaches. As it is intelligible from its name, pictures and adventures of comics submit different experiences/lives, different times, different paces. We studied these cultural, temporal, spatial characteristics of comics translation by making use of examples. We have selected three comics samples for our translation criticism: *Asterix, Lucky Luke, Tintin*. The reason why we especially chose these three, is that their source language has been French, which is also the language we work with. The other reason is that these comics because they are world-wide known and read contain cultural, temporal and spatial references. The last part of this thesis consists of a general evaluation of the translations made during different periods.

Keywords: Translation, critic of translation, comics, *Asterix, Lucky Luke, Tintin*, cultural temporal, local aspect, humour.

1.GİRİŞ

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Yüksek Lisans programı için hazırladığımız **Türkiye’de çizgi roman çevirilerinin ekinsel, zamansal ve uzamsal açılardan incelenmesi: Asteriks, Red Kit, Tenten** başlıklı bu çalışma, iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmamıza giriş bölümüyle başladıktan sonra, “Dünyada karikatürden çizgi romana geçiş” ve “Türkiye’de karikatürden çizgi romana geçiş” alt bölümlerini içeren “Dünyada yeni bir tür olarak çizgi roman” adlı birinci bölümle devam edeceğiz.. Sırasıyla, “Çeviri çizgi roman” ve alt bölümleri “Çizgi roman çeviri eleştirisi yöntemi”, “Çizgi roman çeviri eleştirisi yöntemi uygulamaları” ikinci bölümü ve değerlendirmenin yapıldığı “Ekinsel, zamansal ve uzamsal açılardan çeviri eleştirisi yapıldığında *Asterix, Lucky Luke, Tintin’le Asteriks, Red Kit ve Tenten* eşdeğerli mi ?” başlıklı alt bölümler çalışmamızın son bölümlerini oluşturmaktadır.

Giriş bölümünde, çalışmamız sırasında ele alınacak kavramlara yer verdikten sonra, çalışmamızın inceleme bölümlerine yer vereceğiz.

1.1 Çeviri Nedir?

Çeviriyi, bir dilden başka bir dile, bir iletinin sözlü ya da yazılı bir biçimde eşdeğerli olarak aktarılması olarak tanımlayabiliriz. Yazılı çeviri, teknik ve yazın çevirisi olarak ikiye, sözlü çeviri, ardıl, eşzamanlı ve bağlantı çevirmenliği olarak üçe ayrılmaktadır. Çeviri olgusunun bölümleri arasında bulunan yazılı çeviri çalışma alanımızı oluşturmaktadır. Yazılı çeviri içinde teknik çeviriden ayrılan yazın çevirisi roman, öykü, şiir, tiyatro, çizgi roman yapıtları sayılabilir. Alt alanlarını belirttiğimiz çevirinin tanımını Akşit Göktürk, *Çeviri: dillerin dili* adlı yapıtında şöyle dile getirmiştir:

“ Anlamın yabancı bir dilden tanıdık bir dile aktarılması değildir çeviri yalnız. Her dil, belli bir kültürün göstergeler dizesiyle, belli uzlaşmalar, töreler, davranışlar, değer ölçüleriyle, kısacası somut insan yaşamıyla iç içedir. Her yazın metninde sunulan kurmaca dünyanın art-alanında da, bütün bu etkenler yürürlüktedir. Başka dillerin tanımladığı başka dünyaların tanıtılmasıdır çeviri bu yönüyle.”¹

Çalışmamızda, yukarıda tanımladığımız ekinsel göndermelerin sıkça yapıldığı çizgi roman çevirilerine ve bu türü diğer çeviri alanlarından ayıran özelliklere yer vereceğiz.

¹GÖKTÜRK, A. (1994), *Çeviri: dillerin dili*, Yapı Kredi Yayınları ss.14

1.2. Çeviri eleştirisi nedir?

Eleştirel bilincin oluşması ve gelişmesi çeviri etkinliği için temel olgulardan biridir. Çeviri eleştirisi kavramı, çıkış metni ya da varış metni odaklı çeviri mi? sorusuyla başlamıştır. Yazın yapıtlarının yanı sıra dinsel metinlerin çevirileri bu soruları gündeme getirmiştir.

Çeviri eleştirileri günümüzde, çeviri alanında çalışmalar yapan araştırmacılar tarafından kuramsal bir boyut kazanmıştır. Çeviriler eleştiri yöntemleriyle birlikte bilimsel ve nesnel bir yaklaşımla yapılmaktadır. Çevirilerin varış dili odaklı ya da çıkış dili odaklı olarak incelenmesinin yanı sıra çevirinin düzenlam, yananlam, biçimsel ve etkileme boyutları üzerine de çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmamız sırasında, inceleyeceğimiz çizgi romanları bu bilimsel çeviri anlayışı ışığında ele alacağız.

1.3. Çizgi roman nedir?

Çizgi romanların genel tanımı Ana Britannica ansiklopedisinde şöyle yapılmıştır:

“Gazete, dergi kitap, gibi basılı bir ortamda çizim dizileri aracılığıyla anlatılan öykülere verilen ad”.²

Yukarıda tanımını gördüğümüz bu sanat dalının ilk örnekleri, Avrupa’da 19. yüzyılda görülmeye başlanmıştır. Çizgi romanlar, gülmece öğeleri içeren karikatür türünden doğmuştur. Karikatürlerin sevilen tiplerinin serüvenleri öykülere dönüşmeye başlamıştır. Böylelikle, çizerler karikatürlerini birbiri ardına gelen karelerle sürdürmeye çalışmışlardır. Daha sonra, konuşma ve düşünce balonları çizgi romanlara eklenmiş ve içlerine serüvenleri aktaran metinler konulmuştur. Çizgi romanlar, Avrupa’dan sonra A.B.D.’de ilgi görmüş ve bu ülkede zengin örnekler vererek, tüm dünyaya yayılmıştır.

İlk yayınlandığı yıllarda sadece gülmece unsuru içeren çizgi romanlar, günümüzde hayal ürünü süper kahramanların yanı sıra her türlü yaşantıdan kesitler vermektedir.

Ülkemizde, Cumhuriyetin ilk yıllarında çeviri yapıtlar sayesinde okunmaya başlanan çizgi romanlar, daha sonra özgün yapıtlar vermiştir. Günümüzde, hem özgün çizgi roman ve hem de çeviri çizgi roman örnekleri geniş okuyucu kitlesine sahiptir.

² Ana Britannica, Cilt 6 , ss 488

1.4. Çizgi roman çeviri eleştirisi çalışması:

“Dünyada yeni bir tür olarak çizgi roman” başlıklı birinci bölümde, dünyada ve Türkiye’de yazın ve çizgi sanatlarını birleştiren çizgi roman sanatının Avrupa’daki doğuşu, A.B.D.’deki gelişmesi ve dünyada ve Türkiye’de günümüzdeki yeri ele alınacaktır. Alt bölümler içinde, çizgi roman tarihinde ilklere imza atmış, bu sanat dalının gelişmesinde önemli katkıları bulunan çizgi roman ustalarının yapıtlarından örneklerle yer vereceğiz. Çizgi romanların Avrupa’da doğup A.B.D.’de yeni bir sanat dalı olması, ekinse ve uzamsal bir olgudur. Bunun nedeni de, A.B.D.’de baskı tekniğinin ve basın yayıncılıktaki dağıtımın Avrupa’ya göre çok daha gelişmiş olmasıdır. Çizgi romanların baskı tekniği diğer yazın alanlarına oranla daha önemlidir. Adından da anlaşılacağı gibi, çizgi romanlar, resimlerin grafiklerin, renklerin ve yazıların bir araya geldiği bir sanat dalıdır. Bu sanatın temelini oluşturan resimler ve konuşma balonları içindeki yazılar, yüksek baskı tekniği gerektirir. Çizgi roman serüvenlerinin bir çoğunun özgün biçimi renklidir. Ancak, Avrupa’da baskı tekniklerinin yetersizliği nedeniyle,, bu yeni sanat dalı, gelişme sürecini tekniğin gelişmiş olduğu A.B.D.’de yakalamıştır. Resimler, grafikler ve renkler özgün biçimlerine bu ülkede ulaşmışlardır. Çizgi romanların yeni bir tür olmasındaki bir başka etmen de, sinema gibi popüler bir sanat dalı olması ve geniş halk kitlelerine ulaşmasıdır. A.B.D.’de eyaletlerin birbirine çok uzak olması özellikle günlük gazetelerin dağıtılmasını geliştirmiştir. İlk yıllarda gazete ekleri olarak basılan çizgi romanlar, bu şekilde geniş halk kitlelerine ulaşmıştır. Avrupa’da bulunmayan bu teknoloji ve dağıtım sistemi, çizgi roman sanatının A.B.D.’de gelişmesinin nedenleri olarak açıklanabilir. Bu sanatın ilk örnekleri, genellikle Amerikan kültürünü eleştiren, sıradan halk kesimine yönelik ve salt gülmece unsuru taşıyan yapıtlar olmuşlardır. Güldürü unsuru içeren bu örneklerden sonra, polisiye çizgi romanları çıkmış ve bu sanat yeniden Avrupa’da da ilgi görmeye başlamıştır. Süper kahramanlar devriyle de çizgi roman sanatı, tüm dünyada hızla artan örneklerini vermiştir. Avrupa’da çizgi roman Fransa ve İtalya’nın yanı sıra, özellikle Belçika çizgi roman örnekleriyle büyük ilerleme kaydetmiştir. Avrupa çizgi romanını incelerken, tez çalışmamızda çeviri eleştirisini yapacağımız *Tenten*, *Asteriks* ve *Red Kit* çizgi romanlarına, *Tenten*’in yaratıcısı Hergé, *Asteriks* ve *Red Kit*’in yaratıcısı Goscinny’e yaşamları ve yarattıkları karakterlerin özellikleriyle birlikte yer vereceğiz.

Çalışmamızda Türkiye’deki çizgi roman tarihine, Cumhuriyet öncesi dönemdeki karikatürlerle başlayacağız. Bu bölümlerde, dünyada olduğu gibi ülkemizde de çizgi mizahın başlangıcı sayılan karikatür tarihine yer vereceğiz. Cumhuriyet öncesi, çizgi ve mizaha dayalı bu sanatın geçtiği baskıcı dönemlere ve her türlü yasaklara karşın yapıtlar vermiş sanatçılara

değineceğiz. Türkiye’de çizgi roman bölümünde, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde,, özellikle basına uygulanan baskılarla çevrilmiş karikatür tarihçesi, Osmanlı toprakları içinde yayınlanan ilk karikatür, Türkçe yayımlanmış ilk gülmece dergileri *Terraki ve Diyojen*’in yanı sıra, diğer örneklerden söz edeceğiz. Türkiye’de gerçek anlamdaki çizgi roman serüvenleri çeviri yapıtlarla başlamıştır. 1930’lu yıllarda, Türk gazetelerinde görünmeye başlayan çizgi romanla, kısa sürede Türk okuyucusunun ve çizerlerinin ilgisini çekmiştir. Çizgi romanlar, ülkemizde çeviri yapıtların yanı sıra, Turhan Selçuk ve Oğuz Aral gibi ustaların özgün yapıtlarıyla bir kimlik kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde, çizgi romanın farklı dönemlerde kimliğinin oluşmasına neden olan çizer ve tiplerine tarihsel sırayla yer verilecektir: *Amcabey* ve *Ak’la Kara* tiplerleriyle Cemal Nadir’e; *Abdülcanbaz*’la Turhan Selçuk’a; Avni ve *Utanmaz Adam*’la Oğuz Aral’a; *Malkoçoğlu*’yla Ayhan Başoğlu’na; *Cave Man* çizgi romanıyla Tayyar Özkan’a . Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak çizgi roman yayınlayan mizah dergileri, günümüzde de birbirinden çok çeşitli konular içeren yapıtlar yayınlamaktadır. Türkiye’de çizgi roman bölümünde, bu dergileri geniş bir biçimde inceleyeceğiz.

Çizgi romanların ilk çıktığı yıllardan günümüze dek uzanan serüvenlerini, dünyadaki ve Türkiye’deki örneklerle birlikte ele aldıktan sonra, son bölümde diğer yazın alanlarından farklılıklar gösteren çizgi romanların çevirilerini nesnel bir yaklaşımla incelemeye çalışacağız. Çizgi romanları diğer yazın alanlarından ayıran en büyük fark biçimsel özellikleridir. Görsel sanatlardan sinema ve tiyatro metinleri için yapılan alt yazı ve üst yazı çevirileri sırasında, cümle uzunluklarından dolayı ortaya çıkan biçimsel özellikler çizgi romanlarda da bulunmaktadır. Görsel sanatların çevirilerinde olduğu gibi çizgi romanlarda da cümle ve hatta kimi zaman sözcük uzunluklarına özen gösterilmelidir. Çizgi romanlarda konuşma ve düşünme balonlarında kapladıkları yerlerden dolayı, bu biçimsel özellik çevirilerde sorunlara yol açmaktadır.

Tez çalışmamızın üçüncü bölümü olan “Çeviri çizgi roman” başlıklı eleştiri bölümünde de, üç çizgi roman örnek olarak alınmıştır: *Asteriks*, *Red Kit*, *Tenten*. Her üç çizgi romanda da farklı ekinel, zamansal ve uzamsal boyutlar bulunmaktadır. *Asteriks* M.Ö. 50 yıllarında küçük bir Galya köyünde, *Red Kit* 19. yüzyılda vahşi batının serüven dolu kasabalarında, *Tenten* 20. yüzyılda, Kongo’dan Tibet’e kadar dünyanın çeşitli ülkelerinde geçmektedir. Çizgi romanın kendine özgü belirticilerini de göz önünde bulundurarak, seçtiğimiz çizgi roman çevirilerindeki bu ekinel, zamansal ve uzamsal boyutları incelerken, aşağıdaki çeviri eleştirisi yaklaşımını uygulayacağız:

1. *Düzanlamsal düzey*: Bu aşamada, dil bağlamı üzerine inceleme yapılacaktır. Çıkış dilinin yeterli derecede bilinmemesi ya da varış dilindeki anlatım yetersizliğinden ortaya çıkabilecek sorunlu çeviri örneklerine yer verilecektir.
2. *Yananlamsal düzey*: Bu düzeyde, ekinel, zamansal ve uzamsal bağlamdaki öğelerin çevirileriyle deyimler ve ses taklitlerinin (yansımaların) eşdeğerlilikleri karşılaştırılacaktır.
3. *Biçimsel düzey*: Bu düzeyde, çizgi romanlara özgü diyalogların konuşma balonlarında kapladığı yerler, noktalama işaretleri, eklenen ve çıkarılan cümle ya da sözcükler incelenecektir.
4. *Etkileme düzeyi*: Bu düzeyde, çizgi romanların okuyucuyu etkileme alanları araştırılmaktadır. Okuyucuyu güldürme amacıyla yazılmış tekerlemelerin, şarkı sözlerin, hakaretlerin ve özel adların, çeviri metinlerde amacına ulaşp ulaşmadığına örneklerle yer verilecektir.

Tez çalışması sonuç bölümünde ise, genel bir değerlendirme yapılarak, çizgi roman çevirilerinde karşılaşılan sorunlara ve tarih içindeki gelişmelerine yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

2. DÜNYADA YENİ BİR TÜR OLARAK ÇİZGİ ROMAN

Çalışmamızın birinci bölümünde, çizgi romanların dünyada ve Türkiye’de karikatürden, yola çıkarak yeni bir sanat dalı olarak doğması ve gelişiminin serüveni, tarihsel süreç içinde incelenecektir.

2.1. Dünyada karikatürden çizgi romana geçiş

2.1.1. Avrupa’da ilk çizgi romanın doğuşu:

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı için hazırladığımız tez çalışmamızın bu bölümünde, çizgi roman tarihçesi ve bu sanatın dünyadaki gelişimi incelenecektir. Ayrıca, bu sanatın başlangıç aşaması sayılan tek karelik espri ve bant karikatürlerden çizgi romanlara kadar uzanan serüvene de yer verilecektir.

Toplumların özelliklerini yansıtan çizgi romanlar, ülkelerin tarihsel sosyo-kültürel değişimlerine göre farklı aşamalardan geçmişlerdir. Bazı araştırmacılar, çizgi roman tarihçesini mağara devirlerine dek götürmüşlerdir. Günümüzdeki çizgi roman anlayışına kadar, birbirini izleyen olayları anlatan yazılı ya da yazısız her türlü resmi, bu sanat dalının başlangıcı olarak saymışlardır.

Talat Güreli *Türkiye’de Çizgi Romanlar* adlı yazısında, çizgi romanların araştırmacılarından söz ederken, onların romanlarda tarihsel olaylardan çok kurgu öykülere yer verdiklerini belirtmiştir:

“Fransız Gérard Blanchard, *Çizgi Roman Tarihi* kitabında mağara devrinden başlayıp, eski Mısır papirüslerinden, antik çağ Yunan vazo resimlerine kadar çeşitli dönemlerdeki taş ya da mermer duvar kabartmalarını da unutmayarak, bulabildiği bir sürü örneği kitabında görsel olarak sunmuş, tabii ki 80 metre uzunluğundaki Bayeux halısını da etraflıca anlatarak ...”³

Örneğin, Bayeux halısı, 11. yüzyılda Normandiya dükü Guillaume’un Saksonya’yı ele geçirmesini anlatır. Halı üzerinde, birbirini izleyen olayları betimleyen resimler ve az sayıda

³ Güreli, T, (1997) *Türkiye’de Çizgi Romanlar* Sanat Dünyamız çizgi roman: çizgi, roman özel sayısı Yapı Kredi yay., İstanbul s 41

yazı bulunmaktadır. Blanchard'a göre Bayeux halısı ve İstanbul Kariye müzesinde Hristiyanlığın doğuşundaki önemli olayları anlatan mozaikler de çizgi romanların temelini oluşturur.

Ancak, İsveçli araştırmacı Horst Schröder *İlk Çizgi Romanlar* kitabında, İngiliz araştırmacılar George Perry ve Alan Aldridge *Penguen Yayınevinin Çizgi Roman kitabı*'nda Gérard Blanchard'ın tezine karşı çıkmışlardır. Bu araştırmacılara göre, günümüz anlayışındaki ilk çizgi romanlar yukarıda anlatılan Bayeux halısı ya da Hristiyanlık tarihini anlatan mozaiklerden etkilenmemişlerdir.

Gerçekten de, çizgi romanların oluşum amaçlarıyla tarihteki bu yapıtların oluşum amaçları birbirinden çok farklıdır. Bayeux halısı, Mısır papirüsleri ya da dini ibadet mekânlarındaki resimler ve mozaikler, çizgi romanlardan çok tarihi belgelerle karşılaştırılmalıdır. 20. yüzyıldaki savaşların, tarihsel olayların filmlerle ve fotoğraflarla belgelenmesi gibi, tarihteki bu yapıtlar da önemli olayları, savaşları ya da toplumsal değişimleri resimlerle anlatmışlardır. Günümüzdeki çizgi romanlarsa böyle bir amaçla ortaya çıkmamıştır. Yani tarihe ışık tutan bir belge olmak üzere yaratılmamışlardır. Çizgiye en yakın yapıtsa, usta İngiliz ressam olan William Hogarth'ın 1730 yılında birbirini izleyen sekiz yağlı boya tabloyla anlattığı *Bir Sokak Fahişesinin Yükselişi* adlı resimlerdir. Bu resimlerde Hogart'ın alaycı biçemi görülmektedir.

Talat Güreli *Türkiye 'de Çizgi Romanlar* adlı yazısında Hogart'ın bu yapıtına yer vermiştir:

“Bu sekiz tablo birbirini bütünleyen bir dizi; bir çeşit yazısız, balonsuz çizgi roman bandı gibiHogart'ın tarzı doğal olarak aynı tarzı model alan bir sürü basın ressamının ortaya çıkmasına yol açtı. Bunlar günlük ve haftalık süreli yayınlarda ifadeleri ve biçimleri daha da abartarak, fakat çizgi ayrıntılarını sadeleştirerek bir karikatür ekolü başlattılar. İşte çizgi romanın ilk prototipleri de bu karikatür çizgi ekolünde başlamıştır.”⁴

William Hogart'tan önce Leonardo da Vinci de tiplerin estetiğini bozarak abartılı olarak çizmiştir. Ancak yarattığı bu tipleri tablolarında kullanmamıştır.

Hogart'ın yaşadığı dönemde, İngiltere'de baskı teknikleri gelişmemişti. Yazılar rahatlıkla çoğaltılıyordu. Buna karşın resimler için aynı yöntem uygulanmamıştır. Fotoğraf makinesi icat edilmediğinden, resimler önce kağıtlar üzerine basılacak ölçekte çizilmiş, daha sonra resimlerin negatif tahta baskı kalıbı çıkarılmıştır. Renkli baskı da yapılamadığından resimler siyah beyaz olarak kopyalanmıştır. Hogart da kendi yağlı boya resimlerini bu yöntemle kağıt

⁴ A.g.y s41

üzerine basıp çoğaltmıştır. Halk, ressamın gravürlerini büyük ilgiyle karşılamıştır. 18. yüzyılda çizgi roman türüne en yakın yapıtları veren ve resim sanatına alışılmışın dışında alaycı bir biçem getiren Hogart, karikatürün babası sayılmaktadır.

William Hogart'ın ardından aynı yüzyılda İngiltere'de Thomas Rowlandson ve Gillray, konuşma ve düşünce balonlu karikatürler çizmişlerdir. Gravürlerdeki düşünce balonları yine 18. yüzyılda, halka hıristiyanlığı öğretmek ya da askeri başarıları ve hikayeleri anlatmak amacıyla basılan ve çoğaltılan belgelerde de kullanılmıştır. Bu resimli el ilanları, birbirini izleyen resim tekniğinde büyük katkıda bulunmuştur.

19. yüzyılda, Avrupa'da, okur yazar oranı arttığı için basın gitgide önem kazanmıştır. Resimlerle desteklenen romanlar ve çocuk öyküleri çok büyük ilgi görmüştür. Gazetelerde güncel konuları anlatan resimler yayınlanmış ve daha çok alıcı bulmuştur. Fotoğraf makinesini 1820'de icat edilmiştir; ancak, gazetelere ekonomik yönden ağır geldiğinden görsel nitelikteki haberleri çizerler hazırlamışlardır. Kimi öykülerde resimler yazılara göre ön plana geçmiştir. Bu dönemlerde, Avrupa'da pek çok çizer ortaya çıkmış ve yeni bir türün tohumlarını da atmışlardır.

Bu çizerlerin en önemlileri arasında, İsviçreli bir ressamın oğlu olan Rodolphe Töpffer (1799-1846) sayılabilir. Töpffer, 1833 yılından itibaren yedi çizgi roman albümü çizmiş ve bu yapıtlarında, *Bay Kalem*, *Bay Kütük*, *Bay Kravat*, *Bay Dr. Festus*, *Bay Kargacıkburgacık yazı* gibi özgün çizgi roman kahramanları yaratmıştır. Her serüvende hayali kahramanların başından gülünç olaylar geçmektedir. Töpffer, çizgi romanlarını, 19. yüzyılın ilk yıllarında icat edilen taş baskı yöntemini kullanarak, 200 kez çoğaltmıştır. Metinleri el yazısıyla yazmış, hareketlerin ve esprilerin yerlerine göre sayfa düzenlerini yapmıştır.

Çizgilerinde yalın bir anlatım kullanan Töpffer, kendisinden sonra gelen çizerleri büyük ölçüde etkilemiştir. Çünkü, Töpffer'den önce karikatür devri başlamış olsa bile, çizerler öyküleri için uzun ömürlü tipler yaratmamışlardır. Bir espri ya da bir öykü için yaratılan tipler daha sonraki öykülerde kullanılmamıştır. Yeni bir tür yarattığının bilincinde olan Töpffer, aynı zamanda bir çizgi roman kuramcısı olarak görülmektedir.

Thierry Groensteen *Çizgi Roman* kitabında Töpffer'in 1837 yılında söylediklerine şöyle yer vermiştir:

“Metinsiz resimlerin anlatımları yetersiz kalır, resimsiz metinler de hiç bir anlama gelmez. Bunların ikisi bir arada ancak roman kadar özgün ve bu türden başka bir şeye de benzemeyen bir çeşit roman oluşturur. Töpffer (1837)”⁵

1860 yılında Garnier yayınevi, Töpffer’in çizgi roman albümlerini yayınlamış ve daha sonra bu albümler, Avrupa’da bir çok dile çevrilmiştir.

Töpffer’in ardından Avrupa’da bu türe ilgi gitgide artmıştır. Fransa’da aslında ünlü bir fotoğraf sanatçısı olan Nadar’ın (1820-1910) 1848 yılında *Môssiu Réac* adıyla yarattığı politik çizgi roman büyük başarı kazanmıştır. Yazar Gustave Doré’de (1832-1883) henüz on beş yaşında *Herkül’ün Yaptıkları* adında yayınladığı çizgi roman albümünden sonra da bu alanda bir çok tip yaratmıştır. Léonce Petit, *Bay Beton’un başına gelenler* adlı çizgi romanında, Töpffer’in çizgilerine ve güldürü anlayışına benzerlikler göstermiştir. 1880 ve 1914 yılları arasında Caran D’Ache, Emile Cohl, Adolphe Willette, Louis Döes, Henri de Sta ve Fernard Fau gibi dönemin ünlü karikatürcüleri, *Kara Kedi* ya da *Gülmek* adlı politik taşlama dergilerinde bant karikatürler ya da tek sayfalık çizgi roman öyküleri çizmişlerdir.

İsviçre ve Fransa’nın yanı sıra Almanya’da da yeni oluşumlar içinde olan bu tür, Wilhem Busch’la (1832-1908) birlikte yeni bir kimlik kazanmıştır. Çünkü, Busch 1858’de çizgi roman türünün ilk önemli tipleri olan Max ve Moritz adlı yerinde duramayan, her şeye zarar veren yaramaz iki çocuk yaratmıştır. Max ve Moritz serüvenleri, birbirini izleyen yedi ayrı bölümden oluşmuştur: Küçük bir köyde yaşayan iki yaramaz, öğretmenlerine, komşularına kısacası çevresindeki herkese korku dolu anlar yaşatırlar. Yedinci ve son bölümde, *Max ve Moritz* bu yaptıklarının cezalarını yaşamlarıyla öderler. Oldukça korkunç bir sonla biten bu çizgi öyküler, çocuklara yapılan kötülüklerin cezasız kalmayacağı dersini verir. Yalın bir çizgiyle anlattığı tiplerini kendinden önceki çizgi romanlarda bulunmayan bir biçimde hece vezniyle konuşturmuştur. Bu özellik de Bush’un serüvenlerinde ayrı bir gülmece unsuru ortaya koymuştur.

Busch’un çizgi romanlarında konuşma balonları ve resimlerin çerçeve kareleri bulunmuyordu. Çizgilerde bu her şeye zarar veren tipler, daha sonraları asıl kimliklerini 1896’da A.B.D.’de kazanır ve bu olguda çizgi romanlar için bir dönüm noktası sayılabilir. Çizgi roman tiplerinin bu yeni davranışını, Talat Güreli *Türkiye’de Çizgi Romanlar* adlı yazısında şöyle anlatmıştır:

“ Ve hemen hemen bütün çizgi romancılar ister karikatür tarzında ister gerçekçi tarzda olsun Busch’un kahramanlarındaki bu etraflarına sürekli zarar veren insan olma motifini kendi kahramanlarına da (çoğu kez bir kılıf uydurarak) uygulayacaklardır.

⁵ Groensteen, T (1996) Çizgi roman, Les Essentiels, Milan s 52

Çizgi roman baş kişiliklerinin karakter yapıları, diğer türlerden burada ayrılmaktadır. Zaten, bu kahramanlar tek bir kişiyi kurtarmak ya da yardım etmek amacıyla bütün bir köyü yakabilen, yüzlerce insanı perişan etmekten kaçınmayan tiplerdir, yani amaçları ne olursa olsun sürekli zarar veren tipler...”⁶

Gerçekten de, daha önce karikatür sanatında kullanılmayan bu her şeye zarar veren baş karaman tiplmesi, kendinden sonra gelen çizgi romanları büyük ölçüde etkilemiştir. Azılı bir katili yakalamak için bir Vahşi Batı kasabasını yerle bir eden *Red Kit* ya da insanlığı kurtarmak için dünyayı ters düz eden *Superman*, *Batman* ya da *Örümcek Adam* gibi süper kahramanlar hep bu yıkıcı özellikleri göstermişlerdir.

2.1.2. Çizgi romanların A.B.D.’deki yükselişi:

Yukarıda görüldüğü gibi, çizgi roman yeni bir tür olma yolundadır. Öncelikle Avrupa’da başlayan bu hareketlenme, daha sonra A.B.D.’ye sıçramış ve baskı teknikleri, konuşma balonları, resim çerçeveleriyle birlikte oluşumunu tamamlamıştır. Gerçek anlamdaki ilk çizgi roman da, 1896 yılında Outcault’un yarattığı *Sarı Çocuk*’la birlikte doğmuştur.

Sarı Çocuk çizgi romanı, ilk adımlarını, bant karikatürlerle atmaya başlamıştı. Outcault’un bu öncü yapıtına geçmeden önce, bant karikatürlerden söz edilmesi gerekir. Bu tür, 1894 yılında Amerikan dergi ve yüksek tirajlı gazetelerinde yer alarak ilgiyi üzerinde toplamıştır. Tek karelik espriler içeren politik karikatürler, gündem üzerine eleştiriler yapmışlardır. Çizerler, bu dönemde okuyucuya anlatmak istedikleri espriyi karelere bölerek zaman kavramını karikatürle birleştirmişlerdir. Bu kareler sonra belirli bir kronolojik sıraya konulmuş ve çizgi romanın ilk şekli sayılan strip ya da bant karikatür diye adlandırılan bu tür sadece güldürme amaçlı olarak çizilmiştir. İngilizce’de, önce bant karikatürlere “comic-strip” daha sonra da çizgi romanlara “comic-book” denilmesinin nedeni de bu şekilde açıklanabilir. Bant karikatürlerin bir başka özelliği, güldürücü ögenin son karede bulunmasıdır. Okuyucuyu son karede gülümsetmek çizgi romanlar için belirleyici bir özellik değildir. Her ne kadar bant karikatür çizgi romanlar için bir geçiş aşaması sayılsa da, günümüzde ayrı bir tür olarak gazete ve dergi sayfalarında yaşantısını sürdürmektedir.. Bu türün en önemlileri arasında, Charles Gould’un *Snoopy’si*, Dick Brownie’nin *Hägar the Horrible’i* (*Vikingler*), Chic Young’un *Blondie’si* (*Fatoş*), Jim Davis’in *Garfield’i* sayılabilir.

⁶ Güreli, T., (1997) Türkiye’de Çizgi Romanlar Sanat Dünyamız çizgi roman: çizgi, roman özel sayısı Yapı Kredi yay., İstanbul

R.F. Outcalt'un *At the Circus in Hogan's Alley* adlı bant karikatürü, ilk olarak 1895 yılında New York World gazetesinde yayınlandı. Joseph Pulitzer'in sahibi olduğu gazete kısa sürede bu bant karikatürdeki sarı çocuk tiplemesi sayesinde satışlarını arttırmıştır. Bu bant karikatür, daha sonra *Yellow Kid* çizgi romanı olarak yayınlanmaya devam etmiştir. Gazetenin bu denli ilgi görmesinin nedeni, o dönemde Amerika'da okur yazar oranının çok düşük olmasıdır. Avrupa'dan gelen göçmenler, bol yazılı sayfalar yerine kendi yaşantılarına yakın buldukları serüvenlerin geçtiği esprilerle dolu bant karikatürleri tercih etmişlerdir. New York'ta yayınlanan diğer büyük gazetelerden biri olan *New York Journal*, bu satış artışını görüp New York World'le rekabete girmiştir. Ve 1896 yılında Outcalt'un *Sarı Çocuk* çizgi romanının tüm yayın haklarını satın almıştır. Böylece, iki gazete arasında büyük bir savaş başlamıştır. Çizer Outcalt'da hangi gazete sahibi daha çok öderse o gazetede çizmeyi sürdürmüştür. 1896 yılında çizgi roman iki gazetede yayınlanmaya devam etmiştir.

1893 yılında Amerikan dergi ve gazetelerinde renkli baskı başarılı sonuçlar vermiştir. Aynı dönemde, Outcalt'un 1895 yılında çizmeye başladığı ve halkın kısa sürede ilgisini kazanan çocuk tiplemesinin giysisi, gerçek rengi sarıya 1896 yılında kavuşmuştur. Baskı tekniklerinin yanı sıra kullanılan konuşma balonları da çizgi roman tarihi için önemli bir etkidir. İlk serüvenlerde Outcalt, dialogları ve esprileri çocuğun sarı giysisi üzerinde yazmıştı. Daha sonra, bu diyalogları konuşma balonlarına taşımıştır. Bu gelişme, çizgi roman tarihinde önemli bir aşama olarak görülür, ancak yine de ilk çizgi roman için araştırmacılar bir görüş birliğine varamamıştır. Çizgi roman tarihi araştırmacılarından Thomas Inge'nin Çizgi romanlar yazısında ilk çizgi roman konusuna şöyle değinmiştir:

“İlk çizgi romanın hangisi olduğunu saptamak güçtür. Bazı araştırmacılar James Swinnerton'un San Francisco'da yayınlanan Examiner gazetesi için 1895'te çizdiği *Little Bears and Tykes*'in ilk çizgi roman olduğunu söyler. Swinnerton, Examiner'da 1893'ten beri haber başlıklarını süslemekte kullanılan ayı yavrularını küçük çocuklara benzetmişti. Sayıları daha fazla olan diğer araştırmacılar ilk çizgi roman olarak Richard Outcalt'un New York'ta yayınlanan World gazetesi için 5 Mayıs 1895'te çizmeye başladığı, kentin “Hogan Sokağı” ile özleştirilen göçmenlerin yaşadığı kesimlerinde bir sokak çocuğunun başından geçenleri konu alan *The Yellow Kid*'i gösterirler.”⁷

Günümüz anlayışında, çizgi romanların öncülerinden diyebileceğimiz *Sarı Çocuk*'un yayınlanması 1898 yılına kadar New York Journal'da devam etmiştir. Çizgi roman tarihinde

⁷ Inge T: (1997) Çizgi romanlar Sanat Dünyamız çizgi roman: çizgi, roman özel sayısı Yapı Kredi yay., İstanbul

önemli bir yeri bulunan çizir Outcault, kendi dönemindeki ve kendinden sonraki sanatçıları büyük ölçüde etkilemiştir. Daha sonra, Amerika ve Avrupa çizgi romanında sıkça karşılaşılan çağdaş yaşamla ilgili öyküler ve toplumsal eleştiriler de bu yapıtta görülmektedir.

Outcault, daha sonra 1902 yılında Buster Brown adlı çizgi karakteriyle yeni serüvenler yayınlamaya başlamıştır. Bant karikatürler ve çizgi romanlarla satışlarının arttığını gören gazeteler, artık pazar ekleri olarak “comic book”larla okuyucu kitlelerinin ilgilerini çekmişlerdir. Amerikan çizgi romanının ilk çıkış yılları sayılabilecek 1896-1929 tarihleri arasında, önce bant karikatür olarak daha sonrada çizgi romana dönüşen serüvenler bulunmaktadır. Bu çizgi romanlar arasında, 1897 yılında Rudolph Dirks’in bant karikatür olarak *Journal* gazetesinde çıkan Almanca’da kedilerin bağışması anlamına gelen *The Katzenjammer Hids*, aynı çizirin daha önce sözünü ettiğimiz Alman çizir Busch’un *Maks ve Moritz*’ten esinlenerek yarattığı *Hans ve Fritz*, George Herriman’ın yine pazar eklerinde yayınlanan *Lariat Pete*, *Major Ozone* adlı çizgi serüvenleri sayılabilir. 1904 yılında da, çizir Claire Briggs her gün yayınlanan ilk bant karikatür olan *Piker Clirk*’i yaratmıştır.

Amerikan toplumu, günlük sıkıntılarından uzaklaştırdığı ve her yaş grubuna, cinsiyete ve değişik beğenilere yönelik olduğu için, bu yeni türe bu denli ilgi göstermiştir. Çıkış yıllarında özellikle sadece mizahi konular içeren çizgi romanlar zamanla çok büyük değişime uğramıştır; özellikle renkleri, sayfa düzenleri ve daha çok görsel metinleriyle ve daha da önemlisi endüstri döneminin başlamasıyla sanatlardaki çoğul üretimsel birliktelikle sinema gibi çizgi roman sanatı da bir kitle sanatı haline gelmiştir. Çizgi roman yazar ve çizirleri daha o yıllardan başlayarak halkın bir anlamda nabzını tutmayı başarmıştır. Çünkü, bir çok kültürün bir arada yaşadığı A.B.D.’de, kitlelerin ilgisini toplayabilmek oldukça zor olmuştur. Hiçbir kültürün, yaşın, cinsiyetin üzerine okları çekmeden, sadece güldürü amacıyla yayınlanan bu serüvenler, kısa süre sonra diğer kıtalara da atlayacaktır.

Aynı yıllarda sadece komik serüvenlerden oluşan çizgi romanlar konu sıkıntısı çekmeye başlamıştır. Ve, artık, okuyucunun her pazar görmeye alıştığı güldürücü bant karikatür ya da çizgi romanların yanı sıra gerçek üstü çizgiler ve konular taşıyan ilk fantastik yapıtlarda gazetelerin eklerinde boy göstermiştir. Gerçek üstü ilk çizgi romanlar, okuyucunun yeni arayışlarına da yanıt vermiştir. 1905 yılında yayınlanan küçük bir çocuğun rüyalarında başından geçen serüvenlerin anlatıldığı Winsor McCay ‘in *Little Nemo in Slumberland* , George Herriman’ın 1913 yılında çizdiği ve kendinden sonra gelecek birçok çizgi kahramana esin kaynağı olacak kedi fare kavgasının geçtiği *Krazy Kat* bu tür çizgi romanların ilk örneklerindendir.

Her ne kadar çizgi romanlar tohumlarını Avrupa kıtasında atmaya başlasalar da gelişim aşamalarını A.B.D.’de tamamladıkları bir gerçektir. Amerika’da bir kitle sanatı haline gelen ve her yaştan, her kültürden okuyucu topluluklarına yönelik olarak yayınlanan çizgi romanlar, 20. yüzyıl başında Avrupa’da sadece çocuk dergilerinde görünmeye başlamıştır. Çünkü, çizgi romanlar o dönemlerde Amerika’daki gibi ilgi görmemiş ve hatta ikinci sınıf bir tür olarak küçümsenmiştir. Kosta Cenar “Dünyada çizgi roman” yazısında bu konuya şu şekilde değinmiştir:

“ Kimi zaman edebiyata kimi zaman da görsel sanatlara yanaştırılan “8. sanat”, bu karşılaştırmalardan sarsılır ama gene de görüntüsel anlatı özelliğini yitirmez. Çizgi romanı başka bir sanatla eşitleme girişimleri onun sanatsal özgürlüğünü kısıtlayacak yerde, tam aksine daha da artırır. Bu durum ilk bakışta çelişkili gibi gözükebilir. Ancak ikinci dereceden önemsiz bir sanat dalı, bir eğlence biçimi veya çocuklar için bir şeyler öğrenme vesilesi olarak görülen çizgi roman ; okul eğitiminin bir kural gibi benimsettiği edebiyatın tersine zihinlerde resimli kitapla halk romanı arasında bir yer edinmiştir.”⁸

Her türlü küçümseyici düşünceye karşın çizgi romanların ilerleyişi durmamıştır, çünkü çizgi romanlar dünya kültürünün zamanla popülerleşmiş kavramlarından, beğenilerinden ortaya çıkarlar. Halkın farklı davranış, duygu, heyecan ve kültürel değerlerini yansıtır. Bu kültürel değerler de sanatsal alışverişle birbiriyle etkileşim içindedir.

1930’lu ve 1940’lı yıllarda macera çizgi romanı A.B.D.’de olduğu kadar Avrupa’da büyük yankılar uyandırmıştır. *Sarı Çocuk* ve onu izleyen güldürücü çizgi romanlar büyük bir artış göstermiştir; ancak, bir süre sonra sadece güldürme amacıyla çizilen çizgi romanlar okuyucunun ilgisini çekmemeye başlamıştır. Böylece çizerler ve yayıncılar yeni arayışlara girmişlerdir.

A.B.D.’nin büyük gazetelerinden *New York Journal*’in sahibi William Randolph Hearts 1914 yılında çizgi roman pazarlama şirketi olan King Feature Syndicate’i kurmuştur. Bu tarihten itibaren pek çok çizgi romancı, Hearts’in şirketinin bünyesine girmiş ve yüzlerce yeni çizgi roman serüveni A.B.D.’nin yanı sıra, Güney Amerika ve Avrupa’da satılmaya başlamıştır. Hearts’in şirketinin ardından diğer büyük gazete sahipleri de, aynı yolu izleyen Chicago

⁸ Ceran.K., (1997) “Dünya’da çizgi roman” Sanat Dünyamız çizgi roman: çizgi, roman özel sayısı Yapı Kredi yay., İstanbul s 67

Tribune Daily News Syndicate ve United Features Syndicate adlı yayın ve dağıtım şirketlerini kurmuşlardır .

2.1.3. 1920-1930'lı yıllarda çizgi roman :

1929 yılı A.B.D.'de çizgi romanların altın çağı olarak görülür. Bunun da çizgi roman tarihçileri tarafından benimsenen iki nedeni bulunmaktadır. Birinci neden, halen peşinden milyonları sürükleyen Hal Foster'ın yarattığı bir kahraman olan *Tarzan*'ın bant karikatür olarak *United Features* dergisinde yayınlanmasıdır. Böylece çizgi romanlarda, iyiler için kötülere karşı savaşan kahraman doğmuştur. Aynı yıl, Dick Calkins'in *Buck Roger in the 25th Century* adlı gelecek yüzyıllarda geçen fantastik olayların anlatıldığı çizgi roman okuyucuları da serüvenleri içine almıştır. 1929 yılının bu denli önemli olmasındaki ikinci neden ise, dergi yayıncılarından George Delacorte'un bağımsız çıkan ilk çizgi roman dergisi *Funnies*'i çıkarmış olmasıdır. İlk başlarda birçok bant karikatür ve çizgi roman içeren dergi, okuyucu tarafından ilgi görmemiştir; çünkü o güne kadar çizgi roman dergilerini ücretsiz olarak gazetelerin eklerinde okuyabiliyorlardı. Bu nedenden ötürü, dergi, gazete ekleriyle yarışamayarak 13 sayıdan sonra kapanmıştır. *Funnies*'i izleyen yıllarda, daha küçük boyutlarda ve daha ucuza mal edilen *Funnies on Parade*, *Famous Funnies* ve *Century of Comics* gibi dergiler ortaya çıkmıştır. Bu dergiler içinde, 1929 yılında Walt Disney'in yarattığı Mickey tiplmesi de komik bant karikatürün öncüleri arasında sayılmaktadır.

Böylece çizgi romanlar sadece gazete ekleri olmaktan çıkmış ve çizgi roman tarihinde yeni bir sayfa açılmıştır.

2.1.4. *Tarzan* çizgi romanının doğuşu:

Çevik hareketlerle yemyeşil ormanlarda dallardan dallara sarmaşıklarla atlayan güçlü *Tarzan*'ın çizgi roman tarihinde oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Sürekli olarak kent yaşamındaki durum komedilerini konu alan çizgi romanlar, ilk başlardaki etkisini kaybetmiştir. Yayıncılar, yeni konularla satışları artıracak yeni çizgi tipler arayışına girmişlerdir. Ayrıca, ünlü yazın yapıtlarını çizgi roman yapma düşüncesi ortaya çıkmıştır. 1929 yılında Edgar Rice Burroughs'un romanı *Tarzan* ünlü çizer Hal Foster'ın bant karikatürleriyle hayat bulmuştur.

Okuyucular ormanlarda bilmedikleri bir dünyada doğanın özgürlüğünü keşfetmişler ve hayvanlarla dostluğu ormanda doğup büyüdüğü için konuşmakta zorluk çeken, ancak, her

serüvende büyük kent insanının yardımına koşan bu kahramanı çok benimsemişlerdir. Bu başarının sonucunda, 1930 yılında *United Features*'ün bünyesine giren *Tarzan* serüvenleri günlük çizgi roman olarak devam etmiştir.

2.1.5. Chester Gould'un amansız dedektifi Dick Tracy:

Tarzan çizgi romanıyla başlayan macera çizgi romanları dalgasının ardı arkası kesilmeyecektir. 1931 yılında, görünüşüyle ormanın vahşi yaşamı içinde bütünleşmiş giyimsiz denebilecek Tarzan'ın karşısına iyi giyimli ve oldukça akıllı dedektif Dick Tracy çıkmıştır. Rakip denebilecek bu iki çizgi roman kahramanı kısa sürede A.B.D.'de olduğu kadar Avrupa'da da ilgi görür. Chester Gould'un yarattığı ve çizgi romanın efsane karakterlerinden biri olan Dick Tracy, A.B.D.'nin o dönemdeki yaşamını oldukça gerçekçi bir biçimde veren polis dedektifinin başından geçen serüvenleri anlatmaktaydı. Chicago'da yaşayan Chester Gould'un bu serüveni yaratmak için çevresindeki gangster olaylarını izlemesi yeterli olur. Çizgi romanının konusu dolayısıyla kendisinden sonra gelecek olan birçok dedektif öyküsünü ve polisiye filmleri etkilemiştir. Çünkü, özel yaşamda yaşanan kötü bir geçmişin öcünü bir görev adı altında almak, ilk kez bu çizgi romanda görülmüştür. Çizgi romanın kahramanı Dick Tracy, serüvenin ilk başlarında, Tess adındaki bir kızla nişanlanacaktı. Ancak, gangsterlerin bir gün Tess'in babasını öldürüp Tess'i de kaçırmalarıyla birlikte, Dick Tracy'nin yaşantısı altüst olmuştur. Ne pahasına olursa olsun, öcünü almak isteyen kahraman, gangsterlerin peşine düştüğü sırada, bir görevle polis teşkilatına dedektif olarak atanır. Bundan böyle, çizgi roman dünyası için kötülere karşı kanunlarla savaşacak olan bir kahraman doğmuştur.

2.1.6. Hergé'nin oğlu gazeteci Tenten:

1907 yılında Brüksel'de doğan, Georges Rémi, ya da ad ve soyadının baş harflerinden yola çıkarak yarattığı ve herkesçe bilinen diğer adıyla Hergé, dünya çizgi roman tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bunun nedeni de, 1929 yılından itibaren milyonlarca çizgi roman okuyucusunu, ülkeden ülkeye koşan gazeteci Tenten ve dostlarının serüvenleri içinde sürüklemiş olmasıdır.

Hergé, çizgi dünyasına Katolik eğilimli bir dergi olan *Küçük Yirminci*'nde izci çocuk Totor'la başlamıştır. Totor karakteri bir anlamda *Tenten*'in habercisidir. Çünkü, amacı iyilik yapmak ve insanlara yardım etmek olan Totor, Tenten ile benzer özellikler taşımıştır. Hergé, Totor tiplemesinin saç biçimini ve adını değiştirmiş ve bu karaktere yeni bir meslek bulmuştur: Gazetecilik. Mesleği sayesinde dünyadaki birçok ülkeye giden *Tenten* çizgi romanı, 1929

yılında yine *Küçük Yirminci* dergisinde doğmuştur. Dergi satışlarını arttırmak ve gençlere politik düşünceleri aşılama isteyen dergi sahibi Peder Wallez, Tenten karakterini çok benimsemiş ve genç çizeri desteklemiştir. Böylece, Tenten 1929 yılının Ocak ayında yayınlanan ilk serüveninde Rusya'daki Bolşeviklere Katolik düşüncelerini yaymaya başlamıştır. Dergide haftada bir kez iki sayfa olarak yayınlanan Tenten, daha ilk sayılardan itibaren çok ilgi görmüştür. Hergé, *Tenten Rusya'da* serüveninden başlayarak konuşma balonları kullanmıştır. Tenten, Rusya serüveninden sonra o dönemlerde Belçika'nın bir sömürgesi olan Kongo'ya gitmiş ve buradaki halk ayaklanmalarını bastırmaya çalışmıştır. 1932 yılında Hergé Casterman yayıneviyle anlaşma yapmış, *Tenten Amerika'da* serüvenini yayınlamıştır. Hergé'nin daha sonra çizdiği yapıtlarından en önemlileri arasında Çin'de geçen *Mavi Lotüs*, İskoçya'da kaçakçıların peşinden koştuğu *Kara Ada*, Tenten'in en yakın Kaptan Hadok'un ilk kez çizildiği *Altın Kısaçlı Yengeç* sayılabilir.

Tenten çizgi romanı, Kaptan Hadok'un serüvenlere katılmasıyla, yeni özellikler ve gülmece unsurları getirmiştir. Çünkü, Tenten'in saygılı kişiliğinin tam tersi bir tiplere olan Hadok her fırsatta hakaret eder. Bu gülmece unsurlarının yanı sıra polis dedektifleri Dupont ve Dupond'un işleri karıştırmaları, Profesör Turnösol'un iyi duyamamasından kaynaklanan yanlış anlamalar Tenten okuyucusunu neşelendirmeyi başarmıştır.

Hergé yaşamını kaybettiği 1983 yılına kadar yarattığı ve bir çok dile çevrilen *Tenten* serüvenleriyle çizgi roman dünyasının devleri arasında yer almaktadır. *Tenten* çizgi romanının başlıca karakterlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Tenten iyi bir gazeteci ve ülkeden ülkeye koşan durmak bilmez bir serüvencidir. Bazı serüvenlerinde de, ünlü bir gazeteci olduğu görülmektedir. Tenten cesur, akıllı, kurnaz, becerikli, düzeyli, hiç yaşlanmayan, alçakgönüllü ve yenilmez bir kahraman olmuştur.
- Milu Tenten'in hayatında çok önemli bir yeri olan, beyaz tüylü en sadık dostudur. Bir çok serüveninde, Tenten'i tehlikelerden kurtarır. Tenten için. Milu her macerada Tenten'in hemen yanında yer alır.
- Kaptan Hadok Tenten serüvenlerinin başlıca karakterlerinden biridir. İlk kez *Altın Kısaçlı Yengeç* adlı öyküde ortaya çıkmıştır. Düşüncesiz, cömert ve ateşli bir adamdır. Viskiye çok büyük bir tutkuyla bağlıdır. Son derece özgün ve okuyucuyu güldüren hakaretleri bulunur.
- Dupont ve Dupond ne zaman yurtdışına çıkılsa dikkat çekmeyeceklerini düşünerek yerel kostümlere bürünürler ve nerdeyse bir defile sunarlar. Birbirlerine çok benzerler

sadece bıyıklarındaki küçük bir fark onları birbirlerinden ayırmayı sağlar. Dupont ve Dupond kardeşler polis müfettişidirler. Her zaman büyük hatalar yaparlar ve olayları birbirine karıştırırlar.

- Profesör Turnösol, tipik bir dalgın profesör olarak, uzun bir süre Hergé'in ilgisini çekmiştir. Turnösol, ileri sağırılığından dolayı, çok zor duyar. Ama, önsezileri çok güçlüdür. En büyük keşifleri, ünlü "köpekbalgı denizaltısı" ve nükleer enerjiyle çalışan bir roketir. *Tenten*'deki kahramanlar, bu roketle 1953 yılında aya gitmişlerdir.
- Bianka Kastafiore diğer adıyla Milano Bülbülü: Korkunç sesiyle bir sürü *Tenten* serüveninde aynı aryayı söyler ve her zaman, Kaptan Hadok'un adını yanlış söyler. *Tenten* çizgi romanında sık sık karşımıza çıkan Kastafiore, *Turnösol Olayı*'nda Tenten ve Hadok'u hiç düşünmeden korur.

2.1.7. Süper kahramanlardan iki rakip *Supermen* ve *Batman*:

Avrupa'da *Tenten* fırtınası sürerken A.B.D.'de süper kahramanlar günden güne çoğalmaya başlamıştır. İlk kez 1938 yılında yayınlanmış olan Shuster'in yarattığı *Supermen* süper kahramanlar ekolünü doğurmuştur. Kendisi bir gazeteci olan kahraman, insanlığı ve özellikle de Amerikan halkını tehdit eden olaylar karşısında en yakında bulunduğu bir telefon kabinine girerek gözlüğünü ve takım elbisesini çıkararak mavi, kırmızı renklerden oluşan *Supermen*'in ünlü kostümünü giyip kötülerin üstüne doğru uçarak gider.

1938 yılında Bob Kane, yarattığı *Batman*'i "Yarasa kostümü giyen bir kanun savaşı" olarak anlatmış ve Mayıs 1939'da yine Bob Kane'in çizdiği *Batman* kahramanının ilk serüveni yayınlanmıştır. *Supermen*'in çizgi roman sayfalarında boy göstermesinden bir süre sonra, *Detective Comics* dergisinin 27. sayısında okuyucularının karşısına çıkan *Karanlık Savaşçı Batman*, *Supermen* gibi insan üstü güçlere sahip değildir. Suçlulara karşı savaşmak için kendisini yetiştiren ve teknolojiden yararlanan sıradan biridir *Batman*. Çelik adam *Supermen*'in tersine, o hayatta kalabilmek için yalnızca atletik yeteneklerine, dostu "Robin", gecenin koruyucu karanlığına ve mucizelerle dolu kemerine güvenmek zorunda kalmıştır. *Batman* Gotham City'de yaşamaktadır. En büyük düşmanları ise Joker, Penguen, Çift Surat ve Korkuluk'tur.

Batman dürüstlük, adalet ve intikam duygularıyla yola çıkan bir kişiliğe bürünmüştür. Yüksek teknoloji ürünü *Batmobile*, *Batplane*, *Batcycle* ve *Batboat* ona, kötüler karşısında büyük üstünlük sağlar. Ayrıca içinde lazer feneri, minyatür kamera, patlayıcılar, asitler, gözyaşı bombaları, telsiz gibi bir süper kahramanın her an ihtiyaç duyacağı şeylerin bulunduğu kemeri

her serüvende yardımına koşar. 8 sayı yayımlandıktan sonra, kapaklarda yer almaya, iki sene sonra ise, kendi adıyla başlı başına bir dergi olarak çıkmaya başlamıştır. Batman özellikle fantastik öykülere meraklı olanlar tarafından her zaman büyük ilgi görmektedir.

Supermen ve Batman karakterleri çizgi roman olarak ilk kez yayınlandıkları otuzlu yıllardan başlayarak bir çok filme konu olmuşlar, kostümleri ve serüvenleri çizgi romanları kadar merak uyandırmıştır.

Supermen ve Batman gibi süper kahramanları, Flash Gordon ve Örümcek Adam gibi diğer çizgi roman karakterleri izlemiştir.

2.1.8. Goscinny : Yalnız kovboy Red Kit ve Galyalı kahraman Asteriks:

1926'da doğan René Goscinny, çizerliğe Arjantin'deki bir ajansta çırak olarak 17 yaşında başlamıştır. Zengin içerikli ve komik yazılar yazmadan önce bir süre ressamalara asistanlık yapmıştır. 1951'de Avrupa'ya dönerek çalışmalarını Belçika ve Fransa'da devam ettirmiştir. Aynı yıllar içinde, *Dick Dicks* adlı yapıtı yazıp-çizmiştir. Ellili yıllarda çok sayıda çizgi roman senaryosu hazırlamış, örneğin 1957-1959 arası Uderzo için Junior, 1955-1977 arası Morris için *Spirou* dergisinde Red Kit tipini yaratmıştır. 1959'da Charlier ve Uderzo ile Fransa çizgi roman yayıncılığına damga vuran *Pilote*'u çıkarmıştır. Bu dergi bir süre sonra ekonomik sorunlarla karşılaşmış ve dergi Dargaud tarafından satın alındıktan sonra, Goscinny derginin başına yazı işleri müdürü olarak geçmiştir. 1961 yılında çizer Uderzo'yla birlikte *Asteriks*'in ilk albümünü yayınlamıştır. İlk serüvenden başlayarak çok tutulan *Asteriks* bir kaç sayı sonra, özellikle Avrupa çizgi romanında salgın haline gelmiştir. *Asteriks*'in doğuş öyküsünü Goscinny şöyle anlatmıştır:

“Asteriks'in ortaya çıkışı sanıldığı gibi bir piyasa araştırması sonucu olmadı. Uderzo ile konuşurken böyle bir konu olabileceği aklımıza geldi. Galyalıları ve Romalıları karşı karşıya getirmek istedik. Bir grup güçlü bir orduya sahip, diğerleri kendi halinde bir köy. Bu güç dengesini de bir büyücüyle ve yaptığı sihirli iksirle yapmak aklımıza geldi. Tipleri tartışırken Uderzo, Asteriks'i iri yarı biri olarak düşündüğünü söyledi. Ben de kendi düşündüğüm tiptemeyi anlattım. Ufak tefek, sevimli ve kurnaz biri. Bunun üzerine Asteriks'i ufak tefek yaptık ama yanına da iri yarı bir yardımcı ekledik. Bu cüssede biri de ancak taş yontup dağıtabilirdi.”⁹

⁹ Platin, A. (1997) , “Asteriks'ten Yalnız Kovboy”luğa René Goscinny Sanat Dünyamız çizgi roman: çizgi, roman özel sayısı Yapı Kredi yay., İstanbul s 159

Çizgi roman dünyasında *Red Kit* ve *Asteriks* gibi dev yapıtlar yaratan Goscinny, 1977'de ölümüne kadar *Pilote* dergisinde çizereklik ve yazı işleri müdürlüğü görevini sürdürmüştür.

• Red Kit

Red Kit'in yaratıcısı her ne kadar Morris olsa da Red Kit'i dünyaya tanıtan Goscinny olmuştur. *Red Kit*, ilk kez 1946 yılında *Spirou* dergisinde yayınlanmıştır. *Arizona 1880* adlı bu ilk serüven yirmi sayfa olarak basılmıştır. Konuşma balonları bu ilk sayılarda az olarak görülmektedir. Red Kit'in tiplmesi, Disney'in karakterleri gibi yumuşak hatlı olarak çizilmiştir. İlk serüvenleri Morris yazıp çizmiştir, ancak daha sonra çizerek Morris, Goscinny'yle anlaşmıştır. Bu anlaşmayla *Red Kit* çizgi romanında Goscinny öyküleri, Morris de çizgileri yaratmıştır. Morris'le A.B.D.'de tanışan Goscinny, Red Kit karakterini bugünkü biçimine getirmiştir. Red Kit karakterin en belirgin özelliği, kanunlara karşı gelen azılı haydutlara dersini verip çevresinde zarar gören masum insanları mutlu etmektir.

Red Kit "vahşi batı"daki tüm serüvenlere atı Düldül'le birlikte mızıkça çalarak gider. Daha sonra, Morris Amerika'da gördüğü bir western filminden etkilenerek, Dalton Kardeşler tiplerini yaratmıştır. Suratları aynı, ancak boyları ve zekâları farklı olan bu dört azılı haydut, çok komik bir görüntü ortaya koymuştur. Dalton kardeşlerin en uzunları ve en aptalları olan Avarel ve en akıllı ve en sinirlileri olan Jo tiplmeleri, birbirleriyle sürekli kavga ederler ve Red Kit'i çileden çıkarırlar. *Red Kit* çizgi romanında, hemen hemen her serüvende yanlış anlamalardan dolayı gülünç durumlara neden olan köpek Rin Tin Tin'de bulunmaktadır.

Red Kit, sadece vahşi batıdaki olayları anlatmakla yetinmiyordu; Morris ve Goscinny bu serüvenlerde bir çok farklı kültürü de bir araya getirmeyi başarmıştır. Hüsni Çoruk, *Red Kit*'te karşılaşılan farklı kültürlerden şöyle söz etmiştir:

"Düşündükçe yaşadığı maceraların aslında ne kadar zekice tasarlandığı ve tema açısından ne denli zengin oldukları ortaya çıkıyordu. Yalnızca uzak batının hiciv yoluyla bir eleştirisi değildi bunlar. Farklı kültürler üzerine Goscinny hoş bir şeyler söylüyor, Morris ise hayat veriyordu. *Badi'nin Çiftliği*'nde, kendisine Amerika'daki amcasından miras kalan bir İngiliz asilzadesi ve uşağı vasıtasıyla İngiliz Amerikan kültürleri çarpıştırılmıştı. *Büyük Dük* adlı macerada ise, kültürler arasındaki fark daha açıktı. Bir Rus dükünün bu yeni kıtaya avlanmaya gelmesi durumunda ne olur? sorusu üzerine oturtulmuştu."¹⁰

¹⁰ Çoruk H., (2001), Red Kit yaşıyor mu?, Darkwood Sakileri, Çizgi roman kültürü dergisi sayı 11, İstanbul

Red Kit'in en çok sevilen serüvenleri arasında, *Örümcek Ayak*, *Misisipi Kumarbazı*, *Daltonların Hafıza Kaybı*, *Jesse James*, *Dalton Ana* sayılabilir.

- **Asteriks**

Asteriks çizgi romanı ilk kez 1961 yılında yayınlanmıştır. Bu ilk albüm çok sevilmiştir. *Asteriks* geniş okuyucu kitlelerine yönelik olarak çizilmiştir. Eğlenceli renkli ve güldüren sayfalar kısa süre sonra çizgi roman okuyucuları için vazgeçilmez bir yapıt olmuştur. Neden *Asteriks* çizgi romanı her yaştan okuyucu ve pek çok farklı ülke okuyucusu tarafından çok sevilmiştir? Çizgi romandaki *Asteriks* ve *Oburiks*'in fiziksel özellikleri gibi gülünç karışıklıklar, zayıf taraf Galyalıların kendi zekâları ve büyücülerin hazırladığı sihirli iksir sayesinde, güçlü taraf Romalıları her serüvende yenmeleri özellikle *Asteriks* çizgi romanının beğenilmesinin nedenleri olarak açıklanabilir. Bunun yanı sıra, her serüvende tarihsel göndermeler, değişik ülkelerde yolculuk ederek ortaya koydukları ekinsel, zamansal ve uzamsal boyutlar *Asteriks* çizgi romanını renklendirmiştir.

Asteriks ve yakın arkadaşı *Hopdediks*, *Hokuspokus* bu üçlüden her macerada çok çeken Romalı askerler değişmeyen karakterlerdir. Bunların yanı sıra, küçük köyün şefi *Toptoriks*, *Hopdediks*'in minik ve sevimli köpeği *İdefiks* gibi yan karakterlerin de sıklıkla göründükleri maceralara zaman zaman *Sezar*, *Kleopatra* gibi gerçekten yaşamış tarihi kişilikler de konuk olur. Haftalık yayınlanan *Pilote* dergisinde iki sayfalık bölüme sahip olan *Asteriks*, Fransa'daki kendi özel albümlerine de kavuşur. İlk macera olan *Asteriks Le Gaulois* albümü 600.000 adet satmıştır. “Galya” ve “Fransa” bağlantısı *Asteriks*'i Fransızların ulusal çizgi roman kahramanlarından biri haline getirmiştir. *Goscinny*'nin yaratıcı gülmece anlayışıyla, maceralara, Fransız halkına özgü pek çok özellik serpiştirilmiştir.

En ünlü *Asteriks* serüvenleri arasında *Asteriks ve Keopatra*, *Şeytan*, *Asteriks Galya Seferi*, *Asteriks Tanrılar sitesi* sayılabilir.

2.1.9. Uzakdoğu çizgi romanı:

Avrupa'da doğan ve A.B.D.'de gelişen çizgi romanlar, Uzakdoğu'da oldukça ilgi görmüş ve Avrupa, Amerikan çizgi romanına rakip olmuştur. Bunun bir nedeni de, sanattaki yaratıcı konulardan çok, teknolojinin gelişmiş olduğu Uzakdoğu'da, özellikle Japonya'da üretimin hızlı olmasıdır. Çizgi romanlarla, Japonya, bir sanat alanından çok endüstri alanına girmektedir. Çünkü, her gün yeni çizgi roman karakteri yaratılmakta ve bu karakterler tüm dünyada yayınlanan kitaplar ve çizgi filmlerle birlikte kısa sürede tüketilmektedir.

Japon çizgi romanları arasında, genç yaşlara yönelik çizilen karate, aikido gibi dövüş sporlarının kahramanlarının başlarından geçen serüvenler, 13 yaş kız çocukları için aşk hikâyeleri ve büyükler için cinsellik unsurlarını içeren serüvenler sayılabilir.

Uzakdoğu'dan son yıllarda hızla yayılan *Ninja Kaplumbağalar* ve *Pokemonlar* adlı çizgi romanlar fantastik öyküler içermektedir. Batı kültürü içinde yetişen çocukları renkli dünyalarına çekmektedirler. Ancak, gelişmiş endüstrileriyle kolayca yayılan bu çizgi roman türü, çok çabuk tüketildiğinden klasik çizgi roman yapıtları arasına girebilmesi tartışılmaktadır.

2.1.10. Yeni çizgi roman akımının öncülerinden Jim Davis ve kedisi Garfield:

1945 yılında Marion-Indiana'da küçük bir çiftçi ailesinin oğlu olarak doğan Jim Davis çocukluğunu çizerek geçirmiştir. 1969 yılında *Gnorm Gnat* adlı ilk çubuk karikatürü bandını da yaratmıştır. Son karikatüründe, en sevdiği kahraman olan küçük sineği ezen dev bir ayak çizmiş ve bu ayaktan Garfield fikri ortaya çıkmıştır. Acımasız turuncu kedi Garfield, çok sevilmiş ve 18 haziran 1978'de 41 Amerikan gazetesinde birden yayına başlamıştır.

Yemek yemekten, uyumaktan ve sahibi Jon Arbruckle'a eziyet etmekten başka bir şey düşünmeyen Garfield, dünyanın en ünlü kedisi olmuştur. 87 ülkede çıkan 2250 gazetede ya da dünya çapında yüz milyon satan albümlerde her gün 220 milyon kişi onun maceralarını okumaktadır.

2.1.11. Yeni çizgi romanlar: Fantastik ve Underground öyküler:

Özellikle 1980'li yıllardan başlayarak, gerek Avrupa gerekse A.B.D. çizgi romanı, yeni arayışlar içine girmiştir ve bu dönemde, çizgi romanlar iki büyük nedenden dolayı belli bir değişim süreci geçirmişlerdir.

Birinci neden konulardaki değişimler, ikinci nedense teknolojinin gelişmesiyle çizim ve renklendirmedeki değişimlerdir. Öncelikle, konulardaki değişimlerden söz edilmesi gerekmektedir. Ellili yıllarda çok beğenilen süper kahramanlar, yerlerini fantastik öykülere bırakmışlardır. Tüketici toplumun içinde büyüyen günümüz sanatçıları, seri üretim kadar, seri tüketim çılgınlığının da birer parçası olmuşlardır. Böylece, çizgi roman okuyucularının

beğenileri de çeşitlilikler göstermeye başlamıştır. Çizgi roman, artık okuyucu kitlelerine göre kesin bir çizgiyle ayrılmaktadır. Çizgi romanların ilk yayınlanmaya başladığı yıllarda büyükler için ya da küçükler için diye bir sınıflandırmaya gerek duyulmamıştır. Bunun nedeni, o dönemlerde çizgi romanların, okuyucuyu sadece eğlendirmek ya da süper kahramanların heyecan dolu serüvenlerinde gezdirmek gibi bir amaçları bulunuyor olmasıdır. Ancak, günümüzde “şiddet” ya da “cinsellik” gibi temalarda işlenmektedir.

Çizgi romanlar artık gerçek yaşam içindeki tüm olguları sayfalarına taşımaktadır. Gerçek yaşamdaki bildik olgular fantastik öyküler ve çizgilerle birleştirilmiştir. Örneğin, büyük bir kentin çok bilinen caddeleri üzerinde bulunan tüm dükkânlarla birlikte en küçük ayrıntısına kadar çizilmiş ve içine başka dünyalardan gelen yaratıklar yerleştirilmiştir. Serüvenler içinde çoğu kez kronolojik sıra da, ilk çizgi romanlarda olduğu kadar önemli değildir. Yeni çizgi romanlar, konuları ve taramalı çizgileriyle karmaşık rüyalara bile benzetilebilir.

Çizgi romanlardaki büyük değişimin ikinci nedeni olan teknik özellikler de şöyle açıklanabilir. 1980’li yıllarda çizgi romanlarda, ilk kez kolaj ve bilgisayar renklendirici teknikleri kullanılmıştır. Çizgi romanlar artık çok geniş bir yelpazedir. Yelpazenin bir ucunda elle çizilen ve boyanan öyküler bulunur, diğer ucundaysa tamamı bilgisayar tekniğiyle yaratılmış yapıtlar. İlk kez tamamı bilgisayar grafikleriyle yaratılmış olan çizgi roman, Michael Saenz’in 1984 yılında yaratmış olduğu bilim kurgu öyküsü olan *Shatter*’dir. Elle çizilmiş şekiller, bu çizgi romanda dijital biçime dönüştürülmüştür.

Yeni çizgi romancılar ve yapıtları arasında, Amerika’da Walt Simonson’un Batman karakterinden yola çıkarak yarattığı süper kahraman *Manhunter*, Frank Miller’in 1986’da yarattığı fantastik öyküler içeren *Love and War* ve *Elektra*, Any Rand’in toplumun çöküşünü anlattığı gizemli serüven *Atlas Shrugged* sayılabilir. Avrupa’daysa Amerikan çizgi romanına benzer konuları işleyen, diğer bir deyişle karanlık çizgi roman ve fantastik çizgi öyküler bulunmaktadır. Bu tür çizgi romanın öncüleri arasında, ünlü çizer Enki Bilal’in 1986’da yayınladığı *Ölümsüzlerin Geçiti*, tarihsel öykülerle fantastik serüvenleri birleştiren Moebus’un 1989’da çizdiği *Kör Kale*, Regin Loisel’in 1992’de yayınladığı *Peter Pan*, Bourgeon’un 1994’de yayınladığı *Alacakaranlık Dostları* sayılabilir. Fantastik öyküler içeren çizgi romanların yanı sıra, günlük yaşantıdan kesitler sunan yapıtlar da oldukça ilgi görmektedir. Fernandez’in 1998’de yayınladığı *Obur*, Dupuy ve Berberian’in çizdikleri 2000 yılında yayınlanan *Bay Jean, Aşk ve kapıcı*, ünlü çizer Tardi’yle yazar Pennac’ın 2000 yılında yayınladıkları *Ahlaksızlık*, bu tür çizgi romanların en çok okunanların başında gelmektedirler.

Dünyadaki çizgi romanların gelişim aşamalarını incelediğimiz bu bölümde, çizgi roman kavramının doğuşuna ve aynı zamanda birbirini izleyen bir öykü içeren yazılı ya da resimlerden başlayarak gerçek anlamdaki çizgi romanların Avrupa'da doğup A.B.D.'de yayılmasına yer verdik. Yeni bir sanat türü olarak ilgi gören çizgi romanların ekinsel, zamansal ve uzamsal farklarla ülkeler ve dönemler arasındaki etkileşimlerini ele aldık. Son olarak da, günümüz çizgi romanın dünyadaki olaylarla ve özellikle teknik açıdan gelişmelerle, konularında ve çizgi tekniklerinde yaşanan değişimlerin neler olduklarına değindik.

2.2. Türkiye'de karikatürden çizgi romana geçiş:

2.2.1. Cumhuriyet öncesi:

2.2.1.1. Tanzimat Dönemi 1867-1878:

Çizgi romanlarla ilgili çalışmamızda, Cumhuriyet öncesi, özellikle de Tanzimat Dönemine yer verilmesinin nedeni, çizgi romanların başlangıç noktası sayılan karikatürlerin ülkemizde ilk kez bu dönemde yayınlanmış olmasıdır.

Tarihsel açıdan baktığımızda karikatürden, çubuk karikatüre¹¹ ve çizgi romana geçiş aşamalarında ülkemizdeki toplumsal, politik değişimlerin büyük rol oynadığı görülmektedir. Örneğin, Tanzimat Fermanı'nın 1839'da ilan edilişinden sonra, Türk aydınları yerine getirilmeyen temel hak ve özgürlüklerin sonucu olarak basın yoluyla yeni düşüncelerini aktarmaya çalışmışlardır. Karikatürün geç kalmasının en büyük nedenlerinden biri, Osmanlı İmparatorluğu'nun dinsel etkilerden dolayı resim yasağı getirmiş olmasıdır. Sadece minyatür yoluyla anlatılabilen insan, gülmece öğeleri içermemekteydi. Ancak, gazeteler yayınlanmaya başladıktan sonra, Osmanlı İmparatorluğu'nun günlük yaşantısının yanı sıra padişahların zaferlerini, saray erkanını konu alan olayları, seferleri anlatan minyatür önemini kaybetmiştir.

Cumhuriyet öncesi karikatür sanatının ülkemizde geç kalışının nedenlerini Semih Balcı oğlu şöyle anlatmıştır:

“Öncelikle şunu belirtmeliyim ki Osmanlı İmparatorluğu'nda dinsel etkilerle konan resim yasağı ilk ve en önemli nedendir. Yasak nedeniyle sanatçılar, figürün dışındaki çizgi sanatlarına; yazı, tezhip, çini, tahta oymacılığı, maden süslemeleri ve mermer işçiliğine yönelmişlerdir. Batıya kapalı ulus oluşumuz, eğitimin

¹¹ Çubuk karikatür, strip ve bant karikatür olarak da adlandırılmaktadır. Bu bağlamda kullanacağımız adlandırma çubuk karikatür olacaktır.

tümüyle dinsel temellere bağlı oluşu, sanatçının doğrudan doğruya sarayın hizmetinde olmak zorunluluğu da karikatür sanatının gelişmesini engelleyen nedenler arasındadır. Saray himayesi olmadan bir sanatçının Osmanlı topraklarında uğraşını gerçekleştirebilmesi oldukça güçtü; hatta olanaksızdı da. Kaldı ki karikatür gibi temeli eleştirel güldürüye dayanan, yönetimin ve düzenin aksaklıklarını ana erek sayan bir sanatın Osmanlı İmparatorluğu gibi teokratik monarşiye dayalı bir düzende boy atabilmesi sanırım oldukça güç olsa gerek.”¹²

Tanzimat Dönemi'yle aydınlar arasında bir hareketlenme gözlenmiştir. İlk olarak, Batının demokratik düşüncelerini savunanlar arasında Şinasi, Namık Kemal, Ali Suavi, Ziya Paşa'yı görmekteyiz. Devlet tarafından kurulan 1831 yılındaki *Takvim-i Vakayi* gazetesinden sonra Agâh Efendi ve Şinasi 1860 yılında ilk özel gazete olan *Tercüman-ı Ahval*'i çıkarmışlardır. 1867 yılında yayın hayatına başlayan *İstanbul* gazetesi, karikatüre ilk yer veren gazete olarak gösterilebilir. Amacı mizah olmayan bu gazete, dönemin politik olaylarını anlatırken karikatürlerden yararlanmıştır. Tanzimat dönemindeki verilen sözlerin tam olarak yerine getirebilmesi için Batıdaki yönetim sistemlerine uyulması ve de benzerlikler kurulması

¹² Balcıoğlu, S.(1998) Cumhuriyetin 75. yılında Türk Karikatürü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul

gerekmiştir. Bu sistem de ancak bir anayasa ve millet meclisi tarafından kurulabilmiştir. Ali Paşa aydınların bu karşı koyuşunu engellemek amacıyla 1864 yılında Nizamname kararnamesini çıkarmıştır. O dönemlerde basına uygulanan bu büyük kısıtlamayla da bir çok gazete kapatılmıştır. II. Abdülhamit döneminde Kanun-i Esasi yayınlanmış ve Meclis-i Mebusan açılmıştır. Ancak, yenilgiyle sonuçlanan savaşlar sonrası, II. Abdülhamit Meclis-i Mebusan'ın eleştirilerine dayanamamış ve türlü gerekçeler öne sürerek 1878'de Meclis-i Mebusan'ı kapatmıştır. Bu tarihten sonra, II. Abdülhamit'in uzun yıllar sürecek olan baskıcı dönemi başlamaktadır.

Böylece, sarayın ve yönetimin bu baskıcı, karanlık dönemini eleştiren yazın ve basın alanında taşlamalar ve karikatürler ilk örneklerini vermişlerdir. Ancak, İstanbul'da 1831'de yayınlanan ilk Türk gazetesi *Takvim-i Vakayi*'de resim ve karikatür bulunmuyordu. Daha sonraları, 1849 yılında yayımlanan *Vakayi-i Tıbbiye* gazetesinde resim, 1867 yılında *İstanbul* gazetesinde de karikatür bulunmaktadır. Gazetede yayınlanan karikatürlerin çoğalması, gülmece dergilerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

2.2.1.2. Tanzimat döneminde yayınlanan gülmece dergileri:

Pek çok kaynakta, ilk gülmece dergisi olarak *Diyojen* dergisinin adı geçer. Ancak, bir başka derginin olduğu, daha önce 1852 yılında Hosvep Vartanyan Paşa'nın *Boşboğaz Bir Adem* adlı gülmece dergisinin yayımlandığı ortaya çıkmıştır. Bu dergideki karikatürleri yayıncının kendisi çizmiştir. Batının ve Fransızca yayınların etkisiyle, özellikle Ermenilerde gülmece¹³ oldukça gelişmiştir. Ardından, Harutyun Sıvacıyan'ın *Meğu* (Arı) adlı karikatür dergisi yayımlanmıştır. On beş günde bir çıkan dergi 1856' dan 1874 tarihine kadar devam etmiştir.

Karikatür tarihimizdeki ilk en önemli gülmece dergilerinden 24 Kasım 1870 tarihinde Teodor Kasap'ın yayınladığı haftalık *Diyojen* dergisinin ilk karikatürü imzasız olarak görülmektedir.

Yayınlanan bu ilk karikatürde, çizilen uzun kulaklı kişinin Garabet Panosyan olduğunu Turgut Çeviker şöyle açıklamıştır:

“Kesin bir veri yoktu. Araştırmalarımız sırasında “uzun kulaklı adam” gizini çözdük. Adı Garabet: Panosyan . İşi : Gazeteci, yayıncı ve milletvekili. 1826-1905 tarihleri arasında İstanbul'da yaşadı. Ermeni harfli Türkçe “*Manzume-i Efkar*”(1866-1896) gazetesinin sahibi ve baş yazarı olan Panosyan, Teodor

¹³ Burada, gülmece mizah anlamındadır. Tezimiz süresinde bu iki terimde aynı anlamı taşımaktadır.

Kasap'ın belalı! Aynı kulaklarıyla Ali Fuat Bey'in de iki karikatüründe yayınlanmıştır.”¹⁴

Dönemin çizerlerinin karikatürlerinde, özellikle Garabet Panosyan'ı ele almalarının önemli nedeni bulunmaktadır. Çünkü, yayıncılık kişiliğinin yanı sıra milletvekilliği yetkisini kullanarak devlete karşı yapılan her türlü eleştiriyi yayınlayan gazete ve dergileri kapatmıştır.

Her türlü baskıya karşın ödün vermemeye çalışan Diyojen dergisinde, dönemin düşün adamları Namık Kemal, Ali Bey ve Teodor Kasap'ın makaleleri yayımlanmıştır. Bu yazılar, günlük olaylardan siyasi olaylara kadar her türlü konuyu eleştirerek işlemiştir. Özellikle, Avrupa ülkelerinde bir süre yaşamış olan yazarların sözlü mizahtan yazılı mizaha geçerken batı etkisinde kaldıkları görülmektedir. *Diyojen* öncelikle Fransızca ve Rumca yayınlanır, bir kaç ay sonra da Türkçe olarak basılır. *Diyojen* dergisi 183 sayı basılmasına karşın yayın hayatı sürecince üç karikatür yayınlanmıştır.

Diyojen'den sonra, yayımlanan karikatür açısından en zengin gülmece dergileri arasında, *Çingiraklı Tatar* (1873), *Hayal* (1874), *Latife* (1877) ve *Çaylak*'a (1876) yer verilebilir:

- *Çingiraklı Tatar*, ilk kez 1873 yılında Teodor Kasap tarafından yayınlanan ikinci gülmece dergisidir. Bu dergi, ilk kez açık olarak karikatürcüsünün adının yer alması nedeniyle önemlidir. K. Opçanadassisi dönemin önemli karikatürcüleri arasında sayabiliriz.
- *Hayal* dergisi de *Diyojen* ve *Çingiraklı Tatar* gibi Teodor Kasap'ın yayınladığı gülmece dergisidir. Haftada iki kez çıkan dergide Nişan G.Berberyan, Santr, Ali Fuat, N.P./F.Z.'nin karikatürleri yayınlanmıştır. *Çingiraklı Tatar*, gülmece yazılarının yanı sıra en çok karikatüre yer veren dergidir.
- Yayıncılığını Z. Beykozluyan'ın yaptığı *Latife* dergisinde, çizer Tıngır'ın günlük yaşam ve politik olayları konu alan karikatürleri basılmıştır.
- Haftada üç kez yayımlanan *Çaylak* dergisinin yayıncılığını da Mehmet Tevfik yapmıştır. Bu dergide, dönemin ünlü karikatürcülerinden Ali Fuat Bey'in verdiği örnekler bulunmaktadır.

Tanzimat dönemi gülmece yayıncıları arasında, özellikle Teodor Kasap, Agop Baronyan, Zakarya Beykozluyan ve Çaylak Tevfik gelir. Bu yayıncılar aynı zamanda yazın ve düşün adamlarıydı.

¹⁴ Çeviker T., (1985) Gelişim sürecinde Türk Karikatürü Adam Yayınları, İstanbul

2.1.2.3. Tanzimat Dönemi çizimleri ve ilk karikatürcümüz Ali Fuat Bey:

Tanzimat Döneminin en önemli karikatürcüleri olarak K. Opçanadassıs, Nişan G. Berberyan, Ali Fuat Bey, Santr, Tıngır sayılabilir. Çizimlerin çoğu, dönemin gülmece dergilerinde, basına yapılan baskılardan dolayı karikatürlerini imzasız olarak yayınlanmıştır. Her şeyden önce, bu çizimler usta ressamlardı. İşte bu nedenledir ki, karikatürlerde bazı tutarsızlıklarla karşılaşmaktadır. Örneğin, güzel bir kadın karikatürü yaparken çirkin olmasın diye karikatürden çok resim sanatına kayıldığı görülür.

K. Opçanadassıs'ın karikatürleri *Çingiraklı Tatar*'da yayınlanmıştır. Kendisi, Türkçe basında, ilk kez açık imza kullanan çizimci. Tanzimat Dönemi'nin en çok yapıt vermiş karikatürcüsü Nişan G. Berberyan daha çok portre karikatürlerine imzasını atmıştır. Aynı dönemde, yapıtları yayınlanmış ilk Türk karikatürcüsü sayılan Ali Fuat Bey de karikatürlerini *Hayal*, *Çaylak*, *Letaif-i Ashar*, *Kahkaha* ve kendi yayını olan *Karagöz*'de yayımlamıştır. Santr'ın *Hayal*'de yayınlanan karikatürlerindeyse diğer çizimler gibi politik olaylar ele alınmamıştır. Santr, daha çok kadın erkek ilişkilerini, batılılaşma hareketleriyle birlikte gelen giyim kuşamı gülmece konusu olarak kullanmıştır. Tıngır'ın karikatürlerine gelince, *Latife*, *Çaylak* dergilerinde yayınlanmıştır. Karikatürlerinin konuları arasında toplumdaki aksaklıklar, gündelik yaşamdaki geçimsizlikler ele alınmıştır.

2.1.2.4. Tanzimat Dönemi karikatür özellikleri:

Cumhuriyet öncesi karikatürlere baktığımızda, Tanzimat Dönemi'ndeki karikatür konularını şöyle sıralayabiliriz: “Politika”, “ülke ve ev ekonomisi”, “belediye gibi yönetsel sorunlar”, “batılılaşma hareketleriyle birlikte değişen toplumsal yaşam”ve “kadın erkek ilişkileri”...

Politikanın konu edildiği karikatürlerde, daha çok savaş ve barış temaları işlenmektedir. Basına karşı yoğun engellemelere karşın, Tanzimat Dönemi'nde yaşanmış olan Balkanlardaki ayaklanmalara, Osmanlı-Rus savaşına karikatürlerde sıkça yer verilmiştir. Ülke ve ev ekonomisi karikatürlerinde, Osmanlı parasının Batı ülkeleri karşısında değer kaybedişi, toplumdaki bireylerin esnafa olan borçları işlenmiştir. Aynı zamanda, yönetsel sorunlar olarak belediyelerin yapmadıkları ya da eksik yaptıkları görevler, örneğin, bozuk yollar, pis sokaklar görülmektedir. Bir diğer güldürü unsuru da, batılılaşma hareketlerinin çok etkilendiği kadın erkek ilişkileridir. Bu ilişkiler ve giysilerdeki değişimler de dönemin mizah konularını oluşturmuştur.

Tanzimat dönemi karikatürlerinde, güldürü öğelerine, çizimlerden çok karikatürler altındaki kimi zaman oldukça uzun yazılarla karşılaşmaktadır. Yazıları kaldırdığımız zaman

karikatürlerin güldürü özelliklerini tamamen kaybettikleri görülmektedir. Özellikle savaş karikatürlerinde, düşman taraf abartılı ve çirkin olarak çizilmiştir. Genellikle, portreler ve giysiler oldukça ayrıntılı bir biçimde yapılmıştır. Bu dönem çizerlerinin karikatürlerinde, resim sanatına daha yakın oldukları görülmektedir. Çizerler, bu dönemde kendi biçemlerini henüz yakalayabilmiş değillerdir.

2.1.2.5. Meşrutiyet Dönemi karikatür özellikleri:

Tanzimat döneminden sonra, Türk karikatürü basınla birlikte baskıcı bir dönem altına girdi. İstibdat Dönemi'nde (1878-1908) mizah dergileri yasaklanmış, Türk karikatürü böylece Jön Türklerle beraber sürgüne gitmiştir. Fotoğraf bile çekirtmeyi sevmeyen II. Abdülhamit, karikatürü tamamen basının dışına atmak istemiştir. Bunun nedeni de, o dönemde okuma yazma bilmeyen cahil halkın, Abdülhamit yönetimini eleştiren bu karikatürleri görmesini istememesiydi. Ünlü karikatür sanatçısı Sedat Nuri İleri, dönemin baskısı için şunları söylemiştir: “Abdülhamit devrinde karikatür çizmek mi tanrım ne büyük bir felâket”¹⁴. Ancak, tüm bu baskılara karşın, Türk karikatürü yabancı ülkelerde de olsa yaşantısını sürdürmeyi başarmıştır. Jön Türkler tarafından yurt dışında yayınlanan en önemli mizah dergileri arasında *Hayal* (Londra), *Hamidiye* (Londra), *Beberuhi* (Cenevre), *Pinti* (Kahire), *Davul* (Folkestone), *Tokmak* (Cenevre), *Curcuna* (Mısır) sayılabilir. Bu yayınlar arasında *Beberuhi*, *Davul* ve *Tokmak* dergilerinde karikatürlere yer verilmiştir. Dergilerdeki karikatürler genellikle, imzasız olarak yayınlanmıştır. *Beberuhi* dergisinde Meram, *Davul*'da Dâmengir, *Tokmak*'taysa karikatür sanatçısı Gautsi'nin adı görülmektedir.

Jön Türkler, mizah basını yoluyla ve özellikle karikatürlerle, II. Abdülhamit'in yönetimini, ülkeyi aralarında paylaşmak isteyen batılı devletleri eleştirmişlerdir. Karikatürlerin büyük çoğunluğunda, II. Abdülhamit'in büyük burnu¹⁵ ve diğer fiziksel özellikleri de konu olarak ele alınmıştır.

Meşrutiyet dönemi'nin Tanzimat dönemi karikatüründen farkı, çizgilerinin sadeleşmesi ve yazılarının azalmasıdır. Tanzimat döneminde büyük bir çıkış gösteren karikatür, İstibdat döneminde her ne kadar baskı altına alınsa da, Türk karikatürüne Avrupa'nın etkisini getirmiştir.

2.1.2.6. II. Meşrutiyet döneminde karikatür özellikleri ve ünlü çizerimiz Cem:

¹⁴ Öngören F. , (1998) Türk Mizahı ve Hicvi , İş Bankası Yayınları, İstanbul

¹⁵ II. Abdülhamit'in döneminde burnuna ve Yıldız Sarayın'a yapılan eleştirilerden dolayı “burun” ve “yıldız” sözcüklerinin kullanılması yasaklanmıştır.

23 Temmuz 1908 yılında, İkinci Meşrutiyetin ilanından bir hafta sonra, yani 1 Ağustos 1908 tarihinde, dönemin ilk mizah dergisi yayınlanmaya başlamıştır. *Zıdır* adlı bu ilk derginin ardından, aynı ay içinde on beş mizah dergisi çıkarılmıştır. *Püsküllü Belâ, Gramafon, Mirat-ı Alem, Karagöz, Elüfürük, Nekregü, Zuhuri, Tasvir-i Hayal, Kalem, Cingöz, Üç Gazete, Zevzek, Dalkavuk, Temaşa, Tonton*. II. Abdülhamit'in baskıcı döneminden sonra, özgürlükler yılı olarak sayılan 1908 yılında yayınlanan mizah dergi sayısı kırka ulaşmıştır. Bu yıllardan başlayarak, Türk mizahında partilerin etkileri ve Batı anlamında mizah dergileri, karikatürleri, gittikçe artmıştır. İttihat ve Terakki partisi, mizaha çok büyük önem vermiştir; çünkü, mizah yoluyla da Abdülhamit karşıtı bir çok düşünce yayılmıştır.

Avrupa'da yazın ve mizah alanındaki gelişmeler sırasında, Jön Türkler arasında bulunan ve en önemli çizerlerimizden sayılan Cem, Abdülhamit karşıtı birçok karikatür çizmiştir. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle İstanbul'a dönen Cem, dönemin ilk önemli mizah dergileri arasında bulunan *Kalem* dergisinde, 1908 yılından itibaren çizmeye başlamıştır. Cem'in bütün karikatürleri büyük ilgiyle karşılanmıştır. Ancak, bu denli ilgi görmesinin başka bir nedeni de, İttihat ve Terakki partisinden destek görmesi ve parti kurucularından Talat Paşa'nın yakın dostu olmasıydı. Cem ve dönemin ünlü mizah dergisi *Kalem* için Ferit Öngören *Cumhuriyet'in 75.Yılında Türk Mizahı ve Hicvi* kitabında şunları yazmıştır:

“ Ünlü karikatürcü Cem, Abdülhamit'in düşmesiyle birlikte, yayımlanan otuz beşten çok mizah gazete ve dergi içinde en etkili ve olgun mizah dergisi olan *Kalem*'de çizer. Bu dergide Fransa'dan getirilmiş çizerler bile yer alıyor. *Kalem* İstanbul'da çıkan bir Paris dergisi bile sayılabilir. Yarı Fransızcı, yarı eski Türkçe bir dergi. Cem'in imzası da hem eski Türkçe hem de Fransızca “Cem” okunacak biçimde. Bu derginin yön vericisi Salah Cimgöz. Karikatürcü Cem, Salah Cimgöz'den sonra yeni bir mizah dergisi çıkarıyor ve adını Cem koyuyor.”¹⁶

Karikatür tarihimizin ilk yılları olarak nitelendirilen Tanzimat, Meşrutiyet dönemleri yapıtlarını incelerken sayıları günden güne artan karikatürlerle karşılaşmaktadır. Temel özelliği, eleştirmek ve güldürmek olan karikatür sanatının kimi zaman özgürce yayınlandığı, kimi zaman baskı altına alındığı dönemlerden geçtiğini gördük. Eldeki yapıtlar, günümüz karikatür ve çizgi romanındaki gelinen nokta için ışık tutmaktadır. Meşrutiyetle birlikte çizgilerde de değişiklik görülmüştür. Batı sanatı, Türk basınına daha çok etkisi altına almıştır. Özellikle, Paris'ten gelen Cem'in etkisiyle çizgiler yuvarlak hatlara dönüşmüştür. Tanzimat

¹⁶ Öngören. Ferit, 1998, *Cumhuriyet'in 75.Yılında Türk Mizahı ve Hicvi*, İşbankası yayınları, İstanbul

döneminde daha çok resim sanatına yakın olan karikatür, kendine özgü kişiliğine Meşrutiyet sonrası kavuşmuştur.

2.2.2. Cumhuriyet sonrası:

Cumhuriyet öncesi, Tanzimat döneminde, Türk karikatür çalışmalarının ilk örneklerine ve İstibdat dönemindeki baskılara karşın, Türk karikatürünün nasıl ayakta durabildiğine, II. Meşrutiyet dönemindeyse nasıl özgürlüğüne kavuştuğuna yer vermiştik. Tez çalışmamızın bu bölümündeysen, Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak konularında ve çizgilerinde değişimler gösteren karikatürü ve yayınlanan ilk çizgi romanları ustalarıyla birlikte ele alacağız.

Cumhuriyet dönemini önceki dönemlerden ayıran tarih 1928 yılıdır. Çünkü, bu tarihte yeni harflere geçilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşu 1923 tarihinden 1928'a kadar karikatürlerdeki yazılar, eski Türkçe harfler ve Fransızca olarak devam etmiştir. *Akbaba* ve *Karagöz* dergisinde Tanzimat ve Meşrutiyetten gelen çizerler, yapıtlarını bu dönemde de sürdürmüşlerdir. Karikatürlerin konuları arasında, Kurtuluş Savaşı'nda kazanılan zaferler, yeni bir cumhuriyet kurulmasından sonra, padişah yanlılarının ve ülkeyi bölmek isteyen devletlerin durumu sayılabilir.

Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarından başlayarak karikatürde görülen yenilikler, yeni bir tür olan çizgi romanın habercisi olmuştur.

2.2.2.1 Türkiye'nin çizgi romanla tanışması ve günümüze taşınması (1930-2002):

2.2.2.1.1 1930 -1940 dönemi:

1928 yılından sonra, Türk mizahındaki ikinci önemli tarih 1930 yılıdır. Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulmasıyla çok partili dönem başlamıştır. Ancak, bu çok partili deneme dönemi, her ne kadar kısa sürmüşse de, Türk karikatürünün konularına ve çizgilerine büyük ölçüde damgasını vurmuştur. Sedat Simavi 1930-1936 yılları arasında daha çok politik eleştiriler içeren *Karagöz* mizah dergisini yayınlamıştır.

Mizah dergileri yaygınlaşmaya başladığı bir sırada, yeni bir tür olan çizgi roman Türk okuyucularıyla tanışmıştır. Türkiye'de yayınlanan ilk çizgi romanlar, çeviri çizgi romanlar olarak görülmüştür. İlk kez, 1935 yılında *Haber* gazetesi Amerika ve Avrupa'da çok ilgi gören çizgi romanlara yer vermiştir. Öncelikle, Dashiel Hammet'in yazdığı ve Alex Raymond'un

çizdiği *Gizli Ajan X-9*'u gazetesinin ilk sayfasında büyük bir duyuru yaparak yayınlamaya başlamıştır. Okuyucunun büyük ilgisi üzerine *Haber* gazetesi en çok ilgi gören çizgi romanları bulup yayınlamıştır. *Kızıl Gölge* adıyla *Kızıl Maske* ve Walt Disney'in *Miki Fare*'si alt alta üç şerit halinde günlük olarak basılmıştır. *Haber* dergisinin bu başarısının ardından çizgi roman yayınlayan dergi ve gazetelerin sayısında bir artış görülmüştür. 1936 yılında *Genç Liseli* dergisi Brick Bradford'un *Buzlar Ülkesi*'ni, *Afacan* dergisi Hal Foster'in *Tarzan*'ını, *Avcı Baytekin* adıyla Alex Raymond'un *Jungle Jim*'ini yayınlamıştır. Aynı yıllarda, *Çocuk Sesi* dergisinde Alex Raymond'un *Flash Gordon*'u *Gökler Hakimi Baytekin* adıyla ve daha sonra yayına giren *Ateş Çocuklar İçin* dergisinde *Sihirbazlar Kralı Mandrake*'nin ilk serüvenleri Türk okuyucularıyla buluşmuştur. 1939 yılında, yayıncı Tahsin Demiray *1001 Roman* adıyla ilk çizgi roman dergisini yayınlamıştır. Daha önce sözünü ettiğimiz dergilerde, yazıların yanı sıra çizgi romanlara da yer verilmiştir. *1001 Roman* dergisiyse sadece çizgi roman yayınlamak amacıyla çıkarılmıştır. 1939 yılında satışları çok yükselen dergi, 1946 yılına kadar 350 sayı olarak aralıksız yayınlanmıştır. Görüldüğü üzere, çizgi romanın ülkemizdeki bu ilk yıllarının en büyük özelliği, yabancı kaynaklı yapıtların adlarının Türkçeleştirilmiş olmasıdır.

2.2.2.1.2 1940-1950 dönemi:

Türk karikatürü ve yayınlanan çeviri çizgi romanlar için 1940-1950 yılları çok verimli geçmiştir. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nın da etkisiyle 1940'lı yıllarda önemli bir kısıtlamalar dönemi yaşamıştır. Ancak, savaşın sona ermesiyle politika ve ekonomi alanlarında belli bir rahatlama gözlenmektedir. O zamana kadar etki alanı oldukça dar kalmış olan Türk basını da dış dünyaya açılmaya, çeşitli konular yayınlamaya başlamıştır. Artık, yeni gazeteler, dergiler çıkmıştır. Bu yayınların bir bölümü, yabancı basından alınan kimi yöntemleri uygulamışlardır. Karikatür, çizgi roman gibi anlatım türlerinin kullanılması da bunların arasındadır. Genç kuşak karikatürcüleri de kendi çalışmalarlarıyla katkıda bulunmuşlardır. Karikatür içindeki yazılar ve çizgiler sadeleşmeye başlamıştır. Bu arada, savaş yılları içinde iki önemli çizirimiz dergilerde sesini duyurmuştur. Cemal Nadir Güler ve Ramiz, Sedat Simavi'nin 1936-1948 yılları arasında çıkardığı *Karikatür* mizah dergisinde savaş karşıtı karikatürlerini çizmişlerdir. Sözü ya da çizimi uzatmadan konunun özünü yakalamak önem kazanmıştır. Bu yılların en önemli mizah olayı Sabahattin Âli, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz ve Mim Uykusuz'un yayınladığı *Markopaşa* dergisidir. *Markopaşa* dergisi sosyalist yazılardan sonra, sıkça kapanmış ve *Bizim Markopaşa* ve *Malumpaşa* adlarıyla yeniden çıkarılmıştır. *Markopaşa* mizah dergisi, karikatürden daha çok mizah yazılarına yer vermiştir. Ancak, dönemin iktidar partisi Demokrat Partiye açıkça savaş açan yazılarının yanı sıra, Mim Uykusuz'un yine iktidarı eleştiren karikatürleri yer almıştır. Daha önce de sözünü ettiğimiz yabancı kaynaklı çizgi

romanlar, otuzlu kırklı yıllarda da ilgi görmüştür. Özellikle, All Capp'ın yarattığı Amerikan toplumundaki politik ikiye bölünmüşlükleri eleştiren *Li'l Abner* Türkçe adıyla *Hoş Memo* olarak yayınlanmıştır.

2.2.2.1.3 1950-1960 dönemi:

Bu yıllarda Türkiye'de *Markopaşa*'nın kazandığı başarının ardından farklı düşünceleri destekleyen mizah dergileri ortaya çıkmıştır. Cumhuriyeti kuran parti muhalefete geçmiştir. Böylece, devrilen partiye karşı sağ görüşü savunan *Karakedi* adlı bir mizah dergisi yayınlanmıştır. *Karakedi*'yle benzer özellikleri taşıyan, daha önce otuzlu yıllarda yayınlanmış ve bir süre sonra kapatılmış olan *Akbaba* dergisi yeniden çıkarılmıştır. Aynı yıllarda, *Tef* ve *Dolmuş* mizah dergileri arasında önemli bir yer almıştır. Bunun nedeni de, zengin yazar ve çizer kadrosundan oluşmasından kaynaklanmıştır. Kendilerinden önce gelen *Markopaşa*, *Akbaba* ve *Karakedi* mizah dergilerinde konu alınan politik taşlamaların yanı sıra, *Tef* ve *Dolmuş* dergileri sadece insan malzemesini kullanarak güldürü öğelerini yakalayabilmiştir. Çizerler, bu dergilerde sanatsal kişiliklerini oluşturmuşlardır. İlhan ve Turhan Selçuk kardeşlerin yayınladığı *Dolmuş* ve sonrası çıkan *Kırkbirbuçuk* mizah dergilerinde, çizerler, belli konu ve alanlara yoğunlaşmışlardır. Daha sonra, karikatür sanatçıları Semih Balcıoğlu ve İlhan Selçuk, dönemin muhalefet partisi CHP'yi destekleyen *Taş-Karikatür* dergisini yayınlamışlardır. 1950-1960 yılları, Türkiye'de çizgi romanlar açısından verimli geçen bir dönem olmuştur. 1951 yılında önce çıkan dergilere göre, çok yüksek kalitede bir baskıyla yayınlanan *Pekos Bill*, çizgi roman dergileri arasında başı çekmiştir. 1955 yılında *Ceylan Haftalık Çocuk* dergisi yayın hayatına başlamıştır. Onaltı sayfa çıkan bu dergide, Mehmet Tekdal'ın çizdiği *Beyaz Atlı Sipahi* ve *Esir Yusuf*, Şahap Ayhan'ın *Ateşten Ülke* adlı serüvenleri birbirini izlemiştir. Aynı yıl, Türkiye'de çok satan başka bir çizgi roman dergisi yayına girmiştir: *Bill Kid*. Bu dergiyle başta *Tom Miks* olarak western çizgi romanının bir çok serüveni yayınlanmıştır. Aynı dönemde, Turhan Selçuk'un yarattığı *Abdulcanbaz* çizgi romanının Milliyet gazetesinde 1957 yılında yayınlanmaya başlaması bir başka çizgi roman olayı olarak sayılabilir.

2.2.2.1.4 1960-1970 dönemi:

Bu dönemde, askerî darbe ve Anayasanın değişmesiyle baskıcı bir dönem altına giren Türk karikatürü ve çizgi romanı durgunluk dönemi yaşamıştır. Eleştiriye ve mizaha yer vermeyen yönetim, yayınlanan mizah dergilerini toplatmış, böylelikle karikatürcülerin yaratı alanlarını kısıtlamıştır. Bu baskı döneminde, çizgi roman alanında da bir duraklama görülmüş, dönemin politikasına dil uzatmayan çizgi romanlar yayınlanmıştır. Suat Yalaz'ın yayınladığı Türk

kahramanlarına ve İslam tarihine yer veren *Dört Halife*, *Karacaoğlan* ve *Korku Magazin* ve Altan Erbulak'ın 1966 yılında çıkardığı *Yuki* dergileri çizgi roman okuyucularının beğenisini toplamıştır.

2.2.2.1.5 1970-1980 dönemi:

Bu yıllarda Türk karikatür ve çizgi romanı, çizer Oğuz Aral'ın yayınladığı *Gırgır* dergisiyle yeni bir döneme girmiştir. Bu dergi, her türlü politik ve sosyal içerikli konuları işleyen ve büyük ölçüde karikatüre yer veren ilk mizah dergisi olmuştur. *Gırgır* dergisi günümüz karikatürcüleri için bir okul niteliğini taşımıştır. 1970'li yıllardaki karikatürün gelişmesinin bir başka nedeni de, ilk kez tek kanallı siyah beyaz televizyonun yayına başlamış olmasıdır. Böylelikle, karikatür sanatçıları, özellikle politik ve sosyal konuları görsel olarak daha yakından izleme olanağını bulmuştur. Televizyonda yayınlanan her haber, karikatür sanatçıları için esin kaynağı olmuştur. 1970'li yılların Türk karikatürü için ayrı bir önemi de, Karikatürcüler Derneğinin, Karikatür Müzesinin kurulması ve ilk kez Uluslararası Akşehir Nasreddin Hoca Karikatür yarışmasının ve karikatür sergisinin düzenlenmesidir. Aynı yıllar, ilgi gören çizgi roman dergileri arasında, 1970 yılında *Buffolo Bill*, 1973 yılında İsmet Kırdar'ın çizip yayınladığı *Yunus Emre* sayılabilir.

2.2.2.1.6 1980-1990 dönemi:

12 Eylül 1980 harekatiyle Türkiye'de CHP dahil bütün partiler kapanmıştır. Bu on yıllık dönemde, mizaha en büyük darbe 1983 Kasım genel seçimlerinden sonra gelmiştir. Üç yıl süreyle gazeteler, karikatürleri birinci sayfadan üçüncü sayfaya taşımışlardır. Bu yıllarda, partilerle birlikte bütün derneklerle birlikte 1970 yıllarında kurulmuş olan Karikatürcüler Derneği ve Karikatür Müzesi de kapatılmıştır. Uluslararası Nasrettin Hoca yarışması ve sergisi 1981-1987 yılları arasında düzenlenememiştir. Mizaha konu olacak politik kişiler arasında Kenan Evren ve Turgut Özal sayılabilir. 1980'lerin sonlarına doğru çizgi romanlarda yeniden bir hareketlenme yaşanmıştır. *Gırgır* dergisinin yanı sıra tüm sayfalarında karikatür ve çizgi romana yer veren mizah ve çocuk dergileri görülmeye başlamıştır. Bu yıllarda, özellikle Amerika ve Avrupa'dan gelen çizgi romanları yayınlayan *Tercüman Çocuk* ve *Milliyet Çocuk* dergileri çıkmıştır. *Tercüman Çocuk* dergisinde *Torga*, *Asteriks*, *Red Kit*, *Tunga*, *Uzay Ajanı Luk*, *Yüzbaşı Volkan*, *Milliyet Çocuk* dergisinde *Cimcime*, *Demir Yumruk* gibi çizgi romanlar yayınlanmıştır.

2.2.2.1.7 1990 – 2002 dönemi:

1990'lı yıllar iletişimin özel televizyon kanalları ve internetle oldukça geliştiği bir dönemdir. Basın yayın alanında hızlı değişimler, bölünmeler, yenileşmeler görülmektedir. Mizah dergileriyle ilgili en önemli bölünme, *Gırgır* dergisiyle yaşanmıştır. 1970'lerde yayınlanmaya başlayan ve bir çok karikatür ve çizgi roman çizeri için bir okul niteliği taşıyan haftalık mizah dergisi *Gırgır*, 1990'lı yılların başında kapanmıştır. Oğuz Aral'ın "okul"undan ayrılan öğrenciler de bölünerek yeni mizah dergileri çıkarmışlardır. *Gırgır*'ın bölünmesiyle çıkan dergiler arasında *Avni*, *Hıbr*, *Pişmiş Kelle*, *Dıgıl* sayılabilir.

Bugün, gazete ve dergilerde yayınlanan bant karikatürler ve çizgi romanlar içinde Cumhuriyet gazetesinde Turhan Selçuk'un *Abdülcanbaz*'ı, Nuri Kurtcebe'nin *Gaddar Davut*'u, Milliyet gazetesinde Haslet Soyöz'ün *Küçümen*'i, Radikal gazetesinde Ramize Eren'in *Tehlikeli İlişkiler*'i, Tayyar Özkan'ın *Cave Man*'i, Hürriyet gazetesinde Ersin Burak'ın *Bizimkiler*'i günümüzde Türk çizgi romanlarının geldiği yeri belirlemektedir.

Doksanlı yılların en büyük mizah dergisi olarak öncelikle, *Leman* dergisinden söz edilmesi gerekmektedir. *Leman* dergisiyle birlikte Türk mizahında yeni bir dönem başlamıştır. Haftalık olarak yayınlanan *Leman*, satış rekorları kıran *Gırgır* dergisinden sonra en beğenilen mizah dergisi olma özelliğini korumaktadır. *Leman* dergisinin en ünlü çizgi romanları arasında, Bülent Üstün'ün çizdiği *Kötü Kedi Şerafettin*, çizgi roman tarihimizin en küfürbaz ve en aykırı tiplemesidir: Dişi kedilerin yanı sıra, çevresindeki herkesi bezdiren, kimseye nefes aldırmayan adından da anlaşılabilir gibi kötüdür kedi Şerafettin. *Leman* dergisinde *Kötü Kedi Şerafettin* çizgi romanının yanı sıra, Gürcan Yurt'un *Robinson&Cuma*'sı yayınlanmaktadır. *Robinson&Cuma* çizgi romanında Daniel Defoe'nin yarattığı karakterler günümüz insan psikolojisinde yeniden canlanmıştır. Batı yazınında sıkça görünen uygar insan / ilkel insan karşıtlığı, bu çizgi romanda güldürü öğeleri olarak karşımıza çıkarlar. Robinson dayanılmaz hakaretlerle Cuma'yı aşağılarken, Cuma da kendisinden beklenen, itaat eden kişi görevini yerine getirmektedir.

Leman dergisi satışlarının artması üzerine, hemen hemen aynı yazar ve çizer kadrosuyla aylık olarak yayınlanan *L-Manyak* mizah dergisi çıkmıştır. Günümüz mizah dergileri arasında, en çok satanlar listesinde *Leman* dergisinden ayrılarak yayıncılığa başlayan Bahadır Baturer çıkardığı *Lombak*, Süleyman Yıldırım'ın çıkardığı *Antimedya*, *Leman* dergisine bağlı olarak çıkan *Atom*, *Brainkebab* ve Meral Onat'ın çıkardığı *Öküz* dergileri sayılabilir. Mizah dergisi yayıncılığı içinde, 1996 yılında beş üniversite öğrencisinin kurduğu Çapa çizgi roman grubu da önemli bir yer edinmiştir. Murat Başol, Yıldırım Çınar, Koray Kuranel, Tarık Tolunay ve

Ozan Küçükusta tarafından kurulan bu çizgi roman grubu sırasıyla *Sürgün*, *Kopuş*, *Çapa Çizgi Roman Dergisi*, *Fırtına* ve *Maskeli* dergilerini yayınlamışlardır. 2000 yılından bu yana da, çizgi roman kültürü dergisi kimliğiyle içinde çizgi roman tarihi, ünlü çizerler, başlıca çizgi roman karakterleri, çizgi roman dergileri üzerine yazılar bulunan Hakan Alpin'in hazırladığı *Darkwood Sakinleri* adlı dergi çıkarılmaktadır.

Son yıllarda, bizim de, bu çalışmanın üçüncü bölümünde yer vereceğimiz çeviri çizgi romanlar yeniden gündeme gelmiştir. Yetmişli yıllarda, ilk çevirileri yapılan Hergé'nin *Tenten*, Goscinny ve Uderzo'nun *Asteriks*, Goshinny ve Morris'in *Red Kit* çizgi romanları yeniden yayınlanmaya başlamıştır. 1996 yılında İnkılap yayınevi *Red Kit*'i, 1998 yılında Yapı Kredi Yayınları *Tenten*'i, yine 1998 yılında Remzi Kitabevi *Asteriks* serilerini yayınlamaya başlamışlardır.

2000'li yılların en önemli çizgi roman olayı, çizer Nuri Kurtcebe'nin ünlü ozan Nazım Hikmet'in *Kuvai Milliye Destanını* çizgilerle canlandırmış olmasıdır . Bu yapıyla ilgili, usta çizer Oğuz Aral görüşlerini çizgi roman kültürü dergisi *Darkwood Sakinleri*'nde şöyle açıklamıştır:

“Çizgilerine bakınca kalemiyle Nazım'ı çizen bir çizer değil süngüsüyle Kurtuluş Savaşına katılan bir nefer bulacaksınız karşınızda. Nuri Kurtcebe, destanı çizgiyle tercüme etmeye kalkmamış. Şiirdeki muhteşem görselliğe kapılıp savaşa, destana kendini adanmış. Yoksa ünlü bir çizerin para pul demeden hastalık sağlık demeden, yıllarını nokta-nokta, çizgi-çizgi bir destan romana kendini adaması başka nasıl izah edilebilir ki”¹⁷

2000'li yıllara gelindiğinde, her alanda olduğu gibi karikatür ve çizgi roman alanında da belirli bir çeşitlenmeyle karşı karşıyayız. Başlangıçta, salt güldürme amaçlı olarak çizilen ve eğlenme amaçlı okunan çizgi romanlar, bugün yeni bir kimliğe bürünmüştür. Kentleri, varoşları, köyleri, zenginliği, yoksulluğu, aşkı, nefreti, cinselliği ve şiddeti çizgilerine katan bu sanat, artık fantastik yaşantıyla birlikte, gerçek yaşantıyı da içine almıştır..

2.2.2.2 Cumhuriyet tarihinin karikatür ve çizgi roman çizerlerinden örnekler:

Karikatür ve çizgi roman tarihimizi içeren bu bölümde, Cumhuriyet tarihinde karikatür ve çizgi roman dünyasında önemli dönemleri yaratmış çizerlere yer verilecektir .

Tanzimat ve sonrası gelen İstibdat döneminde karikatürleri yayınlanan çizerler, Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarından başlayarak da karikatürleriyle dergi ve gazetelerinde adlarını

¹⁷ Aral, O., (2002) Hepimizin Destanı, Darkwood Sakinleri çizgi roman kültürü dergisi sayı 12, İstanbul

duyurmayı sürdürmüşlerdir. Bu çizerler arasında, politik ve sosyal içerikli karikatürleriyle Sedat Nuri İleri (1888-1942), Kozma Togo (1895-1964), Ramiz Gökçe (1900- 1953), Salih Erimez (1901-1971) sayılabilir.

Sedat Nuri İleri'nin karikatürleri *Yedigün*, *Karikatür*, *Akbaba* dergileri ve *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlanmıştır. Kendisi, daha çok modern yaşantıyı kırsal kesimin yaşantısıyla birleştirerek gülmece unsurunu yakalamıştır.

Kozma Togo, Cumhuriyet'in ilk yıllarında, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Son Telgraf*, *Karagöz*, *Babacan Köylü*, *Embros*, *Akbaba*, *Karikatür* dergi ve gazeteleri için karikatürler çizmiş ve uzun yıllar kendi adını taşıyan *Togo* karikatür albümünü yayınlamıştır.

Cumhuriyet tarihinin başlarında, Ramiz Gökçe, karikatürü meslek olarak seçen ilk sanatçılarımızdan biridir. Bu özelliğiyle kendinden sonra gelecek birçok çizere umut vermiştir. Karikatürün yayılması için büyük çaba göstermiş ve karikatür çizerliğinin yanı sıra mizah yayıncısı olarak da Türk karikatürüne katkıda bulunmuştur. Ramiz Gökçe'nin karikatürleri, *Akbaba*, *Aydede*, *Karikatür* ve *Karagöz* dergilerinde yayınlanmıştır. 1949 yılında *Mizah* adlı dergiyi ve daha sonra, hepsi karikatür tarihimizde önemli bir yer oluşturan *Tombul Teyze*, *Harp Karikatürleri*, *Yeni Zengin* adlı karikatür albümlerini çıkarmıştır. Ramiz Gökçe'nin *Tombul Teyze*'si, her istediğini yapabilen, genellikle fiziksel zayıflıkları olan erkeklere karşı egemenlik sağlayan bir tiplere olmuştur.

Çizer Salih Erimez de, Tanzimat döneminde olduğu gibi resme yakın karikatürler çizmiş ve güldürü unsurlarını daha çok sadece karelerin altında bulunan hatta bir kaç paragrafı bulan, uzun yazılarda toplamıştır. Başka bir deyişle, karikatürler yazısız olarak düşünüldüğünde hiçbir gülmece özelliği taşımamaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından sonra, günümüze kadar özellikle Türk çizgi romanının gelişmesinde dönem açmış çizerleri, yaşantılarını yapıtlarıyla birlikte ayrıntılı olarak ele alacağız. İlk çizgi romancımız sayılan Cemal Nadir Güler'den başlayarak, onu izleyen Turhan Selçuk, Oğuz Aral, Ayhan Başoğlu ve son dönem çizgi romancılarımızdan Tayyar Özkan'a yer vereceğiz:

Karikatür sanatı denildiğinde, Cemal Nadir Güler'i (1902-1947), Cumhuriyet tarihimizin en önemli sanatçılarından biri olarak sayabiliriz. Sanatçının bu denli önemli olmasının nedeni, kendi tiplerini yaratıp, ilk bant karikatürleri yayınlamış olmasıdır. Türk karikatürünün ve çizgi romanının tarihi incelendiğinde, illüstrasyon tekniğinden karikatür tekniğine geçerek karikatür gülmececiğini yakalayan Cemal Nadir, Cumhuriyet karikatürünün öncüleri arasında yer almaktadır.

Çizer, 1902 yılında Bursa'da doğmuş, orta öğrenimini tamamlayamadan çeşitli işlerde çalışmaya başlamıştır. Bir süre tabelacılıkla uğraşan, sanatçının karikatüre merakı da bu yıllarda ortaya çıkmıştır. Bursa'da bir süre resim öğretmenliği yaptıktan sonra, geçimini karikatürcülüğten sağlamaya karar verip, İstanbul'a gelmiştir.

Türk gülmece ustalarının öncülerinden Cemal Nadir'in ilk karikatürü, 1920 yılında "*Diken*" adındaki gülmece dergisinde yayınlanmıştır. Daha sonra, çubuk karikatür türündeki tiplerle Türk çizgi romanına esin kaynağı olduğunu söylenebilir. 1928'den sonra, Cemal Nadir'in karikatürleri *Akşam*, *Cumhuriyet* gazetelerinde, *Yücel* ve *Amcabey* gülmece dergilerinde görülmeye başlanmıştır.

Cemal Nadir'in iyi bir gözlemci olduğunu, yaşadığı döneminin toplumsal özelliklerini, farklı tipleri, günlük sevinçleri ve kaygıları çizgilerinde ve güldürü öğelerinde ustalıkla aktardığından anlıyoruz. Cemal Nadir'in öğrencilerinden Selma Emiroğlu onu şöyle tanıtmıştı:

"Hemen her gün kendisine seslendiği halkı nasıl tanırdı? Bu gerçekten incelemeye değer. Oysa "üstad" bunu adeta nefes alır gibi büyük bir kolaylıkla yapardı. Söz gelişi Galata köprüsünü ele alalım .Orası günün her saatinde çeşit çeşit insanın gelip geçtiği önemli bir kavşaktır. Köprü'nün kenarında abanıp hayran ve şaşkın denizi, motorları bütün harikasıyla İstanbul'u seyreden en ilginç tipleri orada bulabilirsiniz. Hocamla birkaç kez çevremizdeki tipleri seyretmişsinizdir. Ertesi günü o kalabalık içinde birlikte gördüğümüz tiplerden biriyle gazetede karşılaşınca hiç şaşmazdım." ¹⁸

Cemal Nadir, dönemindeki Selma Emiroğlu, Semih Balcıoğlu gibi sanatçılara ders vererek kendisinden sonra gelecek kuşaklara da yol göstermiştir. Cemal Nadir soyadı kanunu çıkınca Güler soyadını almıştır. Suratı pek fazla gülmeyen sanatçıya, neden bu soyadını aldığı sorulduğunda "Ben Nadir Güler'im demiştir."

Cemal Nadir'in yayımladığı karikatür albümlerini şöyle sıralayabiliriz: "*Amcabey'e Göre*" (1932), "*Karikatür Albümü*" (1933), "*Karikatür Albümü*" (1939), "*Ak'la Kara*" (1940)

Dalkavuk" (1943), "*Seçme Karikatürler Albümü*" (1945), "*Siyasi Karikatürler Albümü*" (1946), "*Amcabey Albümü*" (1946). Bu karikatür albümlerinde, çizer Cemal Nadir önemli tipler yaratmıştır:

- **Amcabey**

¹⁸ Emiroğlu. S, (1984)Cemal Nadir Karikatür Albümü Milliyet Yayınları, İstanbul

Cemal Nadir kendi yaşadığı dönemde, Nasreddin Hoca yaratmak istemiştir. Amcabey tonton aile babası ve özelliklerini taşımaktadır. Cemal Nadir'in Amca Bey'i onun en tanınmış tiplmesidir. Bant karikatür türünde çizdiği bu tip, torununa ve küçük çocuklara günlük yaşantıyla ilgili espri dolu öğütler vermektedir.

- **Ak'la Kara**

Bu iki karşıt tip, İkinci Dünya Savaşı'ndaki iki cephenin insanlarını simgelemektedir. Her küçük serüvenin sonunda ezilen kesimi anlatan Kara, güçlü olan Ak'a karşı baskın çıkar. Ak her ne kadar bilgiçlik taslayarak Kara'ya öğütler verse de, sonunda aklıyla üstün gelen Kara olur.

- **Salamon**

Cemal Nadir'in çizdiği Yahudi dede ve torun tiplmesi ülkede yaşayan bu kültürün özelliklerini yansıttığı için çok sevilmiştir. Yahudi toplumunun genellikle ticaretle uğraştığından yola çıkarak ekonomik sorunlara değinilir. Dede torununa verdiği öğütlerle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan ekonomik güçlükler karşısında ne tür önlemler alabileceğini aktarır.

- **Dalkavuk**

Tek partili dönemdeki siyasi dalkavukları eleştiren bu tip, bürokrasideki aksaklıkları ortaya koyar. Her zaman son derece aşağılayıcı davranışlarla karşı karşıya kalsa da, Dalkavuk hiçbir şeyden etkilenmez ve yüzündeki gülümsemeyle dalkavukluk görevini sürdürür.

Cemal Nadir, her ne kadar nadir gulse de, Türk okuyucusunu yıllarca güldürmeyi başarmış ve Türk karikatürüne gülmece öğeleri ve yeni çizgileriyle birlikte yeni bir biçim ve biçem getirmiştir.

Cemal Nadir'den sonra Türk karikatür ve çizgi romanının önemli diğer bir çizeri Turhan Selçuk'tur. 1922'de Milas'ta doğan Turhan Selçuk, babasının subay oluşu nedeniyle, öğrenimini Anadolu'nun çeşitli kentlerinde ve kasabalarında sürdürmüştür. Turhan Selçuk'un ilk karikatürü, *Türk Sözü* gazetesinde 1941 yılında yayınlanmış, aynı yıllarda *Kırmızı Beyaz ve Şut* adlı spor dergilerinde de karikatürleri çıkmıştır.

1942 yılında yüksek öğrenimi için İstanbul'a gelmiş ve diş hekimliği eğitimini hastalığı nedeniyle tamamlayamamıştır. Bu dönemden sonra da, karikatüristlikle yaşamını kazanmaya başlamıştır. 1943 yılında *Akbaba* mizah dergisinin kadrosuna girerek dönemin tanınmış karikatür sanatçıları arasında yer almıştır. *Tasvir*, *Aydede* dergilerinde çalıştıktan sonra, *Yeni İstanbul* gazetesine karikatürlerini çizmiştir.

Daha sonra, 1952-1958 yılları arasında kardeşi İlhan Selçuk'la *41 Buçuk ve Dolmuş* dergilerini yayımlamıştır. 1954 yılında Milliyet gazetesinde çalışmaya başlayan sanatçı, 1957 yılında *Abdülcanbaz* adlı çizgi romanını yaratmıştır. Okurlardan büyük ilgi gören bu çizgi roman kahramanı, yurt dışında da birçok başarıya imza atmıştır. Turhan Selçuk, Bulgaristan'da Cabravo Mizah evince yapılan yarışmada dünyanın en büyük karikatürcüleri arasına girmiştir. *Abdülcanbaz* Milliyet gazetesinde yıllar boyu yayınlanmıştır. *Abdülcanbaz* serüvenleri, 1972'de oniki, 1983'te otuzdört kitaplık albüm olarak basılmıştır. Son olarak, Yapı Kredi Yayınları 2001 yılında *Abdülcanbaz*'ın onyedinci sayılık albümünü yayınlamıştır. Turhan Selçuk'un ayrıca, *Şeytan'ın Maceraları*, *Politikacının Maceraları*, *Başbuğun Serüvenleri*, *Evliya Çelebi* gibi çubuk karikatürleri de bulunmaktadır. Halen, Cumhuriyet gazetesinde *Söz Çizginin* karikatürleri ve *Abdülcanbaz* çizgi romanının yeni serüvenleri ilgiyle okunmaktadır.

Abdülcanbaz, ilk kez 1957 yılında Milliyet gazetesinin sütunlarında yayımlanmış ve süregelen çizgi roman türünün yurdumuzdaki en özgün örneğidir. Dürüst bir turist rehberi olan *Abdülcanbaz*, her zaman okuyucuların gözünde bir halk kahramanı olmuştur. Efsanevi kahraman, bazen masal dünyalarında, bazen günümüzde yaşantısını sürdürür, kimi serüveninde de uzaya adımlar atar. Her zaman cesur, akıllı ve zayıfın yanındadır. Bu üstün niteliklerini daima iyinin, haklının, ezilenin yanında, sömürücülere, zalimlere karşı kullanır. Turhan Selçuk, *Abdülcanbaz* çizgi romanında politikadan sanata, bilimden spora birçok konuyu işlemektedir. En önemli *Abdülcanbaz* serüvenleri şunlardır:

Ay fatihleri / Tulumbacılar futbol takımı / Karacaahmet'in esrarı / Yer nihayetlerine seyahat

Otomobille devri alem / El Kabil'i sevk'ul karakuş / Ben ki Abdülcanbaz'ım / İstanbul sokakları hem genişler hem dardır/ Akdeniz fırtınası kara ejderha/ Hanya kalesi fethi, Girit seferi /Bir velosipet olayı / Kadın kasabı Landru İstanbul'da / Gök katlarına Seyahat / Tekerleğin icadı / Sahra kaplanı / Volga volga 2101 / Kadın! Nedir senin adın.

Turhan Selçuk'un önemli tiplerine gelince de, şu örnekleri verebiliriz:

Cesur iyiliksever kahraman *Abdülcanbaz*'ın yanı sıra İran'da tanıştığı en yakın dostu Fayrabi, şakacı kişiliğiyle serüvenlere renk katan arkadaşı Fettah, en büyük düşmanı Gözlüklü Sami sayılabilir. Gözlüklü Sami, zengin bir Osmanlı ailesinden gelmiştir. Zevkine ve güzel kadınlara düşkün, her türlü yalana dolandırıcılığa bulaşan *Abdülcanbaz*'ın karşıt kişiliğini oluşturan bir tiptir. Karanfil Hoca, doğunun yetistirdiği en büyük bilim adamıdır. Simya, kimya ve keşiflerle uğraşır. Sürmegöz İhsan Gözlüklü Sami'nin dostu ve dalkavuşudur. Çıkar

uğruna yapmayacağı şey yoktur. Tarzan Tarsus'da doğmuştur. Saf ve temiz yürekli bir Anadolu çocuğudur. Cesareti ile ün salmıştır.

Cemal Nadir ve Turhan Selçuk'tan sonra, bir başka çizerimiz Oğuz Aral'a yer vereceğiz.

Oğuz Aral'ın çizgiyle serüveni, ellili yıllarda başlamıştır. Ancak, Oğuz Aral kendisini karikatürcüden önce, gazeteci olarak görmektedir. Oğuz Aral, gerçekten önce bir gazetecidir.. Çevresini, buradaki olayları dikkatle izleyen, onların can alıcı noktasını yakalayan, bunu da çarpıcı, ama her zaman doğru, her zaman dürüst bir biçimde anlatan bir gazeteci olmuştur. Oğuz Aral'ın diğer gazeteciler gibi yazı ya da fotoğraf makinesi değil onların yerine fırça kullanmaktadır. Onun anlatım araçları kalem, kağıt, çini mürekkebi, fırçadır. Anlatım ortamı da çizimdir. Daha baştan çizgiyle yoğun bir boğuşmaya girmiştir. İyisini, en iyisini yapmak istemiştir. Çevresinde deneyimli çizerler bulunan Oğuz Aral, bu çizerlerden pekçok yöntem öğrenmiştir. Usta çizerler arasında yer aldığından, onlardan geri kalmamak için çok çalışmıştır.

İlk karikatürü *Resimli Roman* adlı bir derginin amatör çizerler köşesinde yayımlanmıştır. 1950 yılında *Hafta* dergisinde yayımlanan bir yapıtıyla profesyonelliğe ilk adımını atmıştır. Oğuz Aral'ın ilk çizerlik yıllarını, *Hergün* gazetesindeki sürekli çizerliği izlemiştir.

Oğuz Aral'ın karikatüre başladığı 1950'ler, bu sanatta önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde, karikatürcüler çizgilerini sadeleştirmiş ve anlatımı yazının yerine çizgiye bırakmaya başlamışlardır. Karikatür, 1960'lı yıllarda duraklama geçirmişse de, tamamen ortadan kalkmamıştır. Bu yıllar da, artık düşünce açısından devingen bir dönem başlamıştır. O zamana kadar tabu sayılan topluma, ekonomiye, politikaya ilişkin konular açık açık konuşulur, sorunlar tartışılır olmuştur. Çizgileri Türk basınında önemli bir yer tutan düşünce dergilerinde görülmeye başlamıştır. Oğuz Aral da, *Ant* dergisinden gelen bir öneriyi kabul ederek, *Bir Haftalık Öfke* adlı köşede çizmiştir. Daha sonra, *Gırgır* adlı gülmece dergisini yayınlamıştır. *Gırgır*'ın en büyük destekçisi onu okuyarak, izleyerek, ona yazı ve karikatür göndererek katkıda bulunan okuyucuları olmuştur. *Gırgır* kendinden sonra gelecek birçok mizah dergisi için bir model oluşturmuştur. *Gırgır*'ın dağılmasıyla ortaya çıkan mizah dergileri uzun süre sayfa düzenleri dahil bu derginin özelliklerini taşımışlardır.

Oğuz Aral Türk mizahına iki önemli çizgi roman kahramanını kazandırmıştır: Utanmaz Adam ve Avnak Avni. Bu iki kahraman, *Gırgır* dergisinin temelini oluşturmuştur. İlk kez, 1959 yılında, Duran yayınevi tarafından bağımsız dergi olarak çıkarılan *Utanmaz Adam*, daha sonra Avni'yle birlikte *Gırgır*'ın en önemli çizgi romanları olmuşlardır. *Utanmaz Adam*, okuyucuyu

hemen kendisine çeken ve güldürmeyi başaran bir çizgi romandır. Toplumdaki her kesimle alay eden *Utanmaz Adam*, toplum eleştirisini acımasız bir biçimde yaparak güldürü ögesini yakalamıştır.

Oğuz Aral'ın *Avanak Avni*'si de, çoğu kez okuyucunun acıma ve kızma duygularını bir araya getirerek güldüren bir çizgi roman kahramanı olmuştur. Konuşamadığı için sürekli ezilen, ancak serüvenin sonunda hakkını belki de fazlasıyla alan Avni tiplmesi, Türk mizahı içinde önemli bir yere sahiptir.

Çalışmamızın bu bölümünde, Türk çizgi romanına yeni bir biçim ve biçem getiren, çizer Ayhan Başoğlu'na yer vereceğiz. Başoğlu'nun çizgi romanlarındaki en büyük özellik, daha önce sözünü ettiğimiz mizah öğelerinin bulunmamasıdır.

Ayhan Başoğlu, 1928 yılında İstanbul'da doğmuştur. Öğrenimine devam ederken, Türk tarihine ilgi duymaya başlamıştır. Bu ilgi, yaşamı boyunca giderek artmış ve astsubay olarak askerlik yaparken, gittiği Kore'de Türk şehitliğini gezmiştir. Oradaki şehitleri görünce, tüm şehitler için bir şeyler yapmaya karar vermiştir.

Malkoçoğulları üstünde yoğunlaşan Başoğlu, 1960'ların başında, İngiliz *Tiger* dergisine seriler hazırlamış ve sonra Türkiye'ye dönmüştür. Başoğlu, Malkoçoğulları ailesinden bir kahraman ortaya çıkarmıştır. Bu, Malkoçoğlu Bali Bey'in oğlu Tur Ali olmuştur.

Malkoçoğlu, 26 Ekim 1964'de, *Cumhuriyet* gazetesinde yayına başlamıştır. Başoğlu, yaptığı tarihi saptamaları, kendi hayal gücüyle desteklemiş ve insana "neden olmasın" diye düşündüren sorular sordurmuştur. 1981 yılında hazırladığı İngilizce, Arapça ve Türkçe olarak basılan ve Atatürk'ün yaşamını anlattığı *Altın Saçlı Kahraman* son derece başarı kazanmıştır. *Günaydın* gazetesine *Kara Şimşek İstanbul'da*, *Hürriyet Çocuk* dergisine *Ege'nin derinliklerinde*, Milli Eğitim Bakanlığı Çizgi roman serisine, *Kılıç Ali Reis* adlı albümü hazırlamıştır.

Çalışmamızın bu bölümünde, son olarak günümüz çizerlerinden, yeni çizgi roman anlayışında örnekler sunan Tayyar Özkan'a yer vereceğiz.

Sanat yaşamı 1970'li yılların sonunda başlayan Tayyar Özkan, ilk karikatürlerini *Sendika* ve *Mizah* dergilerinde yayınlamıştır. 1989 yılına kadar Ankara ve İstanbul'da birçok dergi ve gazeteye karikatür-illüstrasyon ve çizgiroman yapan Tayyar Özkan, daha sonra Amerika'ya yerleşmiş ve asıl çizgi roman çalışmalarını geliştirmiştir. Şu anda, *Caveman* çizgi romanı, Radikal gazetesinin *Radikal İki* ekinde yayınlanmaktadır. Tayyar Özkan'ın desen yapısının boy gösterdiği kareler, ilk insanın yaşamından görüntülerle başlamaktadır. Öyküyü bitiren son

kare, baştan itibaren devam eden olayı dramatik şekilde bitirmekte, üstelik vurguyu da günümüzde yapmaktadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından başlayarak günümüze kadar süregelen, Türkiye'de yayınlanan karikatür ve çizgi roman yapıtlarına, usta çizerlere, mizah ve çizgi roman dergilerine, tarihsel süreç içinde örnekler vererek değindik. Yeni yazıya geçilen 1928 yılından bu yana karikatür ve çizgi roman alanlarındaki değişimlere yer verdik. Çizerlerle izlediğimiz bu serüven, Cumhuriyet sonrası karikatürden çizgi romana geçiş aşamalarını ve sürecini izlemeye olanak vermiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

3. ÇEVİRİ ÇİZGİ ROMAN

“Blong! Bong! Pat! Güm!...- Ama bu romalılar kafayı yemiş burayı sirke çevirdiler!”ya da “ - Büyüfiks! Birşeyler yapsana! Ona romalı nöbetçiye verdiği şuruptan içirsek! –Maalesef sevgili Oburiks, korkarım onu kampta bırakmışım¹⁹. İşte daha ilk bakışta okuyucuyu romalılara karşı savaşılan çizgi roman kahramanı Asteriks’in Galya köyüne götüren cümleler. Sıkça karşılaşılan kavga sahnelerinde, yumruk, tokat sesleri bu düşsel dünyayı canlı hale dönüştürür. Öykü, roman, şiir ya da tiyatro yapıtlarından görsel ve sessel özellikleriyle ayrılan çizgi romanlar çevirileri bakımından da diğer yazın alanlarına göre farklılıklar içerir. Özellikle şiddetli kavgalar, tokatlar, yumruklar, düşme, kırılma, silah sesleriyle çizgi romanın renkli sayfalarına ses taklitlerini de ekleyerek daha dünyasının daha çok içine gireriz. Görsel özellikler taşıdığından okuyucuyu konunun içine daha çok çekebilmek için sıkça karşılaşılan ses taklitleri, hakaretler, şarkı ve tekerlemeler, deyimler, uydurma adlar ya da sözcük oyunlarının çevirileri ayrı bir önem taşır. Ekinsel, zamansal, uzamsal unsurların yanı sıra biçimsel özellikler de etki sağlanmalıdır.

Çalışmamızda, Türkiye’ye çevirilerle girmiş ve daha sonra özgün yapıtlar kazanmış çizgi romanlardan seçtiğimiz çeviri örneklerini inceleyeceğiz. İnceleme bölümünden önce eleştiri yöntemlerini ve yaklaşımlarını ele alacağız ve çizgi romanlar için uygulayabileceğimiz eleştiri yaklaşımına yer vereceğiz. Çeviri uygulamalarını örnekleri inceledikten sonra bölümümüze genel bir değerlendirmeye son vereceğiz.

3.1. Çizgi roman çeviri eleştirisi yöntemi

Çizgi roman çevirilerinin öykü, roman, şiir, tiyatro metinleri gibi diğer yazın alanlarına göre belirgin farklılıklar içerdiğini biliyoruz.. Bu farklar arasında sıkça yinelenen ses taklitleri güldürü ögesini oluşturan deyimler, hakaretler, şarkı ve tekerleme sözleri, uydurma adları sayabiliriz. 9.sanat olarak nitelendirilen çizgi romanların çeviri eleştirisini yaparken diğer yazın alanlarıyla ayrılan bu özelliklerini dikkate alacağız. Çizgi roman çevirileri üzerine hazırladığımız çalışmamızın bu bölümünde öncelikle yazın alanında daha önce uygulanmış çeviri kuramları ve çeviri eleştirisi yöntemlerine yer vermek istiyoruz.

¹⁹ R.Goscinný ve A.Uderzo, 1996, Asteriks Büyük Hendek (çev., Ö.Erduran), Remzi kitabevi, İstanbul

Işın Bengi 1993 Dilbilim araştırmaları yazısında, 16.yy. Fransız yazar ve çevirmen Etienne Dolet'nin tutarlı bir çevirinin nasıl olması gerektiği konusunda 1540 yılında yayınlanan *Bir dilden bir dile iyi çeviri nasıl yapılır* kitabında söylediklerine yer vermişti.

“1. Çevirmen, özgün yazarın ne demek istediğini, içlemi ve anlamı tam olarak anlamalıdır. Çevirmen anlaşılması güç noktalara açıklık getirmek özgürlüğüne sahiptir.

2. Çevirmenin kaynak dil ve erek dil üzerinde tam bir hakimiyeti olmalıdır.

3. Çevirmen sözcüğü sözcüğüne çeviriden kaçınmalıdır.

4. Çevirmen günlük dilde kullanılan konuşma biçimlerini kullanmalıdır.

5. Çevirmen, çevirisinde doğru etkiyi verebilmek için sözcükleri doğru biçimde seçmeli ve düzenlemelidir.”²⁰

Yukarıda gördüğümüz gibi, 16.yy. çeviri kuramı, günümüz çeviri kuramlarına çok yakın görüşler içermektedir. Dolet'nin kuramında çıkış dili odaklı bir çeviri önerisi bulunmaktadır. 17.yy'da kuramcı John Dry, Cicero (İ.Ö.106-13) ve Horace'ın (İ.Ö.65-8) sözcüğü sözcüğüne ya da anlama göre yapılan iki tür çeviri bulunduğu kuramlarını birleştirerek gerektiği durumda çevirmenin her iki yöntemi de kullanabileceğini söylemiştir.

18.yy. çeviri kuramında, biçim konusunu kuramcı Alexander Tytler şöyle irdelemiştir:

“1. Çeviri özgün çalışmadaki düşüncelerin tamamını içermelidir.

2. Çevirinin yazı biçemi ve tarzı özgün çalışmayla aynı karakterde olmalıdır.

3. Çeviri özgün çalışma kadar rahat olmalıdır.”²¹

Alexander Tytler'in kuramından anlaşılacağı gibi, anlamın yanı sıra yazın metnlerinin biçimsel özellikleri de çeviride göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmamızın konusu olan çizgi roman çeviri eleştirisinde, konuşma ve düşünce balonları içindeki sözcük ya da tümce uzunlukları bu bağlamda önemli bir etken oluşturmaktadır.

20.yüzyılda da iki Amerikalı kuramcı Eugène Nida ve Charles Taber'se çevirinin ekinel yönüne dikkat çekmişlerdir. Gerçekten de çeviri, iki toplum arasındaki ekinel değerlerin yansıtılması ya da yansıtılamamasında büyük rol oynar:

²⁰ Bengi, I.,1993, “Çeviri eleştirisi bağlamında eleştirel bilincin oluşması ve eleştiri, üst-eleştiri, çeviribilim ilişkileri”Dilbilim Araştırmaları, Hitit Yayınları, Ankara : ss25-50

²¹ Bengi, I Ibid ss.30

“Çeviri okurun anlayabileceği bilgiyi sunmakla yetinmemelidir. Çeviride ileti öyle bir biçimde sunulmalıdır ki okur iletinin duruma uygunluğunu hissedebilsin ve sonra bir eyleme tepki verebilsin.”²²

Çizgi roman çevirisine baktığımızda, ekinel öğelerin ne denli önemli olduğunu görmekteyiz. Fransızca özgün metinde “kaï kaï” diye havlayan Tenten’in köpeği Türkçe’ye “Hav! Hav!”²³ olarak çevrilmiştir. Bu varış bağlamı okuyucusu için beklediği bir çeviridir. Güldürü amacıyla yazılmış konuşma ve düşünme balonlarında, Tenten’in *Turnösol Olayı Serüveninde* Kaptan Hadok’un “*Karpat başıbozukları sizi!... ikinci kez yoluma çıkıyorsunuz. Sizin iyiliğiniz için umarım bir üçüncüsü olmaz!... Mayonez soslu dalkavuklar sizi anladınız mı?...*”²⁴ örneğini verebiliriz. Bu çeviri tümcesinde, yukarıda sözü edilen “eyleme tepki verebilmek” olgusu gerçekleşmiştir; diğer bir deyişle çeviri okuyucusunu güldürebilmektedir.

Çizgi roman çevirilerinde ekinel bağlamın yanısıra önemli olan bir diğer nokta da sessel özelliklerdir. Bunlar arasında, sıkça karşılaşılan dövüş sahnelerindeki sesler, gökgürültüsü, su sesi, hayvan bağırışmaları gibi doğadaki yansımalar sayılabilir. Çeviri eleştirisi konusunda da bu sessel özelliklere öncelikle tiyatro metinleri için yer verilmiştir. Berna Sevil’in *Metis Çeviri Dergisi*’nin Güz sayısından aldığı bir bölümde 1945 yılında yayımlanan bir çeviri oyunu eleştirilmektedir:

“Bu yazıda dil düzeyinin yanısıra, ekinel farklılıklardan doğan çeşitli çeviri sorunlarına, yanlış çeviri diye nitelenenebilecek örneklerle, sahne diline uygun düşmeyen bazı sözcük kullanımlarına, eğretilmelerin çevrilmesine ilişkin sorunlara değinilecektir [...] çeviri metinde yer alan sözcük ve tümcelerin sessel niteliğinin kaynak metinde yer alan seslerin anlam ve çağırışım gücünü aynı düzeyde koruyabilmesi gerekir.”²⁵

Gördüğümüz gibi, çeviri kuramı çevirinin yapıldığı ilk yüzyıllardan bu yana süregelmektedir. Ancak, çeviri eleştirisi kuramı olarak karşımıza çok daha sonra çıkmaktadır. Yazın yapıtlarının eleştirisiyle beraber dergilerde yayınlanmaya başlayan çeviri eleştirileri, çevirilerin niteliksel gelişmesinde etkili olmuştur. Yapılan bu eleştiriler çoğu kez nesnellikten yoksundu. Çeviri alanının ayrı bir bilim olarak sayılmasından sonra, çeviri eleştirisi alanında da çalışmalar yoğunlaştı ve eleştiri nesnel ölçütlerin yer aldığı kuramlarla beraber bilimsel bir çerçeve içine yerleşti.

²² Nida, E. ve Taber, C. 1982 “The theory and practise of translation”, Leiden (çev. I.Bengi)

²³ Hergé, 1998, Tenten Güneş Mabedi (çev., S.Gücüm), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul ss41

²⁴ Hergé, 1998, Turnösol Olayı (çev., B.Kılıçbay), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul ss42

²⁵ Bengi, I Ibid ss.43

Bu çeviri eleştirisi yöntemlerine ilk örnek olarak Marianne Lederer'in *La Traduction aujourd'hui* kitabında söz ettiği Werner Koller'in çeviri eleştirisi yöntemine, ikinci olarak da Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Prof.Dr. Hasan Anamur'un çeviri eleştirisi derslerinde öğrencilerle uygulamalı olarak çalıştığı "Beş Düzeyli Nesnel Eleştiri Yöntemi"²⁶ne, son olarak da yine Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Yard.Doç.Dr. Emine Demirel ve Öğr.Gör. Hülya Yılmaz'ın özellikle çizgi roman alanında uyguladıkları çeviri eleştirisi yaklaşımına yer vereceğiz.

I/ Werner Koller'in çeviri eleştirisi yöntemi :²⁶

1. Düzanlamsal eşdeğerlilik: Özgün metindeki bilgi dildışı gerçeklik üzerine aktarılmalıdır.
2. Yananlamların eşdeğerliliği: Biçem, dil düzeyi, deyişlerin toplumsal ve coğrafi söyleyişler konusundaki eşdeğerlilik sağlanmalıdır.
3. Ölçüt eşdeğerliliği: Çeviri metninin türüne uygun olmalıdır.
4. Uygulama eşdeğerliliği: Çeviri anlaşılabilmesi için okuyucuların bildiklerine göre uyarlanmalıdır.
5. Etki eşdeğerliliği: Çeviride özgün metinle aynı etkiyi sağlamak gerekmektedir.

II/ Prof.Dr. Hasan Anamur'un "Beş Düzeyli Nesnel Eleştiri Yöntemi"²⁷:

1. Düzanlamsal düzey: Bilgi aktarımı eşdeğerliliği.
2. Yananlamsal düzey: Yananlamların (dildışı değerler, sözlükdışı göndermeler) aktarımının eşdeğerliliği.
3. Biçimsel düzey: Biçim özelliklerinin aktarılmasının eşdeğerliliği.
4. Uygulama düzeyi: Çıkış ve varış metnlerinin işlevsel eşdeğerliliği.
 - a. Amaç kitlelerinin belirlenmesi, çevirmenin kararının/seçiminin saptanması, çevirmenin kararının/seçiminin temelindeki nedenlerin belirlenmesi
 - b. Varış metninin "çıkış dili odaklı" mı "varış dili odaklı" mı yoksa "anlam odaklı mı" olduğunun belirlenmesi.
 - c. Düzanlamsal ve yananlamsal düzeyde vurgulanan sorunlara öneriler.
 - d. Biçimsel karşılaştırma.

²⁶ Lederer, M. (1994), *La Traduction Aujourd'hui*, Paris, Hachette; ss 64

²⁷ Anamur, H. (2000), "Beş Düzeyli Nesnel Çeviri Yöntemi ve Uygulama Örnekleri", *Çeviri Eleştirisi*, A.Ü. Tömer Bursa Şubesi, Bursa, 121-133

5. Etkileme düzeyi: Yazarın yarattığı etkinin eşdeğerliliği.

III/ Yukarıda sunduğumuz çeviri eleştirisi yöntemleri ışığında Yard.Doç.Dr. Emine Demirel ve Öğr.Gör. Hülya Yılmaz'ın çizgi romanlar için oluşturdukları çeviri eleştirisi yaklaşımı²⁸:

1. Düzanlamsal düzey: İleti aktarımı sırasında dil düzeyinde anlamların değişmez ve öznel olmayan eşdeğerliliklerini bulmayı amaçlamaktadır.

2. Yananlamsal düzey: Dil dışı öğelerin aktarımındaki eşdeğerlilikleri bulmayı amaçlamaktadır.

3. Biçimsel düzey: Biçim ve sunuş -grafik- düzeyindeki eşdeğerlilikleri bulmayı amaçlamaktadır.

4. Etkileme düzeyi: Çıkış ve varış metnindeki işlevsel eşdeğerlilikleri bulmayı amaçlamaktadır.

Bu bölümde, yukarıda belirtmiş olduğumuz Prof.Dr. Hasan Anamur'un çeviri eleştirisi yönteminden ve Yard.Doç.Dr. Emine Demirel'in Öğr.Gör. Hülya Yılmaz'la sunmuş olduğu "*Le voyage de Tintin à travers ses traductions en turc*" başlıklı ortak bildiriden yola çıkarak, çizgi roman çevirilerini diğer yazın yapıtlarından ayıran ses taklitleri, tekerlemeler gibi özelliklerini göz önünde bulundurarak, seçtiğimiz çizgi roman çevirileri için dört bölümlü bir çeviri eleştirisi yaklaşımı uygulayacağız:

1. **Düzanlamsal düzey:** Bilgi aktarımının eşdeğerliliği incelenen bu düzeyde, çizgi romanlardaki dil bağlamı üzerine bir inceleme yapılacaktır. Çıkış dilinin yeterli derecede bilinmemesi ya da varış dilindeki anlatım yetersizliğinden ortaya çıkan bazı sorunlar örneklerle sunulacaktır. Bu düzeyde öyküntülere, çeviride sıkça karşılaşılan yanıltıcı benzerliklere de yer verilecektir.

2. **Yananlamsal düzey:** Bu düzeyde, çizgi roman metnlerinde karşılaşılan ekinsel, zamansal ve uzamsal bağlamdaki dil dışı öğelerin çevirileri incelenecektir. Her iki dildeki deyimlerin, ses taklitlerinin, özel adların, hakaretlerin, şarkı ve tekerleme sözlerinin eşdeğerlilikleri karşılaştırılacaktır.

²⁸ Demirel, E. ve Yılmaz, H.: "*Le Voyage de Tintin à travers ses traductions en turc*", *Seuils&Traverses*, Colloque international et pluridisciplinaire sur le récit de voyage, Centre de Recherche Bretonne et Celtique, Faculté Victor Segalen, Université de Bretagne Occidentale, Brest/Fransa, 6-8 Temmuz 2000. (Bildiri kitabında basılacak)

3.Biçimsel ve grafik düzeyi:Bu düzeyde, metin çevirilerinin çizgi romanlara özgü konuşma balonlarındaki kapladıkları yerler, noktalama işaretleri, tümce ya da sözcüklerin eklenip çıkarılması incelenerek, biçimsel eşdeğerlilik üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

4.Etkileme düzeyi: Çizgi romanlardaki çıkış ve varış metinlerindeki işlevsel eşdeğerlilik üzerine bir inceleme yapılacaktır. Bu düzeyde, çizgi romanlarda sıkça karşılaşılan uydurma özel adlar, hakaretler, şarkı ve tekerleme sözleriyle oluşturulan güldürü öğelerinin her iki dilde verdiği etki üzerine çalışılacaktır.

3.1.1 Çizgi roman çeviri eleştirisi yöntemi uygulamaları

3.1.1.1. Asteriks

Çizgi romanların çevirilerini eleştireceğimiz bu bölümde, Goscinny'nin çizer Uderzo'yla birlikte ilk kez 1961 yılında yayınlamış olduğu *Asteriks* çizgi romanının farklı yıllarda Türkçe'ye yapılmış çeviri örneklerini inceleyeceğiz. *Asteriks*'in özgün dili Fransızca'dan Türkçe'ye çevirisi yapılmış beş serüvenini ele alacağız. Çeviri eleştirisini yapacağımız *Asteriks* serüvenlerinin yayınevleri, çevirmenleri ve yayın yılları aşağıda sırasıyla verilmiştir. Ancak, ilk yapılan *Asteriks* çevirilerinin hangi yılda yayınlandığı belirtilmemiştir:

Asteriks Savaşçı: Kervan Yayınları/ Çeviren: Tevfik Ünsi (yayın yılı belirtilmemiştir)

Asteriks Şeytan: Kervan Yayınları/ Çeviren: Tevfik Ünsi (yayın yılı belirtilmemiştir)

Asteriks ve Kleopatra: Remzi Yayınevi/ Çeviren: Mehmet Aşçıoğlu (1999)

*Asteriks Gladyatör:*Remzi Yayınevi/ Çeviren: Mehmet Aşçıoğlu (1999)

Asteriks Tanrılar Sitesi Remzi Yayınevi/ Çeviren: Olcay Kunal (1999)

Yukarıda görülen bu örnekleri seçerken, metinlerin tezimizin konusu olan, çevirilerin ekinsel, uzamsal ve zamansal açılardan incelenecek nitelikte olmasını dikkate aldık. Bu nedenle, Mısır, Roma İmparatorluğu ve Galya köyü gibi farklı yerlerde geçen serüvenlere yer verdik. Ayrıca, *Asteriks* çizgi romanının Türkçe'ye yapılmış çevirilerini incelerken, farklı dönemlerde çevrilmiş örnekler de bulunacaktır. Çalışmamızın bu bölümünde seçilen *Asteriks* örnekleri

üzerine gerçekleştirilecek çeviri eleştirimiz dört bölümden oluşacaktır. Bu bölümleri, düzanlamsal düzey, yananlamsal düzey, biçimsel düzey ve etkileme düzeyi olarak sıralayabiliriz.

1. Düzanlamsal düzey:

Bilgi aktarımının eşdeğerliliği incelenen bu düzeyde, çizgi romanlardaki dil bağlamı üzerine bir inceleme yapılacaktır. Çıkış dilinin yeterli derecede bilinmemesi ya da varış dilindeki anlatım yetersizliğinden ortaya çıkan kimi sorunlar, örneklerle sunulacak ve gerektiğinde önerilere yer verilecektir.

Örnekler:

Gladyatör (sayfa 5 kare 9):

Asteriks evin önünde Kakafoniks'i uğurluyor. Fransızca metinde görüşmek üzere anlamında kullanılmış “**Au revoir**” sözcüğünü her iki kahraman da birbirlerine söylüyorlar. Türkçe çeviride de Kakafoniks ve Asteriks birbirlerine “**hoşçakal**” diyorlar. Ancak, Türkçe’de bu sözcük sadece uğurlanan tarafından kullanılmaktadır.

Savaşçı (Sayfa 13 kare 4):

“**L'ennui c'est que ça ne va pas vite**” cümlesi “**İşin fenası ağır yol alıyorsunuz**” olarak çevrilmiştir. Dil bağlamında yapılan bu yanlışlıktaysa, Türkçe’de ‘işin fenası’ değil bu söz grubu ‘işin kötüsü’ olarak çevrilmelidir.

Gladyatör (Sayfa 9 kare 3):

"Même si c'est un drôle d'idée que les romains ont eue là, ce n'est pas du jeu" cümlesi Türkçe'ye "Romalıların bu yaptığı her ne kadar komikse de dürüst olmaktan çok uzak" olarak çevrilmiştir. Bu örnekte, yabancı dilin yeterli bilinmemesinden doğan bu sorundan dolayı, ileti Türkçe'ye eksik olarak aktarılmış ve çeviri cümlesinin ne anlama geldiği anlaşılamamaktadır.

Şeytan (Sayfa 29 kare 3):

"Eh bien les enfants? On chasse le sanglier?" cümlesi Türkçe'ye "Rastgele çocuklar! Domuz avı mı?" olarak çevrilmiştir. İlk cümle soru cümlesidir; ancak, burada ünlem cümlesine dönüşmüştür. Bu cümle, "Ne yapıyorsunuz çocuklar?" şeklinde çevrilebilirdi.

Şeytan (Sayfa 5 kare2):

"Et Panoramix notre druide qui est parti à sa réunion annuelle" cümlesi Türkçe'ye "Sihirbazımız Hokus Fokus da sihirbazlar yarışmasına gitti" olarak çevrilmiştir. Ancak burada özgün metindeki anlam Sihirbazlar yarışması değil yıllık sihirbazlar toplantısıdır.

Kleopatra (Sayfa 5 kare 4):

"La Tour de Pharos" sözcüğü "Faros Kulesi" olarak çevrilmiştir. Bu sözcükte ekinse bağlamda büyük bir yanlışlık bulunmaktadır. Burada Dünya'nın yedi harikasından biri olan İskenderiye Feneri'nden söz edilmektedir. Çeviri İskenderiye Feneri olarak yapılmalıydı.

Kleopatra (Sayfa21 kare 3):

"Souvenirs"sözcüğü "Hatıra" burada turistler için hediyelik eşyalar satılmaktadır. "Hatıra" yerine "Hediyelik" olarak çevrilmesi gerekirdi.

Kleopatra (Sayfa 33 kare 7):

"Pharaon soir"sözcüğü "Nil - liyet" olarak çevrilmiştir. Burada, gazete adlarına göndermeler yapılmıştır. Çevirmenin ekinsel bağlam içinde bulduğu bu karşılık, Türk okuyucusuna Milliyet gazetesini anımsatarak güldürmektedir.

Savaşçı (Sayfa 21 kare 5):

"Ben alors ? enchaînez- moi quoi" cümlesi "Hey ne yattın uykuya? Beni zincire vur hapisaneye götür" olarak çevrilmiştir. Burada resimde Romalı asker uyuklamaktadır. Metinde her ne kadar uykuyla ilgili bir şey söylenmemiş olsa da, çevirmen karedeki resme bakarak uykuyla ilgili bu cümleyi yazmıştır.

Şeytan (Sayfa 9 kare 8):

"Ça doit être une déesse parallèle ... il faudrait faire une enquête" cümlesi "Senin ağzını hiç zehir zemberek yapmadı mı?" olarak çevrilmiştir. Çeviri cümlesinin özgün metindeki cümleyle hiç bir ilgisi bulunmamaktadır. Bu cümle "Ona benzer bir tanrıça olmalı...bunu araştırmak gerekir" biçiminde çevrilebilir.

Şeytan (Sayfa 11 kare 8)

"Ça il faut avouer...maintenant qu'on l'a lu, tu devrais le refermer et le ranger" cümlesi "Doğduğum günü görmüş... sakla taze taze de torununu da görsün" olarak çevrilmiştir. Bu cümlelerin özgün cümleyle hiç bir ilgisi bulunmamaktadır. Çevirisi "Kabul etmek gerekir... kaderini okuduğuna göre onu kapatıp yerine koymalısın" biçiminde yapılabilirdi.

Şeytan (Sayfa 43 kare 8)

"Mais enfin madame, que voulez-vous?" cümlesi "Peşimi bırakın muhitimize geldim" olarak çevrilmiştir. Burada, çevirmen karedeki resme göre bir çeviri yapmıştır. Bu cümle "Benden ne istiyorsunuz hanımefendi?" olarak çevrilebilirdi.

Şeytan (Sayfa 8 kare 5):

Şeytan Başlık:

“Le Devin” sözcüğü başlıkta “Şeytan” olarak çevrilmiştir. Ancak, metin içinde kahin olarak geçiyor Şeytan “Je suis un devin” cümlesinin çevirisi “Ben bir kahinim” biçiminde yapılmıştır.

Şeytan (Sayfa 30 kare 8):

“Tu vois Astérix ne faisons jamais de jeux de mots mais si j’osais, je dirais que voilà la pollution à tous nos problèmes” cümlesi “Gördün mü Asteriks çam yarması bile bayıldı pis kokudan ...Biz düzenbaz değiliz” olarak çevrilmiştir. Özgün metinle hiç bir ilgisi olmayan bu cümle karedeki resme bakarak yazılmıştır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 8 kare 6):

“Mais laissez moi faire mon travail tranquille” cümlesi “Yahu rahat bıraksanıza işimi yapayım” olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Bunun nedeni de, Türk kültüründe bir ünlem sözcüğü olan “yahu”nun galyalı birinden duymak Türk okuyucusu için yadırgayıcı bir etki yaratmaktadır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 30 kare 5):

“Qu’allons nous faire maintenant que nous sommes lib’es?” cümlesi “Eveet şimdi özgüç olduk, bundan sonğa n’apacağız?” olarak çevrilmiştir. Burada, dil bakımından özgün metinde bulunan konuşma özürü eşdeğerli olarak verilmiştir.

Gladyatör (Sayfa 14 kare 8):

“J’espère que ça ne vous pas faire un détour” cümlesi “İnşallah bizim için yolunuzu uzatmıyorsunuzdur” olarak çevrilmiştir. Burada, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır.

Gladyatör (Sayfa 30 kare 4):

“Alors comment trouvez -vous ça?” cümlesi “Eee... Börekleri nasıl buldunuz” olarak çevrilmiştir. Özgün metinde börek anlamına gelecek bir sözcük bulunmamaktadır. Çevirmen bu cümlede de resme bakarak bir anlam eklemiştir.

Gladyatör (Sayfa 31 kare 1):

"Je connais un jeu si amusant. Je pose des questions et vous devez répondre sans dire oui, non, blanc ou noir. Celui qui dit un de ces mots a perdu! D'accord?" cümleleri "Çok güzel bir oyun biliyorum. Soracağım sorulara evet, hayır, siyah ya da beyaz demeden cevap verecek, başınızı emme basma tulumba gibi sallamayacaksınız. Anlaştık mı?" olarak çevrilmiştir. Bu bağlamda, Türk okuyucusunu gülümseten bir anlatım ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni de, televizyon programlarından birindeki "evet hayır" yarışmasında geçen cümleler alınarak, yarışmaya gönderme yapılmış olmasıdır.

Gladyatör (Sayfa 36 kare 1):

"Mon premier ouvre les portes, mon deuxième se boit, mon troisième garde les moutons et Jules César aime mon tout" cümlesi "İlk harfim K, sonraki hecem aslan, sonraki sırtta vurunca çıkan ses ve en son hece de Mısır'ın Güneş tanrısı" olarak çevrilmiştir. Özgün metinde yapılan sözcük oyunu başarılı bir biçimde çeviri cümlede aktarılmıştır.

2. Yananlamsal düzey:

Bu düzeyde dilde ekinsel, zamansal ve uzamsal bağlamdaki öğelerin çevirileri incelenecektir. Özgün metinde bulunan, deyimler, ses taklitleri gibi ekinsel özellikler taşıyan sözcükleri ya da söz grupları örneklerle ele alınacaktır.

- **Ses Taklitleri**

Şeytan (Sayfa 10 kare 4):

Özgün metindeki köpek havlaması için yazılmış "kaï! kaï!" ses taklidi olduğu gibi bırakılmıştır. Ancak, Türkçe'de köpek havlaması "hav hav" olarak verilmeliydi.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 11 kare 4):

"CRAC!" ses takliti "KRAK!" olarak çevrilmiştir. Burada, kırılma sesi " Çatırtı" olarak çevrilebilirdi.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 11 kare 6)

"COCORICO! COCORICOOOO" ses takliti "ÜÜ-ÜRİ-ÜÜÜÜÜ! ÜÜ-ÜRİ-ÜÜÜÜÜ" olarak çevrilmiştir. Horoz sesini yansıtan bu ses takliti ekinsel bağlam içerisinde eşdeğerli bir biçimde çevrilmiştir.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 20 kare 10):

"PAFİBİNG! PLAONG!" ses taklitinin çevirisi "PAFİBİNG! PLAONG!" olarak bırakılmıştır. Bu yansıma "GÜM PAT GÜM"olarak çevrilebilirdi.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 14 kare 5):

"CRAAC!" ses takliti "KRAAAK!"olarak çevrilmiştir. Ancak, Türkçede kırılma sesi çatırtı olarak verilebilirdi.

Gladyatör (Sayfa 12 kare 6):

"TCHİC TCHİC TCHOC CLONG" ses taklitleri "KLİK KLAK KLOK TONG BONG" olarak çevrilmiştir. Ancak vurma sesi, Türkçeye "TAK TUK GÜM BAM" olarak çevrilebilirdi.

Gladyatör (Sayfa 21 kare 1):

"SPLATCH" ses takliti çevrilmemiş ve özgün metindeki gibi bırakılmıştır.Bu yansıma "FOŞŞŞŞ" olarak verilebilirdi.

Kleopatra (Sayfa 17 kare 9):

Burada küçük bir köpeğin havlaması olan "KAİ! KAİ! KAİ!" ses taklidi "İYK! İYK! İYK!" olarak çevrilmiştir.

Kleopatra (Sayfa 26 kare 3):

"POF POF POF"vurma sesi çevrilmemiştir. Özgün metindeki gibi bırakılmıştır. Ancak, bu bağlamdaki vurma sesi "PAT PAT PAT" olarak çevrilebilirdi.

Savaşçı (Sayfa 7 kare 1):

Kavga sırasında çıkan "PAF PİF TCHAC CTIAFF BİNG TCHRAAC" seslerinin bir çoğu çevrilmemiştir. Sadece "PAF" ses yansıması verilmiştir. Çevirisi "GÜM! PATA! GÜM! BOM!" olarak yapılabilirdi.

- **Deyimler**

Gladyatör (Sayfa 5 kare 4):

"La coutume veut que" deyimini "Adet yerini bulsun" olarak çevrilmiştir. Anlamı eşdeğerli olarak verilmiştir.

Gladyatör (Sayfa 17 kare 1):

"Entre nous c'est à la vie et à la mort" deyimini "Artık dünya ahiret dostuz" olarak çevrilmiştir. Bu çeviride varış dili odaklı çeviri yapılmıştır.

Gladyatör (Sayfa 16 kare 10):

"On a reçu une dole de t'ipotée" deyimini "Madara olduk" olarak çevrilmiştir. Burada, korsanlar gemileri batınca bağırmaktadır. Ve bağlam içinde anlam eşdeğerli olarak verilmiştir.

Kleopatra (Sayfa 5, kare 10):

"Les epices lui montent facilement au nez" cümlesi "Burnu sürtülünce kızıyor" olarak çevrilmiştir. Ancak, burada birden sinirileniyor anlamı bulunmaktadır. Bu nedenle, çeviri metinde "Birden parlıyor" deyimini kullanılabilirdi.

Kleopatra (Sayfa 9, kare 10):

"Nous allons nous refaire" cümlesi "Harika bu sefer malı götürdük" olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki anlam burada yakalanamamıştır. Çeviri metinde kullanılan "malı götürdük" kullanımı, kaba bir değiş olarak kalmıştır.

Kleopatra (Sayfa 10, kare 8):

"Nous allons toujours à la mer ensemble" deyimini "Aramızdan su sızmaz" olarak çevrilmiştir. Burada yananlam eşdeğeliliği yakalanmıştır.

Savaşçı (Sayfa 6, kare 1):

"Dans le village Gaulois la vie s'écoule paisible" cümlesi "Asteriks'in köyünde işler tıkrındaydı" olarak çevrilmiştir. Çeviride kullanılan "işler tıkrındaydı" deyimini özgün metindeki yan anlamı aktarmıştır.

Savaşçı (Sayfa 24 kare 3):

"Quelle chance!" cümlesi "Bizdeki inek şans" olarak çevrilmiştir. Ancak, Türkçe metinde kullanılmak istenen deyim yanlış kullanılmıştır. Beklenmedik bir yerde şanslı olan biri için "Eşek şans" deyimini kullanılmalıydı.

Savaşçı (Sayfa 24, kare 7):

"Il l'aura voulu" cümlesi "Herif kaşındı" olarak çevrilmiştir. Burada kullanılan "kaşındı" deyimini anlamı yakalamıştır. Ancak, "Herif" sözcüğü oldukça kaba bir hakaret olarak kalmıştır.

Şeytan (Sayfa 9, kare 7):

"Il semblerait qu'amora, déesse de la moutarde, soit montée au nez des autres dieux" cümlesi "Biber tanrısı zemberek öteki tanrıların ağız tadını kaçırdı galiba"

olarak çevrilmiştir. “Etre monté au nez” deyiminin anlamında “ağız tadını kaçırmak” kullanılmıştır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 9 kare 1):

“On n'entre pas dans une forêt comme dans un moulin” cümlesi “İnsan ormana da böyle babasının tarlasına girer gibi girmez ki canım” olarak çevrilmiştir. Burada, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Türkçede sıkça kullanılan “canım” sözcüğü çeviri içinde yadırgatıcı olmuştur.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 9, kare 2):

“Que manigacent-ils?” cümlesi “Yine ne dolaplar çeviriyorlar acaba?” deyimini kullanarak çevrilmiştir. Özgün metinde bir deyim bulunmamasına karşın anlam çeviri metne bir deyimle aktarılmıştır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 26, kare 1):

“L'architecte a tout lieu d'être content” cümlesi “Mimarın ağzı kulaklarına varıyordu” olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, mimarın çok mutlu olduğu anlamı “ağzı kulaklarına varıyordu” deyiimiyle verilmiştir.

3. **Biçimsel düzey:** Bu düzeyde çizgi romanlara özgü olan konuşma balonların cümlelerindeki uzunluklar, yazı karakterleri, noktalama işaretleri gibi görsel özellikler incelenecektir.

Türkçe'ye çevirisi yapılmış ve incelediğimiz tüm *Asteriks* çizgi romanlarının *Asteriks* Fransızca metinde şehir isimleri Roma harflerine benzetilerek yazılmıştır. GAULE için GAVLE AQUITAINE için AQVITAINE kullanılmıştır. Çeviri metinlerdeyse bu biçimsel özellikler dikkate alınmamıştır. GAVLE, Galya olarak; AQVITAINE, Akitanya olarak çevrilmiştir.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 4 kare 2):

“L’AVENIR,ÇA POURRAIT ETRE **CECI!**”cümlesi "GELECEK BELKİ DE **BÖYLE OLABİLİRDİ!**"olarak çevrilmiştir. Bu cümlede biçimsel tutarlılık bulunmaktadır. Noktalama işaretlerine ve kalın yazı karakterine dikkat edilmiştir.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 11 kare 1):

“O DOUCE NUIT! TOUT S’ENDORT PAS DE BRUIT” cümlesindeki şarkı sözleri “ EY güzel tatlı gece HER SEY UYUR SES OLMAZ SEN GELİNCE” olarak çevrilmiştir. Romantik bir şarkıyı vurgulamak için kullanılan gotik yazı biçimi çeviri metinde de kullanılmıştır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 37 kare 8):

"Nene lachez pas!" cümlesi "Sa ...sakın onu bırakmayın!" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, kekelemeyi vermek için kullanılan biçimsel özellikler çeviri metinde eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Gladyatör (Sayfa 10 kare 3):

Romalı askerlerin Galyalıları gördüklerinde kekeleyerek söyledikleri "**Les Gau...Gaulois**" sözcüğü "**Gal...Galyalılar**" olarak çevrilmiştir. Çeviri de biçimsel eşdeğerlilik sağlanmıştır.

Gladyatör (Sayfa 26 kare 9):

ETERNALITE DE LA VIE olarak çevrilmiştir. Çeviride özgün metnin yazı karakterlerinin özellikleri korunmuştur. Tabeladaki gölgeli yazıların biçimsel eşdeğerliliği sağlamıştır.

Şeytan (Sayfa 34 kare 3):

"Dis un chiffre de I a XII" cümlesi "I'den XII'ye kadar bir sayı söyle"olarak çevrilmiştir. Burada, Roma rakamları kullanılmış ve ekinsel olarak çeviride de bu rakamlar kullanılmış ve biçimsel eşdeğerlilikleri verilmiştir.

4. Etkileme düzeyi:

Bu düzeyde, *Asteriks* çizgi romanında okuyucuyu güldürmek amacıyla kullanılmış ekinsel, zamansal ve uzamsal göndermeler incelenecektir. Ve özgün metinde bulunan bu ögeler etkilme düzeyinde ele alınacaktır. Güldürü unsurları arasında, özel adlar, şarkı ve tekerleme sözleri ve hakaretlere yer verilecektir.

• Özel adlar

Asteriks çizgi romanları çevirilerinde, özellikle özel adlar farklı dönemlerde yapılan çevirilerde değişikliğe uğramıştır.

Savaşçı ve Şeytan serüvenlerinde *Asteriks* çizgi romanının başlıca tiplerinden biri olan Obélix'in adı Türkçe'ye "Hopdediks" olarak çevrilmiştir. Bu kahraman dikkatsizliği ve fiziksel özellikleri dolayısıyla her yeri yıkmasıyla ünlüdür. Türkçe'ye yapılan çeviride, bu özelliğine gönderme yapılarak komik etkisi yaratılmıştır.

Kleopatra, Tanrılar Sitesi ve Gladyatör serüvenlerinde Obélix adı Oburiks olarak çevrilmiştir. Bu kahraman sürekli yemek yemesiyle ünlüdür. Her serüvende yaban domuzlarını büyük bir oburlukla yer. Oburiks çevirisiyle kahramanın bu özelliğine gönderme yapılmıştır.

Görüldüğü üzere, her iki çeviride de güldürü etkisi yakalanmıştır. Ancak OBELIX adının içinde bu kahramanın sürekli taşıdığı Eski Mısır'dan kalma dikilitaşlar anlamına gelen "obélisque"sözcüğü bulunmaktadır. Çevirilerde güldürü etkisinin verilmesine karşın, bu tarihsel gönderme aktarılamamıştır.

Asteriks çizgi romanında farklı olarak çevrilen diğer özel adlar arasında Panoramix ve Assurancetourix sayılabilir.

Savaşçı ve Şeytan serüvenlerinde Panoramix, Hokusfokus; Assurancetourix, Dertsiziks; olarak çevrilmiştir.

Kleopatra, Tanrılar Sitesi ve Gladyatör serüvenlerindeyse Panoramix, Büyüfiks; Assurancetourix, Kakafoniks; olarak çevrilmiştir. Her iki tür çeviride de bu özel adların çevirileri güldürü etkisini sağlamaktadır.

Asteriks serüveninde, ayrıca diğer uydurma adlar da özgün ve çeviri metnin okuyucularını gülümsetmeyi başarmaktadır. Bu adlar arasında, *Savaşçı* serüveninde görülen "Centurion

Gracchus Nenjetepus" adı için **"Yüzbaşı şapşalus Pırpırus"** çevirisi **"L'inspecteur général Lucius Fleur de Lotus"** için **"Müfettiş Didiklerus Yakarus"** çevirisi, Gladyatör serüveninde **"Architecte Anglaigus"** için **"Gecekondus"** **"Caius Obtus"** için **"Markus Dolarus"** çevirisi sayılabilir.

Asteriks serüvenlerinde geçen özel adlarının gülmece etkisini yakaladığını ancak bazı tarihsel gönderme eşdeğerliliklerini sağlayamadığını söyleyebiliriz.

- **Şarkı ve tekerleme sözleri**

Gladyatör (sayfa 6 kare 6):

"Ils ont des casques ailés vive des Celtes..." şarkısı Türkçe'ye **"Armorika'nın yolları taştan sen çıkardın beni baştan..."** olarak çevrilmiştir. Bu çeviride, tamamen varış metni odaklı bir çeviri yapılmasının yanı sıra güldürü etkisi verilmiştir.

Şeytan (Sayfa 33 kare 4):

"O matrone bleue o matrone bleue" şarkı sözü **"Enginde yavaş yavaş"** olarak çevrilmiştir. Özgün metinde denizde söyledikleri bu şarkı Türkçe'de, yine içinde deniz anlamı olan bir şarkının sözleriyle çevrilmiştir. Türkçe metnin okuyucusu için özgün metindeki etki sağlanmıştır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 10 kare 8):

"On en a encore pour les siècles d'esclavage" şarkı sözleri **"Hür doğdum, hür yaşarım kime ne kime ne !!! Köle miyim sana ben, sana ne sana ne"** olarak çevrilmiştir. Çeviri metinde, Türk okuyucusunun tanıdığı bir şarkıyla güldürü etkisi sağlanmıştır.

Tanrılar Sitesi (Sayfa 40 kare 5):

"J'aime les forêts, dirla dada Parce qu'il y a des sangliers dirla dada, et les sangliers c'est bon surtout avec des champignons dirladada" şarkı sözleri **"Ordaa bir köy var uzakta o köööy bizim köyümüzdür...gitmesek de görmesek**

de o köy bizim köyümüzdür" olarak Türkçe'ye aktarılmıştır. Özgün metinde ormanda söylenen bu şarkı, yaban domuzlarından söz etmektedir. Ancak, Batı kültüründe sevilen bir yemek olan "yaban domuzu" Türk kültüründe aynı anlamı taşımadığından bu şarkıdaki mutluluk etkisi Türk okuyucusunun tanıdığı bir şarkıyla verilmiştir.

Savaşçı (Sayfa 16 kare 7):

"Dors mon petit quinquin Dors mon petit quinquin" tekerlemesi "Ninni yavrum ninni oklavayla moklavayla uyutayım seni" olarak çevrilmiştir. Türk okuyucusunun bildiği bir tekerlemeyle çeviride güldürü ögesi sağlanmıştır.

- **Hakaretler**

Çizgi romanlarda güldürü etkisini yaratan bir diğer unsur da hakaretlerdir. *Asteriks* çizgi romanında da hakaretlerin çevirileri, güldürü etkisi yaratma amaçlı olarak yapılmıştır.

Savaşçı (Sayfa 23 kare 8):

"Attention ! Le revoila! Nooon! Pas la porte! Mais laissez nous tranquilles à la fin" cümlesi "Dikkat! canavar döndü! Abimsin ben demedim! Çekil yoldan teneke yığını" olarak çevrilmiştir. Bu cümledeki özgün metinde hakaret bulunmamasına karşın, varış metni okuyucusunu güldürmek amacıyla hakaret içeren bir anlatım kullanılmıştır.

Savaşçı (Sayfa 28 kare 6):

"Descends de ton char si t'es un homme! - J'ai fait la guerre moi môssieu! J'étais à Gergovie moi môssieu" karşılıklı konuşma cümleleri "Erkeksen in arabadan aşağı da görüşelim - Sen in de gel yanındaki kadın kılıklı ayıya caka mı yapıyorsun"

olarak çevrilmiştir. Çeviri cümlelerinde kullanılan hakaretler, Türk okuyucusunu güldürmektedir, ancak, yapılan çevirinin özgün metinle hiç bir ilgisi bulunmamaktadır.

Gladyatör (Sayfa 7 kare 3):

"Pas dans les narines imbéciles" cümlesi " Burnuna sokmayacaksın gerzek! "

Buradaki gerzek sözü Türk okuyucusunu güldürmektedir

Çalışmamız sırasında *Asteriks* serüvenlerinden ekinsel, zamansal ve uzamsal açılardan incelemesini yaptığımız beş örnek seçmiştik. Çevirilere genel olarak baktığımızda yapılan ilk çevirilerde, yani *Şeytan ve Savaşçı* yapıtlarında, ses taklitlerinin bir çoğunun çevrilmediğini, çevirilerde atlamalar ve anlam kaymaları olduğunu belirtmiştik. Daha sonra, yapılan *Asteriks* çevirilerindeyse, Türkiye’de çeviri düzeyinin geldiği noktayı görmekteyiz. Yapılan ilk çevirilere göre oldukça özenli bir çalışma yapılmış olduğunu söyleyebiliriz.

3.1.1.2 Red Kit

Red Kit’in yaratıcısı her ne kadar Morris olsa da, Red Kit’i dünyaya tanıtan Goscinny olmuştur. Red Kit, ilk kez 1946 yılında *Spirou* dergisinde yayınlanmıştır.

Morris ile A.B.D.’de tanışan Goscinny, Red Kit karakterini bugünkü biçimine getirmiştir. Red Kit’de karakterin en belirgin özelliği, kanunlara karşı gelen azılı haydutlara dersini verip, çevresinde zarar gören masum insanları mutlu etmektir.

Çizgi romanların çevirilerini eleştireceğimiz bu bölümde, Goscinny’nin çizer Morris’le birlikte ilk kez 1961 yılında yayınlamış olduğu *Red Kit* çizgi romanın Türkçe’ye yapılmış çeviri örneklerini inceleyeceğiz. Üzerinde çalışacağımız beş *Red Kit* serüvenini seçme nedenimiz, ekinsel, zamansal ve uzamsal açılardan inceleme örneklerinin en çok bu serüvenlerde bulunuyor olmasıdır. 19.yüzyıl Amerika’sında, Vahşi Batı kültürüne göndermeler yapan *Red Kit* serüvenlerinde, çevirmenlerin verdiği çözüm önerilerini değerlendireceğiz. Çeviri eleştirisini yapacağımız *Red Kit* serüvenlerinin yayınevleri ve çevirmenleri aşağıda sırasıyla belirtilmiştir:

Red Kit Kara Tepeler: Milliyet Yayınları (yayın yılı ve çevirmen belirtilmemiştir)

Red Kit Misisipi Kumarbazı: Milliyet Yayınları (yayın yılı ve çevirmen belirtilmemiştir)

Red Kit Örümcek Ayak: Milliyet Yayınları (yayın yılı ve çevirmen belirtilmemiştir)

Red Kit Sahte Doktor: Milliyet Yayınları (yayın yılı ve çevirmen belirtilmemiştir)

Red Kit Örümcek Ayak: Milliyet Yayınları (yayın yılı ve çevirmen belirtilmemiştir)

Red Kit çizgi romanının Türkçe'ye yapılmış çevirilerini incelerken, beş serüvende bulunan çeviri örneklerine yer vereceğiz. Çeviri eleştirisi yaklaşımımızı da, dört düzeyde gerçekleştireceğiz: Düzanlamsal düzey, Yananlamsal düzey, Biçimsel düzey ve Etkileme düzeyi.

1. Düzanlamsal düzey:

Bilgi aktarımının eşdeğerliliği incelenen bu düzeyde, çizgi romanlardaki dil bağlamı üzerine bir inceleme yapılacaktır. Çıkış dilinin yeterli derecede bilinmemesi ya da varış dilindeki anlatım yetersizliğinden ortaya çıkan bazı sorunlar, örneklerle sunulacak ve gerektiğinde önerilere yer verilecektir.

Örnekler:

Kara Tepeler (Sayfa 45 kare 4):

Fransızca'daki "Visages pales vous êtes morts!" cümlesi "İşiniz bitti Solukyüzlüler" olarak çevrilmiştir ve dil bağlamında eşdeğerlilik yakalanmıştır.

Kara Tepeler (Sayfa 3 kare 9):

"J'en ai assez de parcourir à pied ce pays" cümlesi "Tabii...taban tepen ben olduktan sonra söylemesi kolay" olarak çevrilmiştir. Burada çeviri cümlesinin özgün metin cümlesiyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Özgün metindeki cümle "bu ülkede taban tepmekten yoruldum" anlamı taşımaktadır.

Kara Tepeler (Sayfa 3 kare 9):

"Nous allons faire un beau voyage Jolly Jumper" cümlesi "Bu yolculuk senin için de değişiklik olacak" olarak çevrilmiştir. Çeviri cümlesi özgün metindeki anlamı taşımamaktadır. Buradaki cümlenin anlamı "Güzel bir yolculuk yapacağız Dül Dül" olarak çevrilebilirdi.

Kara Tepeler (Sayfa 10 kare 8):

"Les passagers désirant se distraire" cümlesi "Hamamda sıcak su da vardır" olarak çevrilmiştir. Burada, çeviri cümlesinin özgün metinle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Çevirmen kendi isteği doğrultusunda bir anlam eklemiştir.

Kara Tepeler (Sayfa 13 kare 9):

"J'y compte bien" cümlesi "Vah vah çok üzıldüm doğrusu" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, çeviri cümlesinin anlamı özgün metinle tamamen farklıdır. Çeviri cümlesi "buna güveniyorum" şeklinde yapılabilirdi.

Kara Tepeler (Sayfa 15 kare 5):

"C'est ce que nous allons voir" cümlesi "Vay canına yahu!" olarak çevrilmiştir. Bu çeviri, varış dili odaklı olarak yapılmıştır. Vahşi Batı kasabasında bir kovboyun "yahu" sözcüğünü kullanması, çeviri metni okuyucusu için yadırgatıcı olabilir. Bu cümle, "göreceğiz bakalım" şeklinde çevrilebilirdi.

Kara Tepeler (Sayfa 33 kare 3):

"Aujourd'hui nous finirons de franchir les collines noires" cümlesi "Bugün kismetse tepeye ulaşacağız" olarak çevrilmiştir. Çeviri, burada varış dili odaklı olarak yapılmıştır. "Kismetse" anlamında hiçbir sözcük bulunmamasına karşın, çevirmen bu sözcüğü kullanmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 7 kare 8):

"Le meilleur de café de Mississippi et de Missouri" cümlesi "Misisipi ve Misuri'nin en iyi çaycısı" olarak çevrilmiştir. Burada, Türk kültüründe kahveden daha çok çay içildiğini düşünerek, çevirmen "café" sözcüğünü çay olarak değiştirmiştir.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 9 kare 1):

"Ainsi commence la grande course sur le mississippi entre le "daisy belle" et "l'asbestos Plower" cümlesi "Bir anda iki gemi son hızla ölümcül bir yarış için hızla şaha kalktılar" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, iki geminin adları verilmesine karşın, çevirmen bu adları çeviride kullanmamıştır. Ayrıca, özgün metinde, "şaha kalkmak" anlamına gelecek bir anlatım da bulunmamaktadır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 47 kare 7):

"C'est moi qui a fait ça?" cümlesi "Valla ben yapmadım" olarak çevrilmiştir. Burada, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır.

Örümcek Ayak (Sayfa 2 kare 11):

"Recevez donc ceci à titre gratuit à l'occasion de notre ouverture!" cümlesi "Kusura bakma at kardeş bu eşek senden önce geldi!" olarak çevrilmiştir. Ancak, burada, çeviri metindeki cümleyle özgün metindeki cümle hiç bir benzerlik taşımamaktadır. Çevirmen, çizgi roman karesindeki resme bakarak bir cümle yazmıştır.

Örümcek Ayak (Sayfa 32 kare 10):

"J'espère" cümlesi "İnşallah" olarak çevrilmiştir. Burada, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Bu cümle "umarım" olarak çevrilebilirdi.

Demiryolu Haydutları (Sayfa 7 kare 7):

"Dead ox Gulch Gare de l'Ouest" cümlesi "Ölüm Vadisi Doğu Garı" olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki "ouest" sözcüğü "batı" anlamına gelmesine karşın, bu sözcüğün çevirisi "doğu" olarak yapılmıştır.

Demiryolu Haydutları (Sayfa 8 kare 7):

"Couvre Scalp de visage pale noirci par fumée est tombé, moi rendre toi prendre vite moi être pressé" cümlesi "Sen var bunu düşürmek soluk yüzün olmak duman karası Al bunu ben var gitmek acele!" olarak çevrilmiştir. Burada, kızılderili konuşması özgün metne uygun olarak yapılmıştır.

Sahte Doktor (Sayfa 8 kare 7):

"Non, rien de cassé dieu merci" cümlesi "Hayır Allaha şükür kırık falan yok" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Bir kovboyun "Allaha şükür" deyişini kullanması çeviride yadırgatıcı bir durum yaratmaktadır.

Sahte Doktor (Sayfa 18 kare 2):

"Vous êtes bien aimable garçon" cümlesi "Maşallah ne kuvvet...Ah gençlik" olarak çevrilmiştir. Bu çeviri, varış dili odaklı olarak yapılmıştır. Çeviri cümlesi, özgün metindeki cümleyle anlam bakımından oldukça uzaktır. Bu cümle, "Çok nazik bir delikanlısınız" olarak çevrilebilirdi.

2. Yananlamsal düzey:

Bu düzeyde dilde ekinsel, zamansal ve uzamsal bağlamdaki öğelerin çevirileri incelenecektir. Özgün metinde bulunan, deyimler, ses taklitleri gibi ekinsel özellikler taşıyan sözcükler ya da söz grupları örneklerle ele alınacaktır.

- **Deyimler**

Kara Tepeler (Sayfa 45 kare 4):

"Ton fils est bien saint et sauf" cümlesi "Çok şükür oğluna sağ sağlim kavuştun şef" olarak çevrilmiştir. Bir kovboyun Kızılderililerle konuşurken "çok şükür" demesi, ekinsel bağlamda varış diline bağlı bir çeviri yapıldığını ortaya koymaktadır.

Kara Tepeler (Sayfa 7 kare 2):

"Ce n'est pas bien de nous avoir fait partir sans nos bagages" cümlesi "Bizi böyle dımdızlak yola çıkarmak terbiyesizliğin dik âlâsı" olarak çevrilmiştir. Bu çeviri, varış dili odaklı olarak yapılmıştır. Özgün metinde, hakaret içeren bir anlam bulunmamaktadır.

Sahte Doktor (Sayfa 18 kare 3):

"Cette personne décrépité" betimlemesi "İnsanlıktan çıkmış" olarak çevrilmiştir. Bu çeviride, özgün metindeki anlam aktarılmıştır.

Sahte Doktor (Sayfa 18 kare 8):

"Un figurant payé par ce charlatan pour nous jeter de la poudre aux yeux" cümlesi "Göz boyamak için tutulmuş bir serseri" olarak çevrilmiştir. "Göz boyamak" deyiimiyle özgün metindeki anlam aktarılmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 32 kare 6):

"C'est l'épave d'un bateau à snags qui a été coulé par un snag" cümlesi "Buna yağmurdan kaçarken doluya tutulmak denir" olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki anlam kullanılan bu deyimle aktarılmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 40 kare 6):

"Mort?pas du tout" cümlesi "Yok canım turp gibiyim" olarak çevrilmiştir. Çeviride kullanılan "turp gibiyim" deyiimi, özgün metindeki anlamı yakalayabilmiştir.

Örümcek Ayak (Sayfa 9 kare 6):

"Qu'il vienne faire connaissance" cümlesi "Geleceği varsa göreceği de var" deyiimi kullanılarak çevrilmiştir. Özgün metinde deyim kullanılmamasına karşın, bu bağlamda kullanılan Türkçe deyim anlamı eşdeğerli olarak aktarabilmiştir.

Örümcek Ayak (Sayfa 17 kare 1)

"Notre vie ne tient plus qu'à un fil" deyiminin çevirisi "Hayatımız pamuk ipliğine bağlı" deymiyle yapılmıştır. Böylece, çeviri metinde anlam aktarılmıştır.

Demiryolu Haydutları (Sayfa 30 kare 7):

Hé hé hé nous allons voir si nos amis ont déjà fait machine arrière" cümlesi "He he he bakalım bizimkiler nasıl geri vitese takmışlar" olarak çevrilmiştir. Burada, "geri vitese takmak" deymi daha çok "ilerleyememek" ve "amaca ulaşamamak" anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla, anlam aktarılmıştır.

- **Ses Taklitleri**

Red Kit çizgi romanında ses takliti çevirilerinde, bir çok sorun bulunmaktadır. Bazı örneklerde, çeviriler yapılmamış, özgün metinde olduğu gibi bırakılmıştır. Karşılaşılan bir başka sorun da, ses taklitleri olan yerlerin çeviri metinde silinmiş olmasıdır.

Kara Tepeler (Sayfa 8 kare 9):

Silah sesi olarak anlatılan "PAN!" ses takliti çevrilmemiştir. Burada, Türkçe'ye uygun olarak "Dan" ses taklidi kullanılabilirdi.

Kara Tepeler (Sayfa 8 kare 9):

Tren sesini yansıtan "TCH TCH TCH TCH" çevrilmemiş ve özgün metindeki biçimiyle bırakılmıştır. Burada, Türk okuyucusunun tanıdığı "ÇUF ÇUF ÇUF" ses taklidi kullanılabilirdi.

Kara Tepeler (Sayfa 22 kare 6):

Çıkış metninde kavga sahnesinde bulunan "Paf! Pif! Tchac! Ctiaff! Bing! Tchraac! " ses taklitlerinin hiç birine yer verilmemiştir. Bu sözcüklerin bulunduğu yerler, boş bırakılmıştır. Burada, "Güm! pat! Bam! Güm!" gibi ses taklitleri kullanılabilirdi.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 9 kare 6):

Düşürme sesi "Plouff" çevrilmemiştir. Burada, "Pat" ses taklidi kullanılabilirdi.

Örümcek Ayak (Sayfa 22 kare 5):

Düşme sesi "VLAN" aynı biçimde bırakılmıştır. Oysa, "Güm" ses taklidiyle aynı ahenk yakalanabilirdi.

3. Biçimsel düzey:

Bu düzeyde, metin çevirilerinin çizgi romanlara özgü olan konuşma balonlarındaki kapladıkları yerleri, noktalama işaretlerini, tümce ya da sözcüklerin eklenip, çıkarılmasını inceleyip, biçimsel eşdeğerlilik üzerine bir değerlendirme yapılacaktır. Biçim konusunda da, ses taklitlerine çevirilerin bazı bölümlerinde hiç yer verilmediği, bazı örneklerdeyse de özgün metinde bulunmadığı halde, çeviri metinde bazı eklemelerin yapıldığı görülmektedir.

Kara Tepeler (Sayfa 4 kare 4):

"Professeur Simeon Gurgle Professeur Ira Doubledap, Professeur Bundlofjoy, Docteur Gustav Frankenbaum" adlar "Profesör SimonProfesör DoubleHartmanDoktor Gustav" olarak çevrilmiştir. Bilim adamlarının soyadları çevrilmemiştir.

Kara Tepeler (Sayfa 22 kare 6):

Çıkış metninde kavga sahnesinde bulunan "Paf! Pif! Tchac! Ctiaff! Bing! Tchraac!" ses taklitlerinin hiç birine varış metninde yer verilmediği gibi, bu sözcüklerin bulunduğu yerler boş bırakılmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 22 kare 6):

Özgün metinde tabela üzerinde "Café Créole" yazılmıştır. Ancak, çeviri metinde sadece "Café" yazmaktadır.

Örümcek Ayak (Sayfa 3 kare 12):

Özgün metinde, bar tabelaları üzerinde yazılı olan "L'As de Pique Saloon L'As de Coeur Saloon" silinmiş, sadece "saloon" sözcüğü bırakılmıştır. Burada, tabelaların üzerindeki çeviri "Maça Ası ve Kupa Ası" olarak yapılabilirdi.

Sahte Doktor serüveninin çeviri metninin bir çok cümlesi özgün metinde bulunmamaktadır. Çevirmen tarafından bazı ek cümleler, açıklamalar konulmuştur. Bu çeşit örneklerden bir kaçını şöyle sıralayabiliriz:

Sahte Doktor (Sayfa 2 kare 1):

"İçkinin tesirini bekliyoruz... bekliyoruz...tesirini bekliyoruz efendim"

Sahte Doktor (Sayfa 5 kare 10):

"Arabada hayat kaynıyor"

Sahte Doktor (Sayfa 7 kare 5):

"Biz kekliği düz ovada avlarız"

Sahte Doktor (Sayfa 15 kare 9):

"Ayıldı mı dersiniz"

4. Etkileme düzeyi:

Çizgi romanlardaki çıkış ve varış metinlerindeki işlevsel eşdeğerlilik üzerine bir inceleme yapacağız. Bu düzeyde, çizgi romanlarda sıkça karşılaştığımız özel adlar, hakaretler, şarkı ve tekerleme sözleriyle oluşturulan güldürü öğelerinin her iki dilde verdiği etkiyi değerlendirmeye çalışacağız

Kara Tepeler (Sayfa 45 kare 10):

Fransızca'daki "Ecureuil Assoupi!" sözcüğü "Akarçeşme olarak" olarak çevrilmiştir ve güldürme etkisini yakalayabilmiştir.

- **Özel adlar**

Kara Tepeler(Sayfa 10 kare 9):

"Bull Bullets"adı "Deli Fişek" olarak çevrilmiştir. Güldürü unsuru uydurma bir özel adla yakalanmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 8 kare 9):

Serüvendeki tiplerden birinin adı "Cards de von!" "Fulas döper"olarak çevrilmiştir. Her iki adda da kumar terimleri kullanılarak, güldürü unsuru yaratılmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 15 kare 5):

Bu serüvendeki haydut "Tête en fer", "Demirkafa" olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki sözcüğün anlamı korunmuş ve güldürü etkisi sağlanmıştır.

Örümcek Ayak (Sayfa 1 kare 1):

Kasabanın adı "Bottleneck", "Şişedibi" olarak çevrilmiştir. Burada, güldürü etkisi korunmuştur.

Örümcek Ayak (Sayfa 3 kare 12):

"Phil Defer surnommé "le facheux" cümlesi "Pil Defer diğer adı "Örümcek Ayak" olarak çevrilmiştir. Örümcek Ayak adı kahramanın fiziksel özelliklerine uygun olarak konulmuştur. Aynı zamanda güldürü unsuru da yakalanmıştır.

- **Hakaretler**

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 8 kare 3):

"Espèce de'alligateur" sözcüğü "Timsah bozması" olarak çevrilmiştir. Buradaki hakaretle güldürme etkisi verilmiştir.

Örümcek Ayak (Sayfa 17 kare 6):

"Une tête de linotte" hakareti "Aptal kafa" olarak çevrilmiştir. Bu sözcükte, güldürü unsuru sağlanmıştır.

Örümcek Ayak (Sayfa 17 kare 8):

"Courte-botte"sözcüğü "Bodur" olarak çevrilmiştir. Güldürü unsuru sağlanmıştır.

Kara Tepeler (Sayfa 1 kare 3):

"Coquin! Escroc! Desperado! Vendu! Bandit!" hakaretleri "Yüzsüz! Sahtekar! Haydut! Satılmış! Hain!" olarak çevrilmiştir. Arka arkaya sıralanmış hakaretler güldürü unsuru sağlamıştır.

Kara Tepeler (Sayfa 1 kare 10):

"Minus! Sale type! Crétin!", hakaretleri "Aşağılık! İğrenç herif! Rezil!" olarak çevrilmiştir. Çevirideki hakaretler, özgün metindeki gibi güldürü unsurunu sağlamıştır.

- **Şarkı ve tekerleme sözleri**

Red Kit serüvenleri Vahşi Batı'da geçtiği için, şarkı ve tekerleme sözlerinin birçoğu İngilizce'dir. Çeviri metinlerde İngilizce olma özelliği korunamamıştır. Şarkı ve tekerleme sözleri, genellikle Türk okuyucularının tanıdığı sözlerdir. Bu nedenle, örneklerin çoğunda güldürü unsuru yakalanmıştır.

Örümcek Ayak (Sayfa 22 kare 6):

"O giwe me a home where the buffalo roam" şarkı sözleri "Oh Suzanna Suzanna ne olur beni anla!" olarak çevrilmiştir. Bu şarkı sözleri daha çok uydurulmuştur. Çeviri metin içindeki, bu şarkıyla güldürü etkisi sağlanmıştır.

Örümcek Ayak (Sayfa 41 kare 3):

"L'amour toujours" şarkı sözleri "Yağdır Mevlam suu" olarak çevrilmiştir. Burada, Türk okuyucusunun bildiği bir şarkı olduğu için, varış metninde güldürü unsuru sağlanmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 11 kare 3):

"I'm wukin'my way back home" şarkı sözleri "Mavi mavi masmavi gözleri boncuk mavi" olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki bağlamla hiç bir ilgisi bulunmamasına karşın, çeviride güldürü etkisi sağlanmıştır.

Mississippi Kumarbazı (Sayfa 44 kare 9):

"I'm a poor lonesome cowboy far away from home" şarkısı "Ben yalnız bir kovboyum evimden çok uzaktayım" olarak çevrilmiştir. Bu şarkı da, *Red Kit* serüvenlerinin bitiş şarkısı olmuştur.

Red Kit çizgi romanının incelediğimiz serüvenleri, bu çizgi roman çevirisinin ülkemizde ilk kez yapılan örnekleridir. Bu nedenle, çevirilerde bir çok eksiklikle karşılaşmıştır. Eksik ve yanlış çevirilerin arasında, çevrilmeyen ya da silinmiş olan ses taklitleri, sözcük ya da cümlelerin ekleme ve çıkarmalarıyla oluşan biçimsel farklılıklar sayılabilir.

3.1.1.3. Tenten

Çizgi romanların çevirilerini eleştireceğimiz bu bölümde, Hergé'nin ilk kez 1929 yılında *Le Petit vingtième* çocuk dergisinde yayınlamış olduğu ve daha sonra çizgi roman dünyasının en sevilen yapıtlarından *Tenten* çizgi romanının Türkçe'ye yapılmış çeviri örneklerini inceleyeceğiz. *Tenten*'in özgün dili Fransızca'dan Türkçe'ye yapılmış beş serüvenini ele alacağız. Çeviri eleştirisini yapacağımız *Tenten* serüvenlerinin yayınevleri, çevirmenleri ve yayın yılları aşağıda sırasıyla verilmiştir:

Tenten 7 Kristal Küre:Yapı Kredi Yayınları/ Çeviren: Sevgi Gücüm (1998)

Tenten Güneş Mabedi:Yapı Kredi Yayınları/ Çeviren: Sevgi Gücüm (1998)

Tenten Turnösol Olayı:Yapı Kredi Yayınları/ Çeviren: Barış Kılıçbay (1998)

Tenten Kara Ada:Yapı Kredi Yayınları/ Çeviren: Barış Kılıçbay (1998)

Tenten vePikarolar:Yapı Kredi Yayınları/ Çeviren: Barış Kılıçbay (1998)

Tenten serüvenleri arasından çeviri eleştirisi çalışmamız için beş örnek seçmiştik. Bu örnekleri seçerken özellikle değişik kültürlerle gönderme yapan yapıtları ele aldık. *Tenten* çizgi romanının en büyük özelliklerinden birisi, serüvenlerinin bir çoğunun farklı ülkelerde geçmesidir. Bu özellik, tez çalışmamızda ele alacağımız çevirilerin ekinel, zamansal ve uzamsal açılardan incelenmesinde örnekleme yapmamız için büyük rol oynamıştır. Örneğin, incelediğimiz *Tenten* yapıtları arasında *Tenten ve Pikarolar* Meksika'da, *Güneş Mabedi* Peru'da, *Kara Ada*'da İskoçya'da *7 Kristal Küre* ve *Turnösol Olayı* İsviçre'de geçmektedir. Görüldüğü üzere, çeviri eleştirisi yaparken, bu yapıtlarda ekinel, zamansal ve uzamsal göndermeler yapan bir çok örnekle karşılaştık.

Tenten çizgi romanının Türkçe'ye yapılmış çevirilerini incelerken, çizgi roman çeviri eleştirileri için önerdiğimiz dört düzeyli eleştiri yaklaşımını uygulayacağız. Düzanlamsal düzey, yananlamsal düzey, biçimsel düzey, etkileme düzeyi olarak ayırdığımız bu eleştiri çalışmasını örneklerle vereceğiz.

1. Düzanlamsal düzey:

Bilgi aktarımının eşdeğerliliği incelenen bu düzeyde, çizgi romanlardaki dil bağlamı üzerine bir inceleme yapılacaktır. Çıkış dilinin yeterli derecede bilinmemesi ya da varış dilindeki anlatım yetersizliğinden ortaya çıkan bazı sorunlar örneklerle birlikte sunulacaktır.

7 Kristal Küre (Sayfa 13 kare 1):

"Carambal ...Tintin!..Mon ancien aide de camp!..Amigo mio, quel surprise!...Ay ! Dios de mia vidal " cümlesi *"Karambal Tenten!...Eski dostum bu ne sürpriz! Amigo miol Ay! Dios de ma vidal Sizi gördüğüme çok sevindim!"* olarak çevrilmiştir. Burada, Güney Amerika'lı eski bir albayın konuşması görülmektedir. Özgün metinde bulunan İspanyolca sözcükler değiştirilmemiştir. Anlam eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

7 Kristal Küre (Sayfa 13 kare 4):

"Los amigos de nuestros amigos son nuestros amigos! Enchanté señor colonel encanté!" cümlesi **"Los amigos de nuestros amigos son nuestros amigos! Memnun oldum sayın Albayım çok memnun oldum!"** olarak çevrilmiştir. Özgün metinde bulunan İspanyolca sözcükler çeviri metinde değiştirilmemiştir. Anlam eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

7 Kristal Küre (Sayfa 35 kare 10):

"Mon Dieu! Pourvu que!" cümlesi **"Aman Allahım! Sakın"** olarak çevrilmiştir. Burada, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Tenten'in şaşırdığı sırada söylediği ünlem sözcükleri "Aman Allahım" yerine "Aman Tanrım" olarak çevrilebilirdi.

Güneş Mabedi (Sayfa 2 kare 4):

"Voyez ce pittoresque, ces indiens, ces costumes, ces lamas" cümlesi **"Şu lamalara, kostümlere şu canlı renklere bakın"** olarak çevrilmiştir. Özgün metinde, bu cümlede bulunan sıralama, eşdeğerli olarak aktarılmamıştır. "Ces indiens" sözcüğünün çevirisi yapılmamıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 2 kare 5):

"Toi faire attention senior!" cümlesi **"Siz dikkat etmek senyor"** olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, serüvende bulunan Peru'lu bir çocuğun konuşması verilmiştir. Anlam eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Kara Ada (Sayfa 7 kare 5):

"Yes sir" çevrilmemiştir ve çeviri metninde **"Yes sir"** olarak yazılmıştır. İskoçya'da geçen bu serüvende, İngilizce olarak verilen cümleler değiştirilmemiş, böylelikle dildeki özellikler eşdeğeli olarak aktarılmıştır.

Kara Ada (Sayfa 29 kare 5):

"Le moteur est encore un peu froid mais ça ira mieux tout à l'heure" cümlesi **"Motor hala biraz soğuk fakat birazdan daha iyi olur"** olarak çevrilmiştir. Burada, sözcüğü sözcüğüne, diğer bir deyişle çıkış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Türkçe metinde, bu cümle **"Motor daha ısınmadı biraz bekleyelim"** biçiminde çevrilebilirdi.

Turnösol Olayı (Sayfa 27 kare 9):

"Sans connaissance, en tout cas" cümlesi Türkçe'ye **"En azından halen baygınlar"** olarak çevrilmiştir. Bu cümlelerin Türkçe'de bir anlamı bulunmamaktadır. Söz konusu cümle **"Şimdilik halen baygınlar olarak"** çevrilebilirdi.

Turnösol Olayı (Sayfa 3 kare 14):

"Allo?...Comment?...Des côteletes?...Je... Qui... Non Madame ce n'est pas la boucherie Sanzot" karşılıklı telefon konuşması **"Alo?...Nasıl?...Pirzola mı?...Ben ne Hayır hanımefendi, burası Sanzo kasabı değil bin Lombardi"** olarak çevrilmiştir.

Turnösol Olayı (Sayfa 5 kare 11):

"Ils sont potables! Vos fauteuils!" cümlesi **"Koltuklarınız idare eder!"** olarak çevrilmiştir. Bu çeviri cümlesinde anlam eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Turnösol Olayı (Sayfa 55 kare 9):

"He médéme!" sözcüğü **"Eee hanfendü!"** olarak çevrilmiştir. Dil bakımından eşdeğerli bir çeviri yapılmıştır. Bilgi aktarılmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 4 kare 11):

"Tintaine! ...Capitin!..." seslenme sözcükleri **"Tentan!... Keptan!..."** olarak çevrilmiştir. Burada, Profesör Turnesöl'ün konuşmasındaki dilsel özellikler eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 5 kare 8):

"Ahl Messieurs Jean-Loup de Batellerie et Walter Rizotto, de "Paris-Flash" cümlesi **"Al Paris-Flaş'tan Jan Lu dö Batöyöri ve Valter Rizotto beyler"**

olarak çevrilmiştir. Tenten serüvenlerinde özel ad çevirileri Türkçe okunuşlarıyla verilmektedir.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 41 kare 7):

"Encore un cigare?" cümlesi **"Gene mi pipo yaktınız"** olarak çevrilmiştir. Ancak bilgi eşdeğerli aktarılmamıştır. **"Cigare"**sözcüğü **puro** olarak çevrilmeliydi.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 60 kare 9):

"Pourvu qu'on arrive à temps!" cümlesi **"İnşallah zamanında yetişebiliriz"** olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, varış dili odaklı bir çeviri yapılmıştır. Tenten'in **"İnşallah"** sözcüğünü kullanması çeviri metni okuyucusu için yadırgayıcıdır.

2. Yananlamsal düzey:

Bu düzeyde dilde ekinsel, zamansal ve uzamsal bağlamdaki öğelerin çevirilerini inceleyeceğiz. Özgün metinde bulunan, deyimler ve ses taklitleri gibi ekinsel özellikler taşıyan sözcükler ya da söz grupları, örneklerle ele alınacaktır.

• Deyimler

7 Kristal Küre (Sayfa 3, kare 5):

"Et quel bon vent vous amène?" cümlesi **"Hangi rüzgâr attı sizi buralara?"** olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, deyim bulunmaktadır ve bu deyim anlamı eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

7 Kristal Küre (Sayfa 3, kare 6):

"Il s'est mise en tête" cümlesi **"Kafasına takmış"** olarak çevrilmiştir. Özgün metinde bulunan deyim yan anlamı aktarılmıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 11, kare 2):

"Inutile de nous égosiller davantage" cümlesi **"Daha fazla gırtlak patlatmak gereksiz"** olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, çok bağırarak anlamına gelen sözcük grubu, Türkçe'de aynı anlamdaki bir deyimle aktarılmıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 43, kare 8):

"A Dieu vat, puisqu'il te faut!" cümlesi "Madem öyle diyorsunuz Allaha emanet!" olarak çevrilmiştir. Çeviri metinde "Allah'a emanet deyimi", varış dili odaklı olarak aktarılmıştır. Burada, "Tanrı yardım etsin" biçiminde bir çeviri yapılabilirdi.

Kara Ada (Sayfa 11, kare 10):

"Attention ! ouvrons l'oeil" cümlesi "Dikkat gözümüzü açalım" olarak çevrilmiştir. Bu örnekte kullanılan deyimın anlamı, Türkçe'deki "göz açmak" deyimiyile eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Kara Ada (Sayfa 27, kare 8):

"Fautes de grives on mange des perles" cümlesi "İnsanın elindekilerle yetinmesi gerek" olarak çevrilmiştir. Bu bağlama uygun bir deyim kullanılmıştır.

Kara Ada (Sayfa 39, kare 6):

"Vous l'avez échappé belle" cümlesi "Ucuz kurtuldunuz.." olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki 'kurtulmak' anlamını veren deyim eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Turnösol Olayı (Sayfa 23, kare 14):

"C'est ce qui s'appelle se jeter dans la gueule du loup" cümlesi "İşte buna aslanın ağzına atlamak denir" olarak çevrilmiştir. Özgün metinde kullanılan deyimın anlamı eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Turnösol Olayı (Sayfa 57, kare 10):

"Les voilà tous les deux dans les pâquerettes!" cümlesi "Bir taşla iki kuş vurduk" deyiimiyle çevrilmiştir. Çeviri metin cümlesinde, özgün metinde bulunan deyim eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 17, kare 7):

"Et regagnez votre artillerie, s'il vous plait: ça part vite ces machins-là!" cümlesi "Ayrıca şu silahınızı yerine koyun lütfen, bu tür aletleri şeytan doldurur" olarak çevrilmiştir. Özgün metindeki cümlede, deyim bulunmamasına karşın, çeviri metinde bir deyim yer almaktadır. Ancak, metnin anlamı eşdeğerli olarak verilmiştir.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 57, kare 4):

"Vous voulez donc me déshonorer?" cümlesi "Şerefimi beş paralık mı yapmak istiyorsunuz?" olarak çevrilmiştir. Çeviri cümlesinde kullanılan deyim, anlamı eşdeğerli olarak verebilmiştir.

• Ses Taklitleri

Turnösol Olayı (Sayfa 2 kare 8):

Rüzgar sesi "WOUUIHH", "VUUUUUIHH" olarak çevrilmiştir. Böylece, Türkçe'de, rüzgar sesi eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Turnösol Olayı (Sayfa 3 kare 9):

Camın kırılma sesi olarak verilen "GLİNG BLİNG CLİNG", "ŞANGUR ŞUNGUR ŞİNGİR" ses taklitleriyle çevrilmiştir. Kırılma sesi eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Turnösol Olayı (Sayfa 8 kare 4):

Telefon ziline sesi "DRİNNG DRRİNNG" Türkçe'ye eşdeğerli olarak "ZİRRR ZİRRR" yansımasıyla aktarılmıştır.

Kara Ada (Sayfa 24 kare 2):

Kırılma sesi olarak verilen "CRAC", Türkçe'ye "ÇATT" olarak çevrilmiştir. Eşdeğerli çeviri yapılmıştır.

Kara Ada (Sayfa 48 kare 4):

Özgün metindeki "PAN PAN PAN"olan silah sesleri Türkçe'ye"DAN DAN DAN"olarak aktarılmış ve bu çeviriyle eşdeğerlilik sağlanmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 20 kare 9):

Özgün metinde polis arabalarının sirenleri "PİOU PİOU PİOU"olarak yazılmıştır. Türkçe yapılan çeviri metinde "İUUUUU İUUUUU" kullanılmıştır. Ancak, bu ses yansıması Türkçe metinde "DADİDADİDADİDADİ" olarak yapılabilirdi.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 34 kare 14):

İçme seslerini özgün metinde "GLOU GLOU GLOU"olarak görmekteyiz. Bu sesler, Türkçe'ye "LIK LİK LİK" olarak çevrilmiştir. Yansımadaki eşdeğerlilik sağlanmıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 7 kare 11):

Horlama sesi, özgün metinde "RRRON RRRON" yansımalarıyla verilmiştir. Çeviri metinde "HORRR HORRR" yansıması kullanılmış ve eşdeğerlilik aktarılmıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 30 kare 11):

Aksırık sesi "AAAH!...AAAH!.....AAAAH!... TCHOUM!" Türkçe'ye "HAAAAA!... HAAA!.... HAAAP!.... ŞUUUU" olarak çevrilmiş ve eşdeğerlilik sağlanmıştır.

7 *Kristal Küre* (Sayfa 5 kare 3):

Özgün metinde kedi köpek kavgasında çıkan sesler "FFFFH WOUAH GRR SCHH" olarak verilmiştir. Bu sesler, Türkçe çeviride "HAFFR GIRRRR MIRRR FIŞ" yansımalarıyla aktarılmış ve eşdeğerlilik sağlanmıştır.

3. Biçimsel Düzey:

Bu düzeyde, çizgi romanlara özgü konuşma balonlarının cümlelerindeki uzunlukları, yazı karakterleri ve noktalama işaretleri gibi görsel özellikleri incelenecektir.

Turnösol Olayı (Sayfa 3 kare 13):

"Allo?.. Comment?... Des côteletes ?... Je... Qui.. Non Madame ce n'est pas la boucherie Sanzot" cümlesi "Alo?.. Nasıl?... Pirzla mı?... Ben ne Hayır hanımefendi, burası Sanzo kasabı değil bin Lombar!" olarak çevrilmiştir. Bu cümle içinde bulunan sözcüklerin yarım bırakılması ve noktalama işaretleri biçimsel eşdeğerlilik içinde verilmiştir.

Turnösol Olayı (Sayfa 6 kare 5):

"... C'est ... Vous... Vous avez vu ça?", "Şey...Gö...gördünüz mü?" cümlesindeki biçimsel eşdeğerlilik çıkış metnine uygun olarak verilmiştir.

Güneş Mabedi (Sayfa 3 kare 5):

"Allo... Oui, c'est moi...Ah! Bonjour, senor inspector supérieur.....Comment? ...Le "Pachamac" est en vue? Très bien... Oui, au bassin n.24... Nous arrivons... A Tout à l'heure" cümlesi "Alo ...Evet... Benim... Ah Günaydın Komiser.... Nasıl? ... Paşakamak göründü mü?... Çok iyi... 24 numaralı rıhtıma demek? Hemen geliyoruz..." olarak çevrilmiştir. Telefon konuşması sırasında, yarım kalmış sözcük ve cümlelerde, biçimsel eşdeğerlilik sağlanmıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 6 kare 13):

"¿Qué pasa, ahi abajo?..." Özgün metinde bulunan bu İspanyolca cümle çevrilmemiştir. İspanyolca'ya özgü bulunan noktalama işaretleri korunmuş ve biçimsel eşdeğerlilik sağlanmıştır.

7 Kristal Küre (Sayfa 8 kare 13):

"Mais mais que se passe-t-il? ... Il souffre" cümlesi "A... ama... ama ... Acı içinde.." olarak çevrilmiştir.

Kara Ada (Sayfa 20 kare 7):

"Je... une seconde... je.. euh" cümlesi "Ben.... bir saniye... şey... eee" olarak çevrilmiştir. Bu örnekte bulunan yarım kalmış sözcük ve cümlelerde biçimsel eşdeğerlilik sağlanmıştır.

Kara Ada (Sayfa 34 kare 17).

"Me... v.. hic.. voilà ...Je.. hic... de quoi... s'ag.... hic.... s'agit... t-il?" cümlesi "Ge.... geldim işte! Ben hık ... ne ... ne .. vardı?" olarak çevrilmiştir. Özgün metinde bulunan yarım kalmış sözcük ve cümlelerde biçimsel eşdeğerlilik sağlanmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 19 kare 10).

"Ah! Vous voilà capit..." cümlesi "A, burada mısınız kap.." olarak çevrilmiştir. Burada, yarım kalmış sözcüğün biçimsel eşdeğerliliği verilmiştir.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 58 kare 7):

".... nutes trente secondes... Bip... Seize heures trente huit minutes quarantes secondes... Bip... Seize heures..." cümlesi "...tuz saniye geçiyor... Bip Saat onaltıyı

otuz sekiz dakika kırk saniye geçiyor... Bip saat on altıyı..." olarak çevrilmiştir. Özgün metinde bulunan yarım kalmış sözcük ve cümlelerde biçimsel eşdeğerlilik sağlanmıştır.

4. Etkileme düzeyi:

Bu düzeyde, *Tenten* çizgi romanında okuyucuyu güldürmek amacıyla kullanılmış ekinsel, zamansal ve uzamsal göndermeler incelenecektir. Ve özgün metinde bulunan bu öğeler, etkilme düzeyinde ele alınacaktır. Güldürü unsurları arasında şarkı ve tekerleme sözlerine, hakaretlere ve söz oyunlarına yer verilecektir.

a. Şarkı ve tekerleme sözleri

7 *Kristal Küre* (Sayfa 11 kare 8):

Bianka Kastafiore'nin söylediği aryanın "A-A-Ah je ris de me voir .si belle en ce miroir" sözleri "A-A-Ah Aynalarda güzelliğimi gördükçe... Sen ne-rede-sin ne-re-de" olarak çevrilmiştir. Eşdeğerli bir çeviri yapılmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 2 kare 9):

Bianka Kastafiore'nin söylediği aryanın "İiis.. De me voir si belle .. en ce miroir" sözleri "....miiik kendimi aynada bu kadar güzel görmek!" olarak çevrilmiştir. Anlam, biçim ve etki açısından eşdeğerlilik sağlanmıştır.

b. Hakaretler

7 *Kristal Küre* (Sayfa 14 kare 5):

"Tonnerre de Brest", "Lanet olsun" olarak çevrilmiştir. Tenten serüvenlerinde, Kaptan Hadok'un sık sık yinelediği bu sözlerde, ekinsel, zamansal ve uzamsal göndermeler bulunmaktadır. Fransa'nın Atlantik kıyısındaki Brest kenti, İkinci Dünya Savaşı sırasında bombalanmıştır. Bu sırada atılan top sesleri gökgürültüsünü anımsatır. Sözcüğü sözcüğüne "Brest gökgürültüsü" anlamını taşıyan bu söz grubu sıkça hakaret olarak söylendiğinde

güldürü unsuru olmuştur. Oysa, “lanet olsun” sözleri ne kadar yinelenirse yinelensin, güldürü etkisi taşımamaktadır.

Turnösol Olayı (Sayfa 2 kare 7):

“**Tonnerre de Brest**” sözü “**Karakış fırtınası**” olarak çevrilmiştir. Yukarıdaki örnekte gördüğümüz Kaptan Hadok’un bu hakareti, Türkçe’ye yapılan serüvende farklı biçimde aktarılmıştır. Bu kez fırtına anlamı verilmiştir ve pek çok karede yinelendiğinde güldürü unsurunu yakalayabilmiştir.

7 Kristal Küre (Sayfa 6 kare 12):

“**Mille millions de mille milliards de mille sabords de tonnerre de Brest!**” sözleri “**Milyon kere bin milyon lanet!**” olarak çevrilmiştir. Özgün metinde sayısı artırılarak söylenen hakaret, güldürü etkisini çeviriyle de yakalayabilmiştir.

7 Kristal Küre (Sayfa 7 kare 3):

“**Impossible ! non ce n’est pas impossible! mille sabord!**” hakaretleri “**İmkansız ha değil işte kör şeytan!**” olarak çevrilmiştir. ‘Kör şeytan’ söz grubu bu hakarete, güldürü etkisi vermektedir.

Güneş Mabedi (Sayfa 5 kare 2):

“**Mille millions de mille milliards de mille sabords!**”, “**Bin milyon kere bin lanet olsun!**” olarak çevrilmiştir. “Sabord” denizle ilgili bir sözcüktür. Lanet sözcüğünün sayılarının artması güldürü etkisi yaratmıştır.

Güneş Mabedi (Sayfa 32 kare 12):

“**Ici espèces de mérinos mal peignés**” cümlesi “**Buraya gelin! Sizi tarak görmemiş merinos bozuntuları sizi!**” olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, Kaptan Hadok güldürü unsurlarının bulunduğu bir benzetmeyle hakaret etmektedir. Çeviri metninde güldürü etkisi eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 8 kare 11):

"Fourbe toi même et patate... Fielleux pas tant que toi espèce de marchand de guano" hakaretleri "Kalles sana benzer patates suratlı... Zehir dolu olan da sensin çürük muz satıcısı" olarak çevrilmiştir. Özgün metinde bulunan güldürü unsurları içeren hakaretlerin etkisi eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 10 kare 7):

"Cette espèce d'apprenti à la noix de coco" hakaretleri "Hindistan cevizi kılıklı diktatör çırağı" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, birbiri ardına gülünç benzetmeler sıralanmıştır. Çeviri metinde de özgün metinde bulunan bu etki sağlanmıştır.

c. Sözcük oyunları

Tenten ve Pikarolar (Sayfa 11 kare 9):

"Attachez votre ceinture professeur -Une tache de peinture?" cümlesi "Kemerinizi bağlayın profesör - Semerimi mi dağlalayım?" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, Profesör Turnösol'ün yanlış anlamalardan dolayı yapılan sözcük oyunlarındaki güldürü etkisi, çeviri cümlesinde eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Tenten Pikarolar (Sayfa 47 kare 6):

"C'est faux! Nous portons la moustache depuis notre plus tendre enfance- Parfaitement depuis notre plus france entendre" cümlesi "Doğru değil bu !... bizim çocukluğumuzdan beri bıyıklarımız var - Kesinlikle!... Bizim bıyıklığımızdan beri çocuğumuz var". Dupond ve Dupont kardeşlerin sözcükleri ters çevirmeleriyle ortaya çıkan güldürü etkisi aktarılmıştır.

Tenten Pikarolar (Sayfa 49 kare 11):

"Je vous fais grand cordon de l'ordre de San Fernando!..

Un verre d'eau? Avec joie!... Bien fraîche s'il vous plaît..." cümlesi "Sizi San

Fernando nişanıyla ödüllendireceğim- ne sıçan mı sıçanlardan nefret ederim"

cümlesiyle çevrilmiştir. Özgün metindeki cümlede, Profesör Turnösol'un yanlış anlamasından ortaya çıkan güldürü unsuru çeviri metin cümlesinde eşdeğerli olarak aktarılmıştır.

Tenten çizgi romanında bulunan çeviri eleştirilerini yaptığımız bu bölümde, beş *Tenten* serüveni seçmiştik. Ekinsel, zamansal ve uzamsal açılardan yaptığımız incelememizde, eleştiri örneklerimizi farklı ülkelerde geçen serüvenler içinden aldık. *Tenten* çevirilerin genel bir değerlendirmesini yaptığımızda, daha önceki konularda gördüğümüz *Asteriks* ve *Red Kit* serüvenlerinin Türkçe'ye yapılan ilk çevirilerine göre büyük bir yol aldığını görmekteyiz. Sözünü ettiğimiz ilk çevirilerde, anlam ve biçimsel olarak bir çok eksiklik ya da çeviri hatalarının bulunduğu söyleyebiliriz. Çevirilerde karşılaştığımız sorunların en önemlisi, ses taklitlerinin bir çoğunun çevrilemesiyle oluşan biçimsel eksikliklerdir. Bu eksiklikler arasında, çevirilerde bulunan atlamaları ve anlam kaymalarını sayabiliriz. *Tenten* çizgi romanının çevirilerindeyse, en çok karşılaşılan sorunlar arasında, güldürü unsuru taşıyan hakaretlerin eşdeğerli olarak çevrilmediğidir. Buna karşın, biçimsel eşdeğerlilikler sorunsuz olarak aktarılmıştır. Tüm bu sorunlara çalışmamız süresince yer verilmiştir.

3.2 Ekinsel, zamansal ve uzamsal açılardan çeviri eleştirisi yapıldığında *Asterix*, *Luky Luke*, *Tintin*'le *Asteriks*, *Red Kit* ve *Tenten* eşdeğerli mi ?

Çalışmamızda, uygulama bölümünden sonra gelen bu aşamada, *Asteriks*, *Red Kit* ve *Tenten* çizgi romanlarından seçilen beşer serüven arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Her çizgi romanın kendine özgü ekinsel, zamansal ve uzamsal bağlamlarda farklılıkları bulunduğu, çevirilerindeki eşdeğerlilik sorunsalı elden geldiğince irdelenmiştir.

Değerlendirme bölümümüzde, eleştirisini yapmış olduğumuz üç çizgi romanın, sırasıyla *Asteriks*, *Tenten* ve *Red Kit* serüvenlerinin çeviri özellikleri ve karşılaşılan sorunları ele alınmıştır.

Asteriks çizgi romanlarının farklı dönemlerde yapılan çevirileri seçilmiş ve incelenmiştir: İlk yapılan *Asteriks* çevirileri arasından, *Savaşçı* ve *Şeytan* serüvenlerini, daha sonra yapılan çeviriler arasından *Asteriks* ve *Kleopatra*, *Asteriks Gladyatör*, *Asteriks Tanrılar Sitesi* adlı serüvenleri. Çalışmamız sırasında, Tevfik Ünsi tarafından çevirileri yapılan *Savaşçı* ve *Şeytan*

serüvenlerinin yayın yıllarının belirtilmediğini gözlemledik. Diğer üç serüvene gelince, çevirileri 1999 yılında Mehmet Aşçıoğlu ve Olcay Kunal tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çeviri eleştirisini yaptığımız *Red Kit* çizgi romanının beş örneği de, ilk dönem çevirilerine aittir; dolayısıyla, yayın yılları ve çevirmenleri belirtilmemiştir. *Milliyet* gazetesinin eki olarak verilen *Red Kit* çizgi romanlarının baskı kaliteleri de özgün yapıtlara göre oldukça düşüktür. Seçtiğimiz beş serüvenin adlarını şöyle sıralayabiliriz: *Kara Tepeler*, *Misisipi Kumarbazı*, *Örümcek Ayak*, *Sahte Doktor*, *Demiryolu Haydutları*

Çalışmamızın eleştiri uygulamalarında ele aldığımız son çizgi roman yapıtı *Tenten*'dir. *Tenten* çizgi romanı, Türkiye'de Fransızca'dan Türkçe'ye albümlerinin tümü çevrilmiş son çizgi romandır. Son dönem çizgi romanları, Sevgi Gücüm ve Barış Kılıçbay çevirmiştir. İncelemeye aldığımız *Tenten* serüvenlerini şöyle sıralayabiliriz: *Tenten 7 Kristal Küre*, *Tenten Güneş Mabedi*, *Tenten Turnösol Olayı*, *Tenten Kara Ada*, *Tenten ve Pikarolar*

Asteriks ve *Red Kit* serüvenlerinin ilk çeviri örneklerinde, özgün metinle gerek düzanlam , gerekse yananlam ve etkileme düzeyi açısından hiçbir eşdeğerliliği bulunmayan sözcükler ve cümlelerle karşılaştık. Bu çeviri örneklerini şöyle verebiliriz:

Asteriks Savaşçı (Sayfa 28 kare 6):

"Descends de ton char si t'es un homme! - J'ai fait la guerre moi môssieu! J'étais à Gergovie moi môssieu" karşılıklı konuşma cümleleri "Erkeksen in arabadan aşağı da görüşelim - Sen in de gel yanındaki kadın kılık ayıya caka mı yapıyorsun" olarak çevrilmiştir. Çeviri cümlelerinde kullanılan hakaretler, Türk okuyucusunu güldürmektedir. Ancak, yapılan çevirinin özgün metinle hiç bir ilgisi bulunmamaktadır.

Asteriks Savaşçı (Sayfa 23 kare 8):

"Attention ! Le revoila! Nooon! Pas la porte! Mais laissez nous tranquilles à la fin" cümlesi "Dikkat! canavar döndü! Abimsin ben demedim! Çekil yoldan teneke yığını" olarak çevrilmiştir. Özgün metinde, bu cümlelerin hakaret içermemesine karşın, varış metni okuyucusunu güldürmek amacıyla, hakaret içeren bir anlatım kullanılmıştır.

Red Kit Kara Tepeler (Sayfa 10 kare 8):

"Les passagers désirant se distraire" cümlesi "Hamamda sıcak su da vardır" olarak çevrilmiştir. Burada, çeviri cümlesinin özgün metinle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Çevirmen kendi isteği doğrultusunda bir anlam eklemiştir.

Red Kit Kara Tepeler (Sayfa 13 kare 9):

"J'y compte bien" cümlesi "Vah vah çok üzıldüm doğrusu" olarak çevrilmiştir. Bu cümlede, çeviri cümlesinin anlamı özgün metinle tamamen farklıdır. Çeviri cümlesi "buna güveniyorum" şeklinde yapılabilirdi.

Red Kit Kara Tepeler (Sayfa 22 kare 6):

Çıkış metninde kavga sahnesinde bulunan "Paf! Pif! Tchac! Ctiaff! Bing! Tchraac!" ses taklitlerinin hiç birine yer verilmemiştir. Bu sözcüklerin bulunduğu yerler boş bırakılmıştır.

Asteriks ve *Red Kit* çevirilerinin ilk örneklerinde, bir çok çeviri eksikliği olduğu saptanmış, anlamsal ve biçimsel açılardan özgün metinle hiçbir şekilde eşdeğerli olmayan cümlelerin kullanıldığı ve tamamen varış metnine bağlı bir çeviri yapıldığı sonucuna varılmıştır. Çizgi roman yapıtlarının bir özelliği, öyküde geçen olayların resimlerde anlatılmasıdır. Bu nedenle, çizgi romanların ilk çevirilerini yapan çevirmenler, metni hiç dikkate almadan resimleri kendilerince yorumlayarak çeviriler yapmışlardır.

Son dönemde yapılmış çizgi roman çevirilerinde ise, Tenten'in incelediğimiz tüm serüvenleri ve *Asteriks*'in *Asteriks ve Kleopatra*, *Asteriks Gladyatör*, *Asteriks Tanrılar Sitesi* serüvenlerinde, ilk çevirilere göre, çok daha başarılı örneklerle karşılaşmaktayız. Genel olarak, çevirilerin anlamsal, biçimsel ve etkileme düzeyleri bakımından bir bütünlük sağladığını ve belli bir eşdeğerliliği yakaladığını söyleyebiliriz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4.SONUÇ

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında hazırladığımız tez çalışması, iki bölümden oluşmuştur. Giriş bölümünden sonra gelen ilk bölümde gülmece, karikatür, çubuk karikatür ve çizgi roman tarihçesine yer verilmiştir. Avrupa’da doğan, Amerika Birleşik Devletleri’nde ilk büyük örneklerini gördüğümüz çizgi romanlar, daha sonra Avrupa’yı özellikle Belçika ve Fransa’yı etkisi altına almıştır. Bu bölümü izleyen alt bölümlerde, Tanzimat’tan günümüze ülkemizdeki gülmece, karikatür ve çizgi roman serüvenine yer verilmiştir. Dünyadaki ve Türkiye’deki çizgi roman tarihini oluşturan, farklı dönemlerde ortaya çıkmış yapıtlardan örnekler seçilmiştir.

Araştırmacılar, çizgi roman tarihçesini, her ne kadar ilk çağ mağara resimlerine ya da 11. yüzyılda Normandiya dükü Guillaume’un Saksonya’yı ele geçirdiği zaferlerini anlatan Bayeux halısına ve William Hogart’ın birbirini izleyen sekiz yağlı boya tablosuna dek götürseler de, günümüz anlayışındaki çizgi romanlar, Avrupa’da 19. yüzyıl sonlarında yayınlanmaya başlamıştır. İsviçreli çizer Töpffer tarafından çizilen ilk çizgi romanlar, bu türün gerçek anlamdaki ilk örnekleri sayılmaktadır. Bu yeni sanat dalı, İsviçre’nin ardından diğer Avrupa ülkelerinde de örnekler vermeye başlamıştır. Fransa’da Nadar, Gustave Doré ve Léonce Petit. Almanya’da günümüzde okul kitaplarında öğrencilere okutulan *Max ve Moritz* serüvenin yaratıcısı Wilhem Busch, çizgi romanın dünyadaki öncüleri arasında yer alırlar.

Çizgi romanların öncelikle Avrupa’da doğduğunu, ancak, çizgiyle yazıyı birleştiren bu sanatın, A.B.D.’de geliştiğini ve dünyaya buradan yayıldığını çalışmamız sırasında ayrıntılarıyla ve nedenleriyle araştırdık. Konularının yanı sıra, ilk çizerlere, yarattıkları renkli serüvenlere ve olağanüstü kahramanlara yer verdik. Outcoul’tun *Sarı Çocuk* serüveni, 1896 yılında yayınlandıktan sonra, çizgi roman gerçek kimliğine kavuşmuştur. İlk öykülerde, sarı giysisinin üzerine yazılan yazılar, daha sonra konuşma balonlarına taşınmıştır. Bu da, çizgi roman tarihi için oldukça önemli bir aşama olmuştur. Kendinden sonraki çizerler, konuşma ve düşünme balonları ayırarak, bu türün temel özelliklerinden birini yaratmışlardır. Gülmece konularıyla başlayan çizgi romanlar, daha sonra farklı konular içermişlerdir. Özellikle, polisiye öykülere yer veren Amerikan çizgi romanı Avrupa’da yayılmış ve çok ilgi görmüştür. 1929 yılında, Hal Forster’ın çizgileriyle hayat bulan, yemyeşil ormanlarda koşuşturan *Tarzan*’ın serüvenleri kentlerde yaşayan çizgi roman okurları tarafından çok beğenilmiştir. Çalışmamızda daha sonra, çizgi roman tarihinde önemli yeri olan, polisiye çizgi romanlara esin kaynağı olmuş Chester Gould’un 1931 yılında yarattığı *Dick Tracy*’ye yer verdik.

Polisiye öyküler, içinden zor çıkılan sorunlar, çizgi romanlara konu olmaya başlamıştır. 1930'lu yıllarda, Avrupa'da da yayımlanmaya başlayan Amerikan kaynaklı serüvenlere, Avrupa'nın özgün yapıtları da eklenmiştir. Bu yapıtlar arasında, dünyanın bir çok diline çevirisi yapılmış *Tenten* serüvenlerine ve yaratıcısı Hergé'ye yer verdik. *Tenten* serüvenlerinde, sıkça karşılaşılan tiplerden söz ettikten sonra, çizgi roman sanatındaki yeni bir akıma değindik: "Süper kahramanlar". Çizgi roman dünyasını etkisi altına alan, hatta kimi zaman çizgi romanların temel özelliklerinden sayılan ve dünyayı kötülüklerden koruyan süper kahramanlardan 1938 yılında Shuster'in *Superman*'ine ve aynı yıl Bob Kane'in yarasa giysisine soktuğu kahraman *Batman*'e yer verdik.

Süper kahramanlar dönemi, A.B.D.'yle birlikte tüm dünyayı etkisi altına almışken, aynı dönemlerde Avrupa'dan çıkan yalnız kovboy *Red Kit* ve Romalılarla yılmadan savaşan Galyalı *Asteriks*, çizgi roman okuyucuları tarafından ilgiyle okunmaya başlanmıştı. Biz de, çalışmamızda, ustalar arasında saydığımız Goscinný'nin bu kahramanının serüvenlerini, tiplerleriyle birlikte ele aldık.

Avrupa ve A.B.D.'den sonra, çizgi romanlar belki de bir başka boyutta Uzakdoğu'da karşımıza çıkmaktadır. Batı çizgi romanından farklı olarak, ilk gençlik çağına yönelik hazırlanan aşk ve dövüş sporlarının geçtiği serüvenler, büyüklere yönelik daha çok cinsel konular içeren öyküler yayınlanmıştır. Gelişmiş endüstrileriyle üretimin ve aynı zamanda tüketicinin çok hızlı olduğu Uzakdoğu çizgi romanları, genellikle sanatsal nitelik taşımamaktadır. Dünyada çizgi romanın gelişmesini incelediğimiz bu bölüme yeni çizgi roman anlayışından örneklerle son verdik.

Türkiye'deki çizgi roman tarihçesine, ülkemizde ilk karikatürün yayınlandığı Cumhuriyet öncesi dönemle başladık. Bu dönemde, Tanzimat döneminin baskıları nedeniyle, geç gelen karikatür sanatına, ülkemizde yayınlanan ilk karikatüre, mizah dergilerine, ilk Türk karikatürcümüz Ali Fuat Bey'e yer verdik. Bu bölümde, Tanzimat dönemi, I. ve II. Meşrutiyet dönemi karikatür özelliklerini, örnekleri ve çizerleriyle birlikte inceledik. Dönemin mizah unsurlarına ve karikatürlerine, o tarihlerde geçen politik olayları da ekleyerek görüş alanımızı genişlettik.

Türkiye'deki gülmece tarihini, Cumhuriyet öncesinde olduğu kadar, Cumhuriyet sonrası dönemde de çeşitli politik olaylar biçimlendirmiştir. Bu tarihlerdeki gülmece, karikatür ve çizgi roman gelişimini dönemlere ayırarak inceledik. Çizgi romanın ülkemize girdiği dönemlerin nedenlerini, bu şekilde açıklamaya çalıştık. Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde yaptığımız gibi, gülmece dergilerini, karikatür ve çizgi roman ustalarını yapıtlarıyla birlikte ele aldık. Çizerlerden örnekler bölümünde, ilk çizgi romancımız Cemal Nadir Güler'e,

Abdülcanbaz'ın yaratıcısı Turhan Selçuk'a, *Gırgır* mizah dergisiyle Türk mizahında yeni bir dönem açan Oğuz Aral'a, çizgi romanımızda tarihi Türk kahramanların serüvenlerini anlatarak yeni bir biçim ve biçem kazandıran Ayhan Başoğlu'na ve son olarak da yeni çizgi roman anlayışını yakalayan *Caveman* çizgi romanını yaratan Tayyar Özkan'a yer verdik.

Çalışmamızın ikinci bölümdeyse, çizgi roman çeviri eleştirileri ele alınmıştır. Bu çalışmada, *Tenten*, *Asteriks* ve *Red Kit* çizgi romanlarının eleştiri örneklemleri olarak seçilmesinin önemli bir nedeni, çeviri dillerimizin Fransızca ve Türkçe olmasıdır. Bu üç çizgi romanın özgün dillerinin Fransızca olması, çeviri eleştirisi yapabilmemizi sağlamıştır. Romalılarla sürekli çatışma içinde bulunan küçük Galya köyünün ya da ülkeden ülkeye dolaşan, serüvenden serüvene koşan gazeteci *Tenten* ülkemizdeki okuyucu kitlesini ne denli etkileyebilmiştir? Çizgi romanlarda çevirinin rolü burada başlıyor. Bu tür yapıtlarda, sıkça karşılaşılan doğadaki ses taklitleri (yansımalar), deyimler, şarkı sözleri, uydurma özel adlar, hakaretler özgün metnin okuyucusu kadar çeviri metninin okuyucusunu da etkileyebilmiş midir? Aynı gülmece unsurları okuyucuyu gülümsetebilmiş midir? Ya da çeviriden doğan ekinel, zamansal ve uzamsal bağlamda bazı eksiklikler nedeniyle, okuyucu özgün metnin okuyucusuyla aynı iletiyi alabilmiş midir? Bu çalışmada, çeviri eleştirisi değişik yöntem ve uygulamalarından yola çıkarak, yukarıdaki sorulara yanıt vermeye çalıştık.

Genel olarak baktığımızda, ülkemizde yapılan çizgi roman çevirilerinin büyük bir yol aldığını görmekteyiz. *Red Kit* ve *Asteriks* çizgi romanlarının yapılan ilk çevirilerinde, özgün metinlerde bulunmayan, çeviri metinde eklenen ya da tamamen silinmiş sözcük cümlelere rastlamak olağan; oysa, aynı serüvenlerin son yapılmış çevirilerinde aynı sorunlarla karşılaşmamaktayız. Yapılan son çevirilerde, yan anlamlarda bazı eksiklikler bulunmasına karşın, ekinel, zamansal ve uzamsal açılardan göndermelerin dikkate alınarak, çevirilerinin bu doğrultuda yapıldığı ve anlamsal, biçimsel ve etkileme eşdeğerliliğine yakın oldukları sonucunu çıkarabiliriz.

Çizgi roman çevirilerini örneklerle incelediğimiz bu çalışmaya, yine çizgi romanların ünlü tiplerinden *Red Kit*'in serüvenleri bitiren şarkı sözleriyle noktalamak istiyoruz.

"I'M A POOR LONESOME COWBOY.....FAR AWAY FROM HOME "

ya da diğer bir deyişle

"BEN YALNIZ BİR KOVBOYUM... EVİNDEN UZAK" ...

KAYNAKLAR

GAUMER, P.,MOLITERNI.C (1994), Dictionnaire mondiale de la bande dessinés, Larousse

ASSOULINE, P. (1996), *Hergé*, Gallimard

BALCIOĞLU, S. (1999), *Cumhuriyetin 75. Yılında Türk Karikatürü*, İş bankası Kültür Yayınları

CORDONNIER, JL. (1995), *Traduction et Culture*, Hatier, Didier

ÇEVİKER, T., (1987), *Gelişim sürecinde Türk Karikatürü Tanzimat Dönemi*, Adam Yayınları

GÖKTÜRK, A (1994), *Çeviri: dillerin dili*, Yapı Kredi Yayınları

YÜCEL, T.(1995), *Yazın, gene yazın*, Yapı Kredi Yayınları

FILIPPINI,H. ; GLUVENAL,J.; SADOUL,A. (1979), *Histoire de la bande dessinée en France et en Belgique*, J Glenat

RİNG, A. (1990), *La BD: Satirique de la classe*, CLE International

DERUELL, P.(1972), *La bande dessinée comme moyen d'expression*,Bordas

GROENSTEEN, T.; (1989) *La Bande Dessinée*, Les Essentiels Milan

GUILLAUME, M. ; BOCQUET, J. (1997) *René Goscinny Biographie*, Actes Sud

KABACALI, A., (1989), *Grafik Mizahının Büyük Ustası: Turhan Selçuk*, Tüyap Fuarçılık A.Ş.

KABACALI, A., (2001), *Semih Balcıoğlu*, Tüyap Fuarçılık A.Ş.

ARAL O (2002) Hepimizin Destanı, Darkwood Sakinleri çizgi roman kültürü dergisi sayı 12, İstanbul

URAL, Y., (1984) *Cemal Nadir karikatür albümü*, Milliyet Yayınları

HOCHHUTH;R.(1959), Wilhem Bush und die Moral von der Geschicht, Bertelsmann-Verlay

MAKALELER , BİLDİRİLER

ANAMUR, H (2000), “Beş Düzeyli Nesnel Çeviri Yöntemi ve Uygulama Örnekleri”, *Çeviri Eleştirisi*, A.Ü. Tömer Bursa Şubesi, Bursa , 121-133

DEMİREL, E. ve YILMAZ (2000) “Tercüme / Yazko Çeviri/ Metis dergileri”, *Çeviri Eleştirisi*, A.Ü. Tömer Bursa Şubesi, Bursa , 12-27

DEMİREL, E. ve YILMAZ, H.: “Le Voyage de Tintin à travers ses traductions en turc”, *Seuils&Traverses*, Colloque international et pluridisciplinaire sur le récit de voyage, Centre de Recherche Bretonne et Celtique, Faculté Victor Segalen, Université de Bretagne Occidentale, Brest/Fransa, 6-8 Temmuz 2000. (Bildiri kitabında basılacak)

BENGİ, I.,(1993), “Çeviri eleştirisi bağlamında eleştirel bilincin oluşması ve eleştiri, üst-eleştiri, çeviribilim ilişkileri”*Dilbilim Araştırmaları*, Hitit Yayınları, Ankara : ss25-50

Nida, E. ve Taber, C. 1982 “Thee theory and practise of translation”, Leiden (çev. I.Bengi)

ZOHAR, I. (1979), “Modèles textuels de la culture”, Romanistentag’da sunulan bildiri, Saarbruck Üniversitesi

ZOHAR, I. (1990), “Interference in Dependent Literary Polysystems *Poetics Today*

DERGİLER

Sanat Dünyamız Çizgi Roman (1997): *çizgi roman*, Yapı Kredi Yayınları

Science et Vie, Tintin chez les savants(2002 Ocak)

L'Express International, Le rire d'Asterix (1994 Kasım)

BoDoi, l'Avalanche Asterix, çizgi roman dergisi, (2001 Mart sayı 31)

Darkwood Sakinleri, Çizgi Roman Kültürü Dergisi, (2001 sayı 10, 11, 12)

ÇİZGİ ROMANLAR

LOISEL (1992), *Peter Pan, Vents d'ouest*

BOURGEOON (1994), *Les compagnons du crépuscule, Les yeux d'étain de la vie*, Casterman

BILAL, E (1986) , *La Foire aux Immortels*, Dargaud

QUINO (1995), *Mafalda*, Glénat

DUPUY, BERERIAN(2000), *Monsieur Jean, l'amour, la concierge*, Les Humanoides associés

MOEBUS (1989), *La Citadelle Aveugle*, Les Humanoides associés

FERNANDEZ (1998), *L'outremangeur*, Casterman

TARDI, PENNAC (2000), *La Débauche*, Gallimard

GOSCINNY, (1982), *Luky Luke Des Rails sur la prairie*, Dupuis

GOSCINNY, (1982), *Luky Luke En remontant Le Mississippi* , Dupuis

GOSCINNY, (1982), *Luky Luke L'Elixir du docteur Doxey*, Dupuis

GOSCINNY, (1982), *Luky Luke Les Collines Noires*, Dupuis

GOSCINNY, (1982), *Luky Luke Phil Defer*, Dupuis

GOSCINNY, (1984), *Asteriks Savaşçı*, Kervan Yayınları

GOSCINNY, (1984), *Asteriks Şeytan*, Kervan Yayınları

GOSCINNY, (1984), *Red Kit Demiryolu Haydutları*, Milliyet Yayınları

GOSCINNY, (1984), *Red Kit Kara Tepeler*, Milliyet Yayınları

GOSCINNY, (1984), *Red Kit Mississippi Kumarbazı*, Milliyet Yayınları

GOSCINNY, (1984), *Red Kit Örümcek Ayak*, Milliyet Yayınları

GOSCINNY, (1984), *Red Kit Sahte Doktor*, Milliyet Yayınları

GOSCINNY, (2000), *Asteriks Asteriks ve Kleopatra*, Remzi Kitabevi

GOSCINNY, (2000), *Asteriks Gladyatör*, Remzi Kitabevi

GOSCINNY, (2000), *Asteriks Tanrılar Sitesi*, Remzi Kitabevi

GOSCINNY, (2000), *Asterix et Cléopatre*, Hachette

GOSCINNY, (2000), *Asterix Gladiateur*, Hachette

GOSCINNY, (2000), *Asterix Le Devin*, Hachette

GOSCINNY, (2000), *Asterix le Domaine des Dieux*, Hachette

GOSCINNY, (2000), *Asterix Le Tour de Gaule d'Asterix*, Hachette

HERGE, (1976) , *Tintin le Temple du Soleil*, Casterman

HERGE, (1976) , *Tintin, Les 7 Boules de Cristal*, Casterman

HERGE, (1976), *Tintin l’Affaire Tournesol*, Casterman

HERGE, (1976), *Tintin et les Picaros*, Casterman

HERGE, (1976), *Tintin L’Ile Noire*, Casterman

HERGE, (1997), *Tenten 7 Kristal Küre*, Yapı Kredi Yayınları

HERGE, (1997), *Tenten Güneş Mabedi*, Yapı Kredi Yayınları

HERGE, (1997), *Tenten Kara Ada*, Yapı Kredi Yayınları

HERGE, (1997), *Tenten Turnösol Olayı*, Yapı Kredi Yayınları

HERGE, (1997), *Tenten ve Pikarolar*, Yapı Kredi Yayınları

Ek 1 Çizgi roman çeviri eleştirisi uygulamaları için yapılan ön çalışma

Ek 2 Dünyada ve Türkiye’de karikatür ve çizgi roman örnekleri

ASTERİKS GLADYATÖR

1. DÜZANLAMASAL DÜZEY: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAMASAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİMSEL DÜZEY
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1.DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	9	Au revoir Assurantourix!	Hoşçakal Kakofoniks!	Kakofoniks burada gidiyor Asteriks ona güle güle demeliydi
9	3	Même si c'est un drôle d'idée que les romains ont eue là, ce n'est pas du jeu	Romalıların bu yaptığı her ne kadar komikse de dürüst olmaktan çok uzak	
9	4	Il faut savoir de se faire respecter par l'ennemi	Düşmanlarımızın bize saygı duymalarını sağlamalıyız.	
9	10	Dans le camp romain de petitbonum, le dispositif d'alerte est appliqué	Romalıların toplantıyım kampında birlikler teyakkuz halindeler	
12	5	Cesse de faire fouetter ces malheureux, romain!	Bu bedbaht ruhları kamçılamaı kes romalı!	
12	7	Nous préférons le fouet!	Kamçılایn daha iyi	Anlam odaklı bir çeviri yapılmış.
14	8	J'espère que ça ne vous pas faire un détour	İnşallah bizim için yolunuzu uzatmıyorsunuzdur	
15	3	Corne de bouc	Teke boynuzu aşkına	
17	9	Il est trop faible; pas assez de viande	Çok zayıf kemik torbası gibi	
19	2	Couchez vous a cette table ! je suis à vous tout de suite	Şu masaya yerleşin ! sizinle hemen ilgileneceğim	
30	4	Alors comment trouvez -vous ça?	Eee... Börekleri nasıl buldunuz?	
31	1	Je connais un jeu si amusant. Je pose des questions et vous devez répondre sans dire oui, non, blanc ou noir. Celui qui dit un de ces mots a perdu! D'accord?	Çok güzel bir oyun biliyorum. Soracağım sorulara evet, hayır, siyah ya da beyaz demededen cevap verecek, başınızı emme basma tulumba gibi sallamayacaksınız. Anlaştık mı?	
36	1	Mon premier ouvre les portes, mon deuxième se boit, mon troisième garde les moutons et Jules César aime mon tout	İlk harfım K, sonraki hecem aslan, sonraki sırta vurunca çıkan ses ve en son hece de Mısır'ın Güneş tanrısı	Sözcük oyunu
41	2	Ça va Jules?	Naber Jules?	
42	5	Salut vieux Jules	N'aber moruk?	

2.YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM

• DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	4	La coutume veut que	Adet yerini bulsun diye	
6	5	C'est pas juste	Adaletin bu mu dünya	
15	8	Vanitas vanitatum et omnia vanitas	Hayat hoştur gerisi boştur	
16	10	On a eçu une dole de t'ipotee	Madara olduk	
17	1	Entre nous c'est à la vie et à la mort	Artık dünya ahiret dostuz	
29	2	Je suis dans de bons draps.	Hamama giren terler.	
37	7	Vous ici? Quel bon vent?	Sizi hangi rüzgar attı?	

• SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
6	4	Hİ Hİ Hİ HO HO HO	HA HA H A HO HO HO	
10	8	TCHRRRAAC	HAAAŞİRRRR	
11	1	BANG TCHİTCHATCHOU PAF	BANG ÇİTANK,ÇİTONG ÇİTAK PAT	DANG
11	2	TCRAAAC	ŞİRAAK	
11	3	BANG BİNG	BANG BİNG	DANG DONG
12	4	BONG BONG TCHAC TCHAC	BONG BONG ŞRAK ŞRAK	DANG DONG
12	6	TCHİC TCHİC TCHOC CLONG	KLİK KLA KLOK TONG BONG	TAK TUK GÜM BAM
12	9	BONG BONG	BONG BONG	DANG DONG
13	1	PAN	BONG	DANG
14	2	PAF	PAT	
14	5	CHTIAF POC	ŞRAAK PAT	
16	7	CRAAC	KRAAK	ÇATIRT
16	8	CRAAC	KRAAK	ÇATIRT
21	1	SPLATCH	SPLASH	FOŞŞŞŞ
21	4	PAF	PAT	
21	5	POC	PAT	
22	6	CRAC	KRAAK	ÇATIRT
26	1, 3	PAF PAF PAF	PAT PAT PAT	
26	5	SNİFF	SNİFF	

27	2	PLAF POC	PLAF TOK	GÜM PAT
28	9	PLOOF	PLOUF	ŞLAP
30	4	GLOUP	GUUULP	
30	9	CLAC	ŞRAK	
31	7	BOF WİİİF	ÇOF VIZZZZZ	PUF CİUV
32	7	POFF!	ÇEVRILMEMİŞ	GÜMM!
32	11	SPLAC!	SPLAT !	BAM!
33	5	HA! HA! HA!	HA! HA! HA!	
33	10	POF! POF! POF!	POF! POF! POF!	
36	8	PLİNNC! PLONNC! PLOUNC!	PLİNNNK! PLONNK! PLOONNK!	ÇAKUR ÇUKUR ÇAKIR
37	2	TOC TOC TOC	TOK TOK TOK	TAK TAK TAK
37	4	CRAAC	KRAAK	ÇATIRT
38	2	TARATARİİİİİ	TARATARİİİİİ	DAT DARA DAT DAAA
38	3,4,5	CLAP CLAP CLAP	ŞAAK ŞAAK ŞAAK	
40	1	HEEE! CLAC!	Hİİİİ! ŞRAK!	AYYY! ŞRAK!
40	7	ZWWİF!	ŞŞŞUUUF!	
40	7	VLAN!	KLANK!	GÜM !
41	3	RRROAAA! GRRRAOOR!	RRROAAA! GRRRAOOR!	
41	6	KAI! KAI! KAI! MİAOOOOW!	KAI! KAI! KAI! MİYYAAAV!	
42	8	CLİNG! CLANG! CLONG!	KİLNG! KLANG! KLONK!	
43	4	HA!HA!HA!	HA!HA!HA!	
44	6	HOP! HOP! HOP!	HOP! HOP! HOP!	RAP! RAP! RAP!
44	8	CLOPS!	BONG!	GÜM!
44	9	BONG! BANG! BİNG!	BONG! BANG! BİNG!	GÜM! PAT! GÜM!
45	1	TCHAC! TCHİC! TCHOC!	TRRRRAK! TUNK! TANK!	
45	5	PLAC! PLAC! PLAC!	ŞRAK! ŞRAK! ŞRAK!	
45	6	PLAC!	PLAM!	ŞRAK!
47	6	TCHAC! TCHAC! TCHAC!	ŞLAP! ŞLAP! ŞLAP!	

3. BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	1	VILLAGE GAVLOIS PETIBONVM, AQVARIVM, BABAORVM, LAVDANVM BELGIQVE, LVTECE, ARMORIQVE, GAVLE, AQVITAINE CELTIQVE	GALYA KÖYÜ TOPLANTIYUM AKVARYUM, TOTORYUM, LAUDANYUM BELÇİKA, LUTESYA, ARMORİKA, GALYA, AKİTANYA, CELTİKA	Özgün metnin bu bölümünde Roma harflerine gönderme yapılarak U harfi yerine V harfi kullanılmıştır. Bu güldürü ögesine çeviri metinde rastlanmamaktadır.
10	3	Les Gau...Gaulois	Gal...Galyalılar	Roma askerlerinin korktukları sıradaki kekelemeleri biçimsel olarak aktarılmış
25	8	Cachot XV cacho XVI Cachot XVII	Hücre XV Hücre XVI Hücre XVII	Romen rakamları
26	9	REPUBLICA REPUBLICA REPUBLICA	REPUBLICA REPUBLICA REPUBLICA	Yazı karakterleri korunmuş tabelaların üzerinde gölgeli yazılan ilanları özgün metindeki yazı biçimleri korunmuş
27	8	REPUBLICA REPUBLICA REPUBLICA	REPUBLICA REPUBLICA REPUBLICA	Yazı karakterleri korunmuş tabelaların üzerinde gölgeli yazılan ilanları özgün metindeki yazı biçimleri korunmuş

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

• ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	1	Petibonum	Toplantiyum	
5	1	Caligula Alavacomgetepus	Odipus Kompleksus	
5	1	Gracchuc Nenjetepus	Postalus Pırpırus	
5	4	Lutèce	Lutesya	
5	9	Astérix	Asteiks	
5	9	Le barde Assurancetourix	Ozan Kakafonis	Gürültü çıkardığı için kakafoni sözcüğünü içinde bulundurmasıyla güldürü ögesini yakalamıştır
6	2	Obélix	Oburiks	OBELIX adının içinde bu kahramanın sürekli taşıdığı eski mısırdan kalma dikilitaşlara “obélisque” sözcüğü bulunmaktadır. Oburiks diye çevrildiğinde sözcük komik özelliği yakalamasına karşın bu tarihsel göndermeyi verememiştir.
8	7	Keskonrix	Bücüriks	
8	9	Abraracourcix	Toptoriks	
9	3	Toutatis	Tutatis	
14	4	Phénicie	Fenike	
14	4	Epidemais	Ekonomikrizis	
17	4	Alavcomgetepus	Odipus Kompleksus	
17	8	Caius Obtus	Markus Dolarus	
19	4	Plaintcontrix	Lezzetiks	
20	9	Le frigidarium	Frijidaryum	
26	9	Restaurant Gaulois	Galya Lezzet Lokantası	Özgün metinde bulunmayan güldürü ögesi
27	8	Auberge de cirque	Ermeıdanı hanı	
30	7	Briseradius	Terminatorus	
5	1	Caligula Alavacomgetepus	Odipus Kompleksus	
5	1	Gracchuc Nenjetepus	Postalus Pırpırus	
5	9	Le barde Assurancetourix	Ozan Kakafonis	Gürültü çıkardığı için kakafoni sözcüğünü içinde bulundurmasıyla güldürü ögesini yakalamıştır
6	2	Obélix	Oburiks	OBELIX adının içinde bu kahramanın sürekli

				taşıdığı eski mısırdan kalma dikilitaşlara “obélisque” sözcüğü bulunmaktadır. Oburiks diye çevrildiğinde sözcük komik özelliği yakalamasına karşın bu tarihsel göndermeyi verememiştir.
14	4	Epidemais	Ekonomikkrizis	Fenikenin ticaretle uğraştığı bilgisini verdikten sonra bu ad güldürü ögesini yakalamıştır.

• **HAKARETLER**

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
6	4	Barbares! Ignorantes! Sauvages!	Barbarlar! Cahiller! Vahşiler!	
7	3	Imbécile	Gerzek	
7	10	Bande de pleutres	Korkaklar ordusu	
20	8	On peut dormir par Jupiter	Jupiter aşkına uyumaya çalışıyoruz!	
7	3	Pas dans les narines imbéciles!	Burnuna sokmayacaksın gerzek!	Buradaki gerzek sözü Türk okuyucusunu güldürmektedir.
37	10	Ignorants! Sauvages! Barbares!	Cahiller! Vahşiler! Barbarlar!	
38	4	Tu quoque fili Toi aussi mon fils	Et tu Brute Sen de mi Brutus	

• **ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ**

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
6	7,8	Ils ont des casques ailés vive les Celtes...	Armorika'nın yolları taştan sen çıkardın beni baştan...	Özgün metinde içinde Kelt askerlerinin geçtiği bir şarkı çeviri metindesye varış dili kültüründe bulunan bir şarkının uyarlaması yapılmış.
7	8	Massilia de mes amours...	Ben bir garip kel ozanım	Özgün metinde
12	6,7	Il était une petite galère.... Il était une petite galère....qui n'avait... ja ...ja....jamais navigué ohé, ohé!...	Gemiler geçiyor allı yeşilli... gemiler geçiyor...dümenleri nazlı...Gemiler geçiyor nazlı nazlı...	Her iki kültürde de
6	7,8	Ils ont des casques ailés vive les Celtes...	Armorika'nın yolları taştan sen çıkardın beni baştan...	Okuyucu Türkçe'de çok iyi tanıdığı bir şarkıyla okuduğu Asteriks çizgi

				romanı içinde karşılaştınca güler.
7	8	Massilia de mes amours...	Ben bir garip kel ozanım	Kel oğlan masalının içinde bulunan bir şarkı Asteriks'te ozan Kakafoniks'e uyarlanınca komik özelliğini yakalamıştır.
37	6 / 11	Menhir montant mais oui madame....c'est le petit vin blanc , qu'on boit sous les dolments	Yakarım Roma'yı da yakarım... yakarım bilirsin	
41	8	Jolie fleur de pa pa pa jolie fleur de patricien	Haydi şimdi bütün elleer havaya	
43	10	Ça, c'est du cirque	İşte meydan işte taraftar	

ASTERIKS VE KLEOPATRA

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİM DÜZEYİ
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI

• DİL BAĞLAMI

K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	CELTİQUE	CELTİKA	KELTLER
4	LA TOUR DE PHAROS	FAROS KULESİ	İSKENDERİYE FENERİ
6	Je te prouverai ô César que mon peuple a gardé tout son génie	Sana halkımın eskisi kadar başarılı olduğunu kanıtlayacağım	
8	Tricheurs! Ça vaut pas! Mauvais joueurs	Ofsayt! Faul! Centilmenlik dışı!	
3	Souvenirs	Hatıra	

2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

• DEYİMLER

K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	C'EST VIEUX TOUT ÇA	ESKİ ÇAMLAR BARDAK OLDU	
3	LES EPICES LUI MONTENT FACILEMENT AU NEZ	BURNU SÜRTÜLÜNCE KIZIYOR	BURNUNDAN KIL ALDIRMIYOR
1	CA TIENT DU PRODIGE -CA NE PRENDRA JAMAIS CHEZ NOUS CE JEUX ROMAIN	SİHİR Mİ KERAMET Mİ? - BU ROMA OUYNUNA BİR TURLÜ ISINAMADIM	
	TRES HEUREUX DE TE VOIR	ŞÜKÜR KAVUŞTURANA	
	NAVI' E EGYPTIEN A T'IBO'D	SANCAKTA BİR MİSİR GEMİSİ KAPTAN	
0	NOUS ALLONS NOUS REFAIRE	HARİKA BU SEFER MALİ GÖTÜRDÜK!	
	C'EST VRAI	YEMİN ET	
	NOUS ALLIONS NOUS REFAIRE NOUS SOMMES REFAITS	MALİ GÖTÜRÜRÜZ MALİ GÖMDÜK	
	NOUS ALLONS TOUJOURS A LA MER ENSEMBLE	ARAMIZDAN SU SIZMAZ	
1	ILS SONT FOUS CES EGYPTIENS	KAFAYI YEMİŞ BU MISIRLILAR	
1	-IL A LA DENT DURE -IL NE MACHE PAS SES MOTS -IL A UNE HAINE	-DIŞLI BİRİ -GÖZÜNÜ KAN BÜRÜMÜŞ - AĞZINA GELENİ	

	DEVORANTE	ESİRGEMEDİ	
10	ILS SONT FOUS CES EGYPTIENS	KAFAYI YEMİŞ BU MISIRLILAR	
8	IL EST FADA	KAFAYI ÜŞÜTMÜŞ	
10	POUR PLUS DE SURETE	İŞİMİZİ SAĞLAMA ALIP	

• **SES TAKLİTLERİ**

K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
14	BRADABOOM	BRADABOOM	GÜMBÜR GÜMBÜR
4,8	BOUOUOU	BOUOUOU	DAT DARARAAA
5	BOUOUOU	BOUOUOU	DAT DARARAAA
8	GRRR	GRRR	
9	KAİ! KAİ! KAİ!	İYK ! İYK ! İYK!	
7	BOF	BOF	GÜM
8	PLAF PLOUF	PLAF PLOOF	ŞLAP
8	PAF PAF PAF HOUA HOUA HOUA	PAT PAT PAT HAV HAV HAV	
8	CRAAC	KRAAÇ	
1	SNİF	SNİF	
9	VLAM	VLAM	GÜM
7	PAF ! SWOUSH	PAT! WVUUV	
9	POC	TOK	
3	POF POF POF	POF POF POF	PAT PAT PAT
4	PAFF	PATT	
5	SCROTCH SCROTCH SCROTCH	KATIR KATIR KATIR	
3	POF	SLAP	
4	CLAP	ŞRAK	
4	GLOUP GLOUP	GULP GULP	
5	CRAAC	KRAAK	
9	POF	POF	
2	CLAP	ŞRAK	
1	GLOP GLOP	GLOP GLOP	GLUK GLUK
1	PAF!	PAT!	
	TCHİP TCHİP TCHİP	PAT! PAT! PAT!	
	BONNG! BONNG! OUAF! OUAF!	BONNG! BONNG! HAV! HAV!	GÜM PAT GÜM
	OUAF! OUAF!	HAV! HAV!	
	PAF! BONG!	PAF! BONG!	GÜM PAT KÜT
	TCHONK!	TOOONK!	
	WOF	GÜM	
	PAF	PAT	
	TCHAC!	TÇAAK	
	SCRRROUNCH!	KATIR! KÜTÜR!	

	SCRRROUNCH! SCRRINCH! GRRRR!	KATIR KÜTÜR ! KATIRT! HIRRRRR!	
2	TCHAC!	GÜM!	
6	DZİM! BOOM! TAPATAP! TARATATARİİİİ!	DZİM! BOOM! TAPATAP! TARATATARİİİİ!	
6	TADZİM! TODZOUM! TARARİİ	ZİNG! BOOM! TANTANTARA!	PATA PATA PATA GÜM
7	SNİF! SNİF!	SNİF! SNİF!	
4	RÂ! RÂ! RÂ!	RA! RA!RA!	
6	DİNG! DİNG!	DİNG! DİNG!	
7	DİNG! DİNG! BOUM!	DİNG! DİNG! BOUM!	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ ÖZEL ADLAR

K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	ALEXANDRIE EGYPTE CLEOPATRE	İSKENDERİYE MISIR KLEOPATRA	
1	LES PYRAMIDES LA TOUR DE PHAROS LES OBELISQUES	PİRAMİTLER PAROS KULESİ DİKİLİTAŞ	İSKENDERİYE FENERİ
	Pharaon Soir	Nil- liyet	

ASTERİKS SAVAŞCI

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİM DÜZEYİ
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ASTERİKS SAVAŞCI

1;DÜZANLAM DÜZEYİ:

• DİL BAĞLAM

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
9	4	Non non! Prends plutot un grand sac pour y mettre les denrées que nous allons acheter dans les différentes villes de Gaule	Taşı ne yapacağız? Büyük bir torba al, çeşitli kasabalardan alacağımız yiyecekleri koruz	
13	4	L'ennui c'est que ça ne va pas vite	İşin fenası ağır yol alıyorsunuz	İşin kötüsü
15	7	Les betises	Saçma şekerleri	
20	4	Je ne vous permets pas de douter de ma parole! On a sa dignité quand même	Sözümünden süphelenmenize izin veremem şerefli bir insanım ben	
21	6	Je suis un très mauvais sujet victime de mes mauvaises lectures	Ben ... kötü kaderin kurbanı bir zavallıyım	
21	5	Ben alors ? enchainez-moi qoui	Hey ne yattın uykuya? Beni zincire vur hapisaneye götür	
24	3	Quelle chance!	Bizdeki inek şanssı	

2 YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

• DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
6	1	Dans le village Gaulois la vie s'écoule paisible	Asteriks'in köyünde işler tıkırındaydı.	
13	2	Sois bon comme la romaine	Romalı gibi adil ol	
24	7	Il l'aura voulu	Herif kaşındı	

• SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
7	1	PAF PİF TCHAC CTIAFF BİNG TCHRAAC	PAF!	Ses taklitlerinin bir çoğu çevrilmemiş GÜM! PATA! GÜM! BOM!
9	9	PAF! BANG! BONG!	PAT! BANG! BONG!	
14	7	CLANG!	CLANG!	ÇAT!
15	2	BONG!	BONG!	DONG!
16	2	POF! BİMM! BLOİNG! BAMM!	PAT! BİMM! BLOİNG! BAMM!	PAT! GÜM! DOİNG! BAMM!
16	6	BONG!	BONG!	DONG!
17	4,5	HMGMPFFFPFFPFFF!	HMGMPFFFPFFPFFF!	KİKİKİKİKİKİKİKİKİ!
17	6	HOUAHOUAHOUA! HOHOHOHO! HAHAHAHA! CLAK!	HOUAHOUAHOUA! HOHOHOHO! HAHAHAHA! CLAK!	HAHAHAHAHAHA! HOHOHOHO! HİHİHİHHİ! ŞRAK!
18	9	POP! PAF!	POP! PAT!	PLAP! PAT!
19	3,4	SNİF! SNİF!	SNİF! SNİF!	
23	2	GLOUP!GLOUP! GLOUP!	ÇEVİRİLMEMİŞ	GLUK! GLUK! GLUK!
23	3	CLANG!	ÇEVİRİLMEMİŞ	ŞANGIRT!
23	5,8	CRAC!	ÇEVİRİLMEMİŞ	TRAK!
23	6	TCHAFF!	KÜÜT!	
24	4	CLAC!	CLAC!	ŞRAK!
28	1	CLAK!	CLAC!	ŞRAK!
32	5	Hİ,Hİ,Hİ!	Hİ,Hİ,Hİ!	
33	5	TARİİİ TARAAA	TARİİİ TARAAA	
33	7	PAF!	PAF!	PAT!
34	4	TCHOUF!	ÇEVİRİLMEMİŞ	FOŞURT!
34	8	DİNG!DİNG! DİNG!	DİNG!DİNG! DİNG!	
34	9	POF!POF!POF!	POF!POF!POF!	PAT!PAT!PAT!
34	10	TCHAC!	ÇATT!	
35	2	DİNG!DİNG! DİNG!	DİNG!DİNG! DİNG!	

35	3	TCHAC!	KÜT!	
35	7,8	TCHAC!	ÇEVİRİLMEMİŞ	
35	9	BOUHOUHOU!	BOUHOUHOU!	ÜHÜHÜHÜHÜ!
36	9	SNİF! SNİF!	SNİF! SNİF!	
38	5,6,7,8, 9	MİAM!SCROUNCH!GL OUP!SCROTCH!	ÇEVİRİLMEMİŞ	SAPUR!ŞUPUR! GLUK!HAM! HUM!
38	6	BANG!	BANG!	GÜM!
38	9	ZZZZ!	ZZZZ!	HORRRR PIŞŞŞŞŞ
39	7	PLOF!	ÇEVİRİLMEMİŞ	GÜM!
39	9	ZZZZZ RRRROOOO	ZZZZZ RRRROOOO	HORRRR PIŞŞŞŞŞ
40	2	COCORİCO!	KUKURİKO!	Ü ÜRÜÜÜÜÜ!
43	9	BOF!	PAT!	
47	5	BOUM! CLANG! PİF!BAM! PAF!	BOOM! LANG! PİF! BAM! PAT!	PAT! KÜT! PATA! GÜM!
48	5	TCHAC!	GÜM!	

3. BİÇİM

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ

4.ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

• ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
4		Astérix	Asteriks	
		Obélix	Hopdediks	
		Panoramix	Hokusfokus	
		Assurancetourix	Dertsiziks	
		Abracourcix	Toptoriks	
5	2	Centurion Gracchus Nenjetepus	Yüzbaşım şapşalus Pırpırus	
5	3	L'inspecteur général Lucius Fleur de Lotus	General müfettiş Didiklerus Yakarus	
8	8	Caius Obtus	Balkabakus	
17	5	Petilarus	Sinekavlarus	
20	6	Quatrédeusix	Cehennemiks	
37	8	Odalix	Kancıks	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
23	8	Attention ! Le revoilà! Nooon! Pas la porte! Mais laissez nous tranquilles à la fin	Dikkat! canavar döndü! Abimsin ben demedim! Çekil yoldan teneke yığını	
28	4	Et où tu veux que j'avance papa!	Nereye be taşarabası	
28	6	Descends de ton char si t'es un homme! - J'ai fait la guerre moi môssieu! J'étais à Gergovie moi môssieu	Erkeksen in arabadan aşağı da görüselim - Sen in de gel yanındaki kadın kılıklı ayıya caka mı yapıyorsun	
29	5	Ce sont eux,là – bas! Un petit et un gros monstrueux	İşte bir bücür bir de şişko canavar	
30	10	Môssieu! Quand j'offre la tournée , on boit la tournée! Même quand on est un étranger de Lugdunum, comme môssieu	Ben ikram ediyorsam reddedilmez ... Tepem atar... Piştide yeniliyorsun! İç de zihnın açılsın	
32	8	Romaing! Si tu nous empêches de jouer la	Bana bak romalı! Sahaya girersen bir top yerinden	

		partie, si tu touches le bouchon, je te promets qu'à massilia ça va être terrible!	oynarsa, yemin billah Massilia'da olay çıkar!	
--	--	---	--	--

• **ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ**

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
16	7	Dors mon petit quinquin Dors mon petit quinquin	Ninni yavrum ninni oklavayla moklavayla uyutayımı seni	

ASTERİKS ŞEYTAN

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİM DÜZEYİ
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1. DÜZANLAM DÜZEYİ:

• DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	1	Le Devin	Şeytan	Başlıkta şeytan ancak metin içinde kahin olarak geçiyor
8	5	Je suis un devin	Ben bir kahinim	
5	2	Et Panoramix notre druide qui est parti à sa réunion annuelle	Sihirbazımız Hokus Fokus da sihirbazlar yarışmasına gitti	Sihirbazlar yarışması değil yıllık sihirbazlar toplantısı
9	8	Ça doit être une déesse parallèle ... il faudrait faire une enquête	Senin ağzını hiç zehir zemberek yapmadı mı?	
11	8	Ça il faut avouer...maintenant qu'on l'a lu, tu devrais le refermer et le ranger	Doğduğum günü görmüş... sakla taze taze de torununu da görsün	
11	7	Personne ne nous a jamais lus et personne ne nous lira	Ondan okumayı kalkanın dilini keserim hele oku....	
29	3	Eh bien les enfants? On chasse le sanglier?	Rastgele çocuklar! Domuz avı mı?	
30	8	Tu vois Astérix ne faisons jamais de jeux de mots mais si j'osais, je dirais que voilà la pollution à tous nos problèmes	Gördün mü Asteriks çam yarması bile bayıldı pis kokudan ...Biz düzenbaz değiliz	
43	8	Mais enfin madame, que voulez-vous?	Peşim bırakın muhitimize geldim	

2 YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

• DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
9	7	Il semblerait qu'amora, déesse de la moutarde, soit montée au nez des autres dieux	Biber tanrısı zemberek öteki tanrılarının ağız tadını kaçırdı galiba	
17	10	Les pauvres bêtes ont bien le droit de prendre l'air non? Elles ne vont pas souvent en forêt, avoue	Zavallı hayvancıkların da hakkı değil mi? Ormanda temiz hava alsınlar ciğerleri bayram yapsın...	

• SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	1,5	BRRRAOMM!	BRRRAOMM!	GÜMBÜR!
6	6,9	BRRRAOMM!	BRRRAOMM!	GÜMBÜR!
6	7	TOC! TOC! TOC!	TAK! TAK! TAK!	GÜM! GÜM! GÜM!
8	7	BRRRAOMM!	BRRRAOMM!	GÜMBÜR!
10	1	BRRRAOMM!	BRRRAOMM!	GÜMBÜR!
10	4	KAİ! KAİ! KAİ!	KAİ! KAİ! KAİ!	HEV! HEV! HEV! Türkçe'de bulunmayan "İ" harfi kullanılmış
11	9	SPLATCH!	PAT!	
11	10	TCHOC! TCHONC! TCHAC! PAF! PAF! BANG! BANG! BANG! OUAH! OUAH!	TCHOC! TCHONC! TCHAC! PAF! PAF! BANG! BANG! BANG! OUAH! OUAH!	PAT! GÜM! PATA! GÜM! PATA! TAK! TUK! HAV! HAV! Bu bölümün çevirisi yapılmamış
12	1	BANG! TCHONG! PAF! PAF! PAF!	BANG! TCHONG! PAF! PAF! PAF!	PAT! GÜM! PATA! PAT! PAT! PAT!
12	9	SPLATCH!	GÜM!	
12	10	PAFF! BİMM! TCHAC! BOMMM!	PAFF! BİMM! TCHAC! BOMMM!	PAT! GÜM! PATA! PAT! PAT! PAT!
13	5	TOİİİİNG!	BOİİİİNG!	
15	8	HGMMMPFFF!	HGMMMPFFF!	HİHİHHİHİHİ!
15	9	HAHAHAHİHİHİHOH HOHO!	HAHAHAHİHİHİHOH HOHO!	
16	1,5,6,7	HAH HAHA! HGMF! HAHAHAHA! HOÜHOÜHOÜ!	HAH HAHA! HGMF! HAHAHAHA! HOÜHOÜHOÜ!	HAHHAHAHAH HİHİHİHİHİİ! HOHOHOHOHO!
17	4	LALALALÉÉÉÉÉÉÈRE!	LALALALÉÉÉÉÉÉÈRE!	LAYLAYLOMLAYLO M!
19	5	KAİİİİİ!	AIİİİİİ!	HEV HEV!
30	5	PSSCHCHCH!	PSSCHCHCH!	FOKURFOKUR!
30	6	SNİFF! SNİFF!	SNİFF! SNİFF!	
31	1	BEEEURK!	BÖF!	PÜÜÜÜF!

32	5	TARİİİTARAEUUBEUHH !	TARİİİTARAEUUBEUHH !	TARARARARİÖHHÖ ÖHHÖ!
33	5	TCHOUF!	ÇEVİRİMEMİŞ*	ŞLAP!
35	9	TCHOUF! TCHOUF! TCHOUF!	ÇUF!ÇUF!ÇUF!	ŞLAP! ŞLAP! ŞLAP!
37	3	PSSCHCHCH!	PSSCHCHCH!	FOOOOŞŞŞ!
37	8	SPLATCH!	ÇEVİRİMEMİŞ*	ŞAP!
38	5	GLOU! GLOU! GLOU!	GLOU! GLOU! GLOU!	GLUK! GLUK! GLUK!
40	6	PAF!	PAT!	
41	10	CHUT!	SUS!	
42	2	TCHAC!	KÜT!	
42	4	TCHOC!	KÜT!	
42	6	BROOOUM!	BROOOUM!	PALDIRKÜLDÜR PAL DIR!
42	7	BANG!PAF!CLONC! BİNG!TOİNG!	BANG!PAF!CLONC! BİNG!TOİNG!	GÜM! PAT! KÜT! GÜM!DAN! DUN!
43	5,6	PAFF!	PATT!	GÜÜÜM!
44	1	TOC! PAF!	TAK! PAT!	
47	3	BRAOUM!	GÜÜM!	

3. BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
34	3	Dis un chiffre de I a XII	I'den XII'ye kadar bir sayı söyle	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

• ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
		Village Gavlois, Petibonum, Aqvarivm,Lavdanvm,B abaorvm		İlk sayfadaki yer adları değiştirilmemiş
6	1	Sucellus, le dieu de morts,	Ölümler tanrısı morta	
6	1	Taranis	Yıldırım tanrısı çak çak	
6	1	Belenos le dieu de guérisseur	Şifa tanrısı Deva	
6	1	Esus le dieu de la vie	Hayat tanrısı umut	
6	1	Epona déesse de la guerre	Savaş tanrısı kırkıran	
8	2	Prolix	Otlariks	
29	5	Le druide informatix	Sihirbaz atarturariks	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
13	1	Dehors ! tous dehors!	Dışarı topunuz dışarı!	
19	8	Le monstre! Le lecteur de chiens	Canavar! Köpek düşmanı	
22	10	Quand je voudrai ton avis je te le demanderai, imbécile!	Senin fikrin sana kalsın dangalak!...Kim sordu?	

ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
33	4	O matrone bleue o matrone bleue	Enginde yavaş yavaş	

ASTERİKS TANRILAR SİTESİ

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİM DÜZEYİ
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1. DÜZANLAM DÜZEYİ:

• DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	7	Des immeubles habités par des romains, entoureront le village, qui ne sera plus qu'une amphoreville condamnée à s'adapter ou à disparaître	Köyün çevresine romalıların yaşayacağı binalar dikeceğiz. Böylelikle köy getireceğimiz Roma kültürünün etkisi altında kentleşecek ve galyalılar da uygarlığımıza ayak uyduracak ya da yok olup gidecek!	
5	7	Les amphores servaient de bidons en ce temps là	Kentlerin köyleşmesi ise çağımıza özgü bir muammadır.	
6	2	Insulae	Betonyıgınus	
8	6	Mais laissez moi de faire mon travail tranquille	Yahu rahat bıraksanıza işimi yapayım	
8	8	Ce n'est pas normale que des romains bravent les dangers de la forêt	Romalıların ormandaki tehlikelere aldırmandan böyle dolaşmaları hayra alamet değil	
31	5	Qu'allons nous faire maintenant que nous sommes lib'es?	Eveet şimdi özgüğ olduk, bundan sonğa n'apacağız?	
42	3	Ah, te revoilà toi?	Ooo! Hoş geldiniz beyefendi demek geri döndünüz	

2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

• DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
9	1	On n'entre pas dans une forêt comme dans un moulin	İnsan ormana da böyle babasının tarlasına girer gibi girmez ki canım	
9	2	Que manigancent-ils?	Yine ne dolaplar çeviriyorlar acaba?	
9	3	Et dès qu'on les voit manigancer de nouveau ... On s'en occupe!...	Eğer yeniden bir numara çevirmeye kalkarlarsa, hemen derfterlerini düreceğiz!...	
14	3	Je me passerai de tes légionnaires	Öyle mi o zaman lejyonerlerini al da kafana çal	
3	2	QUI HURLE DE DESESPoir	FENALIK GEÇİRİR	
5	2	Ose de lui résister	Ona kafa tutmaya kalktı	
26	1	L'architecte a tout lieu d'être content	Mimarın ağzı kulaklarına varıyordu.	

• SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	6	TCHAC!	TRAAAK!	
7	2	BONG!	BONG!	DONG!
7	6	GRAAAOOOO!	GRAAAOOOO!	HRRRRRR!
7	7	AİE!	AYY!	
8	7	PAF!	PAF!	PAT!
11	4	CRAC!	KRAK!	ÇATIRT!
11	6,7,8,9,10,11	COCORİCO! COCORİCOOOO!	ÜÜ-ÜRİ-ÜÜÜÜÜ! ÜÜ-ÜRİ-ÜÜÜÜÜ!	
12	5	KAIİİ!	KAIİİ!	HEV HEV!
12	7	CHTONC!	ÇİTONG!	
13	6	COCORİCO!	ÜÜ-ÜRİ-ÜÜÜÜÜ!	
14	5	CRAAC!	KRAAAK!	ÇATIRT!
15	7	FFFLOUP!	FFFLUUP!	
17	6	FFFLOUP!	FFFLUUP!	
18	6	CLAC!	KRAK!	
20	8	PLAF!	PLAF!	PAT!
20	9	BONG!	BONG!	GÜM!
20	10	PAF!BİNG! PLAONG!	PAF!BİNG! PLAONG!	GÜM!PATA! GÜM!
21	3	PAFF! BONG! TCHAC!	PAFF! BONG! ÇAAK!	GÜM! PATA ! GÜM!
22	3	PAFF!	PAFF!	GÜM!

22	4	TCHONG!	KÜÜÜT!	PAAAT!
22	12	BOUHOUHOU!	ÜÜÜHHHÜÜ!	
23	2	HİSSE! CRAAC!	OPAA! KRAAK!	HOPPA! ÇATIRT!
23	6	CRAAC! FLOUTCH!	KRAAK! PAAAT!	ÇATIRT!
30	4	CLAP CLAP CLAP	ŞAK ŞAK ŞAK	
34	5	SPLATCH!	ŞAAAP!	
34	7	SCHPLONK!	KÜÜÜT!	
34	8	PAF!	PAF!	GÜM!
36	8,9	GRRRAOOORRR! AAAH!	GRRRAOOORRR! AAAH!	
37	1,6	GRRRAOOORRR!	GRRRAOOORRR!	
40	5	TZOİNG TZOİNG	TLİN TLİN	
43	6,7	TARİİİ TARAAATARİİİ	TARİİİ TARAAATARİİİ	

3. BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	1	VILLAGE GAVLOIS PETIBONVM, AQVARIVM, BABAORVM, LAVDANVM BELGIQVE, LVTECE, ARMORIQVE, GAVLE, AQVITAINE CELTQVE	GALYA KÖYÜ TOPLANTIYUM AKVARYUM, TOTORYUM, LAUDANYUM BELÇİKA, LUTESYA, ARMORİKA, GALYA, AKİTANYA, CELTİKA	Özgün metnin bu bölümünde Roma harflerine gönderme yapılarak U harfi yerine V harfi kullanılmıştır. Bu güldürü ögesine çeviri metinde rastlanmamaktadır.
4	2	L'AVENIR,ÇA POURRAIT ETRE CECI!	GELECEK BELKİ DE BÖYLE OLABİLİRDİ!	Bişimsel tutarlılık bulunmaktadır. Noktalama işaretlerine ve kalın yazı karakterine dikkat edilmiştir.
6	5	La therlerie	B&K (banyo kaplıca)	
11	1	O douce nuit! Tout s'endort pas de bruit	Ey güzel tatlı gece her Sey uyur ses olmaz en gelince	Gotik
11	2	Faites les taire!		
37	8	Nene lachez pas	Sa ...sakın onu bırakmayın!	
37	9	Jou ...jouer	Oy...oy...oyynamak mı?	

4.ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

• ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	1	VILLAGE GAVLOIS	GALYA KÖYÜ	
2	1	PETIBONVM	TOPLANTIYUM	-yum son ekleri Roma yer adlarına uygun Olmuştur.
2	1	AQVARVM	AKVARYUM	
2	1	BABAORVM	TOTORYUM	
2	1	LAVDANVM	LAUDANYUM	
3	1	ASTERIX	ASTERIKS	
3	2	OBELIX	OBURIKS	Obeliks olarak içindeki tarihsel göndermeden dolayı bırakılmalıydı.
3	2	IDEFIX	IDEFIKS	
3	3	PANORAMIX	BÜYÜFİKS	
3	4	ASSURANTOURIX	KAKAFONIKS	Gürültü çıkardığı için kakafoni sözcüğünü içinde bulundurmasıyla güldürü ögesini yakalamıştır.
3	5	ABRARACOURCIX	TOPTORIKS	
5	1	VERCINGETORIX	VERCINGETORIX	
6	1	Architecte Anglaigus	Gecekondus	
11	8	Cétautomatix	Tamotomatiks	
15	1	Oursenplus	Patatus	
19	10	Duplicatha	Kapkarata	
35	6	Agecanonixou	Eskitopraks	

• HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
13	8	Couché imbécile	Yatağına dön salak	

• ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
11	1	O douce nuit! Tout s'endort pas de bruit	Ey güzel tatlı gece her Sey uyur ses olmaz en gelince	
10	8	On en a encore pour les siècles d'esclavage	Hür doğdum, hür yaşarım kime ne kime ne !!! Köle miyim sana ben, sana ne sana ne	
40	5 / 6	J'aime les forêts, dirla dada Parce qu'il y a des sangliers dirla dada, et les sangliers c'est bon surtout avec des champignons dirladada	Ordaa bit köy var uzakta o kööy bizim köyümüzdür...gitmesek de görmesek de o köy bizim köyümüzdür.	

RED KİT MİSSİSSİPİ KUMARBAZI

1. DÜZANLAMSAK DÜZEY: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAMSAK DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAK BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİMSEL DÜZEY
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1.DÜZANLAMSAL DÜZEY: DİL BAĞLAMİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	2	Noirs affranchis par la guerre entre les etats	Kuzey-güney savaşının artıkları zenciler	Savaş artıkları?
2	6	Je naviguais déjà que tu volais encore aux étalages	Sen emeklerken ben kaptanlık yapıyordum.	
2	7	- Ah oui - oui	- Öyle mi? - Öyle canım	Sinirlendiği için alay ediyor.
7	8	Le meilleur de café de Mississipi et de Missouri	Misisipi ve Misuri'nin en iyi çaycısı	
7	9	Patron café	Çayın patron	
9	1	Ainsi commence la grande course sur le mississipi entre le "daisy belle" et "l'asbestos D. Plowervcgb	Bir anda iki gemi son hızla ölümcül bir yarış için hızla şaha kalktılar	
42	7	C'est moi qui a fait ça?	Valla ben yapmadım	

2.ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
32	6	C'est l'épave d'un bateau à snags qui a été coulé par un snag	Buna yağmurdan kaçarken doluya tutulmak denir.	
34	6	C'est comme si c'était fait	Oldu bitti bil	
40	6	Mort?pas du tout	Yok canım turp gibiyim	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	5	Crash	Krashhhhh	
3	3	Pan	Pan	Dan
9	1	Yippee! Hourra!	Yippee! Hourra!	
9	4/5/6	Zzzzzzzz zzzzzzz	Zzzzzzzz zzzzzzz	
9	6	Plouff	Plouff	Pat
11	7	Hé hé hé	Hé hé hé	
13	5	Crash...	Crash...	
14	5	Pan! Pan! Pan!	Pan! Pan! Pan!	Dan! Dan! Dan!
15	9	Houlaaaa	Houlaaaa	Ayyyyy
16	3	Oh!	Oh!	
16	10	Tooot! Tooot!	Tooot! Tooot!	Düüüt! Düüüt!

18	5	Clonk!	Clonk!	Güm!
18	8/9	Hihihhi!	Hihihhi!	
19	3	Clonk!	Klonk!	Pat!
19	6	Hourra!	Hurra!	
20	2	Clinng!Clanng!Bonng!	Klinng!Klanng!Bonng!	
22	9	Gloup!	Gluk! Gluk!	
23	7	Yippee! Hourra!	Yippee! Hourra!	
25	7	Dinng! Donng!	Dinng! Donng!	
27	1	Pan! Pan! Pan!	Pan! Pan! Pan!	Dan! Dan! Dan!
27	5	Kai!	Hav!	
29	3	Tic! Tac!	Tic! Tac!	Tik! Tak!
30	3/9	Tic! Tac!	Tic! Tac!	Tik! Tak!
32	8	Craaac!	Craaac!	
33	6	Tooot! Tooot!	Tooot! Tooot!	Düüüt! Düüüt!
32	6	Bang!Bang!	Bang!Bang!	Dan! Dan! Dan!
32	8	Aaahhh!	Aaahhh!	
34	4	Ugh!	Ugh!	
35	4	Pan pan	Pan pan	Dan dan
38	4	Plouff	Şlap	
43	6	Booom	Booom	Güümm
44	4/6/7/8	Tooot! Tooot!	Düüüt!	
44	8	Yippee! Hourra!	Yippee! Hurra!	

3.BİÇİMSEL DÜZEY

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	3	Café Créole	Café	Dükkan tabelasının üzerinde Créole sözcüğü silinmiş.
2	7	- Ah oui - oui	- Öyle mi? - Öyle canım	Sinirlendiği için alay ediyor.
9	1	Ainsi commence la grande course sur le mississippi entre le “daisy belle” et “l’asbestos D. Plowervcgb	Bir anda iki gemi son hızla ölümcül bir yarış için hızla şaha kalktılar	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
		Lucky Luke	Red Kit	
1	1	Nouvelle Orléans	New Orléans	
1	1	Mississippi	Misisipi	
1	1	Louisiane	Luisana	
4	5	Daisy Belle	Papatya	Yandan çarklı geminin adı

				için papatya sözcüğü
8	2	L'asbestos D. Plower	Abes	
8	9	Cards de von!	Fulas döper!	Kumar terimleri
15	5	Têteenfer	Demirkafa	
39	6	Jolly Jomper	Düldül	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
8	3	Espèce de'alligateur	Timsah bozması	

ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
11	3	I'm wukin'my way back home	Mavi mavi masmavi gözleri boncuk mavi	
27	6	I'm workin' on the rail road	Kara tren gelmez mola	
44	9	I'm a poor lonesome cowboy far away from home	Ben yalnız bir kovboyum evimden çok uzaktayım	

RED KİT
KARA TEPELER

1. DÜZANLAMSAL DÜZEY: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAMSAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİMSEL DÜZEY
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1. DÜZANLAMSAL DÜZEY:

DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	9	J'en ai assez de parcourir à pied ce pays	Tabii...taban tepen ben olduktan sonra söylemesi kolay	
3	10	Nous allons faire un beau voyage Jolly Jumper	Bu yolculuk senin için de değişiklik olacak	
4	4	Professeur Simeon Gurgle Professeur Ira Doubledap Professeur Bundlofjoy Docteur Gustav Frankenbaum	Profesör Simon Profesör Duble Hartman Doktor Gustav	
7	2	Ce n'est pas bien de nous avoir fait partir sans nos bagages	Bizi böyle dımdızlak yola çıkarmak terbiyesizliğin dik alası	
7	3	Ne trouvez vous pas, messieurs; que ces voyages sont monotones	Böyle kös kös oturmaktan sıkılmıyor musunuz baylar?	
10	8	Le meatpacker Saloon	Demiryolu lokantası	
10	8	Les passagers désirant se distraire	Hamamda sıcak su da vardır	
13	9	J'y compte bien	Vah vah çok üzüldüm doğrusu	
15	5	C'est ce que nous allons voir	Vay canına yahu!	
15	7	Drôle de client	Bu adam manyak mıdır nedir?	
25	9	Avez-vous le précis d'Antropologie de Schlügenfigger édité par Blotzenglütz	Sizde Milliyet yayınlarının çıkardığı Antropologie yıllığı rekorlar kitabı var mı?	
33	3	Aujourd'hui nous finirons de franchir les colines noires	Bugün kismetse tepeyo aşacağız	
35	8	Tant pis, je vais sacrifier les cailloux que j'ai ramassés comme dans le conte du Petit Poucet vous savez?	Topladığım taşları yola bırakarak belki izimizi bulmasını sağlayabilirim. Tıpkı küçük Tilki gibi.	

2. YANANLAMSAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
7	2	Ce n'est pas bien de nous avoir fait partir sans nos bagages	Bizi böyle dımdızlak yola çıkarmak terbiyesizliğin dik alası	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
8	9	PAN!	PAN!	DAN !
11	6	TCH TCH TCH TCH	ÇEVİRİLMEMİŞ	ÇUF ÇUF ÇUF
14	4	CLIC	CLIC	KLİK
15	3	CRRRAC!	ÇEVİRİLMEMİŞ	ÇATIRT TANGUR
16	5	TUUUUUUTT...	ÇUF! ÇUF! ÇUF!	
16	7,8	HAHAHA Hİ Hİ Hİ	HA HA HA Hİ Hİ Hİ	KAH KAH KİH KİH
17	7	HOHOHOHOHO!..	HOHOHOHOHO!..	
17	9	HEULA!	OHA!	
19	2	PLAFF!	PLAFF!	GÜM!
24	2	HOURRA! HOURRA!	HURRA! HURRA!	
24	7	PAN!	PAN!	DAN !
27	3,5	PAN!	PAN!	DAN !
29	3,6	FRRRRP FRRRP	FRRRRP FRRRP	TSSSSS TSSSSS
30	1	GRRAOOWL!	GRRAOOWL!	RRRROOOOWW!
30	2	PAN!	PAN!	DAN !
30	8	OUFFF!	UFF!	
34	5	PAN!	PAN!	DAN !
36	8,9	TAM TAM TAM	TAM TAM TAM	
37	4	TAM TAM TAM	TAM TAM TAM	
37	7	RRRR ZZZZ HIPS!	RRR ZZZZ HIK!	HORRR ZZZZ HIK!
38	1	HIPS! ZZZZ!	HIK! ZZZZ!	
40	9	HIPS!	HIK!	
40	11	AAAT..CHOUM!	HAPŞU!	
41	7	GLOU GLOU GLOU	GLOU GLOU GLOU	LIK LİK LİK
42	7	RECOLP!	RECOLP!	ŞRAAAK!
43	8	HOURRA!	HURRA!	

3. BİÇİMSEL DÜZEY

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
4	4	Professeur Simeon Gurgle Professeur Ira Doubledap Professeur Bundlofjoy Docteur Gustav Frankenbaum	Profesör Simon Profesör Duple Hartman Doktor Gustav	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	4	Williams	Wilyam	
1	4	Wilkins	Wilkins	
4	4	Professeur Simeon Gurgle Professeur Ira Doubledap Professeur Bundlofjoy Docteur Gustav Frankenbaum	Profesör Simon Profesör Duple Hartman Doktor Gustav	
10	7	Chicago, Illionis	Şikago, Illionis	
10	9	Bull Bullets	Deli Fişek	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	3	Coquin! Escroc! Desperado! Vendu! Bandit!	Yüzsüz! Sahtekar! Haydut! Satılmış! Hain!	
1	10	Minus! Sale type! Crétin!	Aşağılık! İğrenç herif! Rezi!	

ÖRÜMCEK AYAK

1. DÜZANLAMSAL DÜZEY: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAMSAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİMSEL DÜZEY
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1.DÜZANLAMASAL DÜZEY: DİL BAĞLAM

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	11	Recevez donc ceci à titre gratuit à l'occasion de notre ouverture!	Kusura bakma at kardeş bu eşek senden önce geldi!	
3	4	Saloon	Saloon	
4	1	Postes	Postes	
8	1	Fausse alerte Dieu soit loué	Allaha şükür ucuz kurtulduk	
20	2	Temps splendide pour mes exercices pas un brin de vent	Hava da fıstık gibi rüzgarın "r"si yok.	
32	10	J'espère	İnşallah	

2.YANANLAMASAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
7	9	On peut même plus se gratter sans semer la panique	Kaşınmak bile adamları çil yavrusu gibi dağıtmaya yetiyor.	
9	6	Qu'il vienne faire connaissance	Geleceği varsa göreceği de var	
9	12	C'était un brave type	Zaten bir ayağı çukurda	
16	10	Après quelques jours Ohara se lassera	İki gün içinde Ohara topu atar	
17	1	Notre vie ne tient plus qu'à un fil	Hayatımız pamuk ipliğine bağlı	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	10	PLAM	PLAM	TAK TAK
3	2,3,4,5	PLAM	PLAM	TAK TAK
5	6	ZİP PAN	ZİP PAN	CİUV PAN
6	7,8	PAN	PAN	BAM
8	8	BANG	BANG	BAM
10	3	CLİC	CLİC	KLİK
10	4	VLAN	VLAN	PAAAT
10	10	PLOF	PLOF	GÜM
10	12	BANG	BANG	BAM
12	8	CRAC	CRAC	ÇATIRT
12	9	PAN	PAN	BAM
12	12	PLOF	PLOF	GÜM
14	4,6,8,10,12	PAN	PAN	BAM
17	3	R0NNNN	RONNNN	HORR

17	6	BANG	BANG	BAM
17	9	PAN	PAN	BAM
18	7,8,10	PAN	PAN	BAM
20	3,5,6,8,12	PAN	PAN	BAM
21	7	PANG	PANG	BENG
22	3	CLANNG	CLANNG	DRİNG DRONG
22	5	VLAN	VLAN	GÜM
23	7	VLAN,OUCH,CLOPS	BAM,GÜM,PAT	
25	7,8	SYHHH	SYHHHH	TISSSS
25	10	KAİ,KAİ,KAİ	KAİ,KAİ,KAİ	HAV,HAV,HAV
25	11	WHAM	WHAM	GÜÜÜM
29	1	PİNG, PİNG	PİNG,PİNG	DAAT DAAT DA DA
29	6	CLOPS	CLOPS	ÇAT
29	7	VLAN	VLAN	GÜM
29	9	MIAAAOU	MIAAAOU	MİYAV
30	3	VLAN	VLAM	GÜM
31	2	DRRRRRR	DRRRRRR	ZIRRRRRR
31	4	OUCH	AYY	
33	3,4,6,9	PAN	PAN	BAM
33	8	VLAM	VLAM	BAM
33	10	AİE	AYY	
34	3,7	PAN	PAN	BAM
35	5	VLAM	VLAM	BAM

3.BİÇİMSEL DÜZEY

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	12	L'As de Pique Saloon	Saloon	İki barın önündeki tabelalardan adları silinmiş
3	13	L'As de Coeur Saloon	Saloon	

4.ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
		Lucky Luke	Red Kit	
1	1	Bottleneck	Şişedibi	
1	3	L'As de Pique	Maça Ası	

1	6	L'As de Coeur	Kupa Ası	
3	12	Phil Defer surnommé "le facheux"	Pil Defer diğeri adı "Örümcek Ayak"	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
17	7	Une tête de linotte	Aptal kafa	
17	8	Courte-botte	Bodur	

ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
22	6	O giwe me a home where the buffalo roam	Oh Suzanna Suzanna ne olur beni anla!	

SAHTE DOKTOR

- 1. DÜZANLAMASAL DÜZEY: DİL BAĞLAM**
- 2. YANANLAMASAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)**
- 3. BİÇİMSEL DÜZEY**
- 4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)**

1.DÜZANLAMSAL DÜZEY: DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
8	7	Non, rien de cassé dieu merci	Hayır Allaha şükür kırık falan yok	
18	2	Vous êtes bien aimable garçon	Maşallah ne kuvvet...Ah gençlik	

2. YANANLAMSAL DÜZEY: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
9	1	Mince	Çattık belaya	
18	3	Cette personne décrépité	İnsanlıktan çıkmış	
18	8	Un figurant payé par ce charlatan pour nous jeter de la poudre aux yeux	Göz boyamak için tutulmuş bir serseri	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
7	8	GLOU! GLOU!	LİKİR LİKİR	
8	2	BURRP HIC	BİRR HİK!	
9	3	GLP	GLUP	
9	11	HIC	HIK	
10	1	PSST	PSST	
10	7	BANG BANG CLANG CLANG HUE	GRAV GRAV KLANG KLANG DEEH!	DAN DAN TANGİR TUNGUR DEEH!
11	10	BLU-BLU- BLUB... BLU - BLUB	BLU-BLU- BLUB... BLU - BLUB	FİŞŞŞ FİŞŞŞ
11	11	POP! PCHHHH PSHHHH POP!	POF!... FAŞŞŞ FİŞŞŞ POF!	
12	4	HU! CLAC	DEH! ŞRAK!	
13	3,4,7,9, 10,11	HIC!	HIK!	
13	5	PLOF	PAAAT!	
14	6	CLING CLING	LANGİR LANGİR	
14	10	GLOU! GLOU!	LİKİR LİKİR	
15	3,5,6,7	HIC-BOM HIC BOM	HIK GÜM HIK GÜM	
16	4	EUH EUH	EH EH	
16	5	PLOUF	CUMP	CUUUP
17	5	CRAC CRAC	KRAK KRAK	
17	7	SMASH!	ŞRAAK!	
18	5	SNIP	ŞAK	
19	4,6	PAN PAN	GRAVV GRAVV	DAN DAN
21	7	KAI! KAI!	HAV! HAV!	
22	5	AIE BANG	AYY KÜÜT	AYY DAN

23	7	AT-CHOUM	HAPŞUUU	
23	10	SNAP PLOF	ÇEVİRİMEMİŞ	ŞRAK GÜM
25	3	DRRRR	ZRRRR	
25	11	VLAN	ÇEVİRİMEMİŞ	GÜM
28	11	GLOU GLOU	GLUK GLUK	LİKİR LİKİR
28	12	POUAH	TUUH	
29	3	TOC TOC	TAK TAK	
30	1	ZZZZ	HOR -HOR	
30	4	BANG	BANK	DAN
33	6	PLOM	GÜM	
33	7	POP	POF	
33	8	TSRRR	TSRRR	HÜÜÜÜP
35	6,7	AAAH TCHOUM	AAAH ŞŞUUU	HAP ŞUUUU
35	8	SPLASH SPLASH	ÇEVİRİMEMİŞ	FOŞUR FOŞUR
35	11	PANN	BAMMM	
36	5	ZZZZ	ZZZZZ	
37	9	GLOU GLOU	GLUK GLUK	LİKİR LİKİR
40	1	BANG	BANG	DAN
40	2	TIC	TIK	
40	9	SHHH	ÇEVİRİMEMİŞ	TSSSSS
40	10	WHAM!	WHAM!	GÜM!
41	2,4,8	ZZZZ	ÇEVİRİMEMİŞ	ZZZZZ
42	3,5,6	ZZZZ	ÇEVİRİMEMİŞ	ZZZZZ
43	1,2	LING LING LING	DAN DİN DON	
43	3	BANG	DANG	DAN
43	5	WHAM	WHAM	GÜM
43	10	ZZZZZ	Bu kare çeviri metinde bulunmuyor	
44	4	BLU BLUBLU GLOU	ÇEVİRİMEMİŞ	FOKUR FOKUR
44	8	RRRROW	HORR	
44	11	PAN	PAN	GÜM
45	6	CLOPS	KÜT	
45	9	POPS	POPS	
47	9	AH-TCOUM	HAP ŞUUU	
49	12	BOUM	BOUM	BUM
50	7	PAN	ÇEVİRİMEMİŞ	DAN
50	10	PLOF	ÇEVİRİMEMİŞ	GÜM
50	12	BANG	ÇEVİRİMEMİŞ	DAN

3.BİÇİMSEL DÜZEY

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	2	Elixir du Dr Doxey	Doktor Fokey'in hayat iksiri Her derde deva	
2	1		İçkinin tesirini bekliyoruz... bekliyoruz...tesirini bekliyoruz efendim	Özgün metinde bulunmayan bir tümce konmuş
5	10		Arabada hayat kaynıyor	Özgün metinde bulunmayan bir tümce konmuş

5	12	Force vigueur gr�ce � l'elixir du docteur doxey		özgün metinde bulunan bir tümce çıkarılmış
7	5		Biz kekliği düz ovada avlarız	özgün metinde bulunmayan bir tümce konmuş
15	9		Ayıldı mı dersiniz	
16	5		Ne gezer	
18	10	Sur le pont d'Avignonon y danse on y danse		özgün metinde bulunan bir tümce çıkarılmış

TENTEN
7 KRİSTAL KÜRE

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM
(DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİM DÜZEYİ
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR,
HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
13	1	Caramba! ...Tintin!...Mon ancien aide de camp!...Amigo mio, quel surprise!...Ay ! Dios de mia vida!	Karamba! Tenten!...Eski dostum bu ne sürpriz! Amigo mio! Ay! Dios de ma vida! Sizi gördüğüme çok sevindim!	
13	3	Los amigos de nuestros amigos son nuestros amigos! Enchanté señor colonel enchanté!	Los amigos de nuestros amigos son nuestros amigos! Memnun oldum sayın Albayım çok memnun oldum!	
35	10	Mon dieu! Pourvu que!	Aman Allahım! Sakın	

2.YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	5	Et quel bon vent vous amène?	Hangi rüzgâr attı sizi buralara?	
3	6	Il s'est mise en tête	Kafasına takmış	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	1,2,	WOUAH! WOUAH!	HAV! HAV!	
5	3	FFFFH WOUAH GRR SCHH	HAFFR GIRRRR MIRRR FIŞ	
6	4,5,6,7	HOHOHHO!HAAHAH A! HOHOHHO!	HOHOHHO!HAAHAHA! HOHOHHO!	
11	12	WOU- OU – OOUU- OUH- WOOUU	HAV- HAV –HUUU- HAAAAAA!	
12	11	TOC TOC TOC TOC	TAK TAK TAK TAK	
14	9	BANG BOUM	PAT KÜT	
16	1,3,4,6	BOUM DONG-LONG BİNG DONG BOM	BOM PAT TAAK BOOM PAT PAAT	
17	9	DRRING	ZIRRRRR	
20	9	DZINGG CLING CLING		

3.BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
8	13	Maismais que se passe-t-il? ...Il souffre	A...ama...ama ...Acı içinde..	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	3	Sanders- Hardmuth	Sanders- Hartmut	
1	3	Rascar Capac	Raskar Kapak	
1	5	Tout-Ankh-Amon	Tutankamen	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
6	12	Mille millions de mille milliards de mille sabords de tonnerre de Brest!	Milyon kere bin milyon lanet!	
7	3	İmpssible ! non ce n'est pas impossible! mille sabord!	İmkansız ha değil işte kör şeytan!	
14	5	Tonnerre de Brest	Lanet olsun	
14	7	Mille millions de mille milliards de mille sabords !	Milyon kere bin milyon lanet	
29	7	Mille millions de mille milliards de mille sabords !	Milyon kere bin milyon lane	
34	12	Mille millions de mille milliards de mille sabords !	Milyon kere bin milyon lane	

ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
11	8	A-A-Ah je ris de me voir si belle en ce miroir	A-A-Ah Aynalarda güzelliğimi gördükçe...Sen ne-rede-sin ne-re-de	

**TENTEN
GÜNEŞ MABEDİ**

- 1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI**
- 2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM
(DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)**
- 3. BİÇİM DÜZEYİ**
- 4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR,
HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)**

1.DÜZANLAM DÜZEYİ:

DİL BAĞLAM

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
Başlık		Le temple du soleil	Güneş mabedi	
2	4	Voyez ce pittoresque, ces indiens, ces costumes, ces lamas	Şu lamalara, kostümlere şu canlı renklere bakın	
2	5	Kilikili ! Ah le beau petit lama!...	Gıdı gıdı gıdı....Ne sevimli ne şirin bu lama!	
2	5	Toi faire attention senior!	Siz dikkat etmek senyor	
6	13	¿Qué pasa, ahi abajo?...	¿Qué pasa, ahi abajo?...	
7	2	¿Quien es?...	¿ Quien es?...	
19	14	Pssst!...Senior!...Toi t'arrêter, senior...toi m'écouter...	Pısst!....Senyor!.. Senyor, durmak beni dinlemek	
20	2	Moi savoir où être l'homme que tu chercher...Toi acheter armes et venir demain, lever du soleil, au pont de Inca	Ben aradığın adamın nerede olduğunu bilmek...Sen silah almak ve yarın güneş doğarken İnka köprüsüne gelmek	
43	8	A Dieu vat, puisqu'il te faut!	Madem öyle diyorsunuz Allaha emanet!	
62	1	Voilà le trésor des Incas!	İşte İnka hazinesi!	

2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
11	2	Inutile de nous égosiller davantage	Daha fazla gırtlak patlatmak gereksiz	
43	8	A Dieu vat, puisqu'il te faut!	Madem öyle diyorsunuz Allaha emanet!	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	4	DRRRING!	ZIRRR!	
4	9,12	PLOC	ŞAP	
7	11	RRRON RRRON	HORRR HORRR	
8	15	PAN PAN	DAN DAN	
9	7	PAN PAN	ÇEVİRİLMEMİŞ	DAN DAN
10	3,5,7,9	DRRRING!	ZIRRR!	
16	4	BOUM CRAC	BAM TAK	
17	3	TUUUUT	DÜÜÜT	

18	11	HA HA HA HA	HA HA HA HA	
18	13	AAAAH!	AAAAH!	
19	9,11	AOUW!	OOUUF!	UUUF!
19	10	AAAİE!	AYYYY!	
19	11	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
20	14	PSSST ... PSSST	PSSST ... PSSST	
21	10	OULALAAH!	AYAYAYYY!	
23	11,12	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
24	8,9	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
25	3	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
25	12	AAAİE!	AYYYY!	
27	7	PAN CLAC	DAN ÇAT	
27	11,12	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
28	1,3	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
28	5	PAN	DAN	
29	6	PAN	DAN	
29	7	PPIİUW	PPIİUW	CİUUV
30	11,12,1 3	AAAH!...AAAH!.....AAA AH!... TCHOUM!	HAAAAA!...HAAA!.... HAAAP!...ŞUUUU	
30	14	BRRRUM! BRRRUM!	BRRRUM! BRRRUM!	
31	10	WOUAH! WOUAH!	HAAV! HAAV!	
35	13	HA- HA- HA HA- HA- HA	HA- HA- HA HA- HA- HA	
36	1	HA- HA- HA HA- HA- HA	HA- HA- HA HA- HA- HA	
36	4	PLOUF	ŞLAAP	
36	10	PAN	DAN	
36	13	CRAC CRAC CRAC	ÇAT ÇAT ÇAT	
37	1	CRAC CRAC CRAC	ÇAT ÇAT ÇAT	
37	8,9	RRRON RRRON RRRON RRRON	HORRR HORRR HORRR HORRR	
38	12	CRAC	ÇAT	
39	7,9,10	PAN	DAN	
41	8	WOUAAAH!	HUUUUU!	HAV HAV
42	6,8	OHE! WOUAAAH!	HUUUUU! HAAAV!	
44	10	WOUAAAH!	HAAAV!	
46	5	TUUUUT	DÜÜÜT	
49	7	GRRR!	GRRR!	
52	2	WOUAAAH! WOUAAAH!	HAAAV! HAAAV!	
52	13	YOUPIE!	BULDUM!	HEYOOOO!
55	9	CRAC BİNG BOUM	TAK TAK	PAT GÜM PAT
56	4	CLAC	PAT	
57	1,2	BOUM BOUM BOUM BOUM	BUM BUM BUM BUM	
58	6	GRRR!	GRRR!	
59	3,5,6	WOUAAAH! WOUAAAH!	HAAAUUV! HUUUU!	

3. BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	5	Allo... Oui, c'est moi...Ah! Bonjour, senor inspector supérieur.....Comment? ...Le "Pachamac"est en vue? Très bien...Oui, au bassin n.24...Nous arrivons...A Tout à l'heure	Alo ...Evet... Benim...Ah Günaydın Komiser....Nasıl? ...Paşakamak göründü mü?...Çok iyi...24 numaralı rıhtıma demek? Hemen geliyoruz...	
6	13	¿Qué pasa, ahi abajo?...	¿Qué pasa, ahi abajo?...	
7	2	¿Quien es?...	¿ Quien es?...	
17	1	Le voilà! - Le voilà!	İşte orda ! çevrilmemiş	Konuşma balonundaki sözcük silinmiş

ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	2	Capitaine Haddock,	Kaptan Hadok	
1	2	Tintin	Tenten	
1	3	Pachacamac	Paşakamak	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
5	2	Mille millions de mille milliards de mille sabords!	Bin milyon kere bin lanet olsun!	
9	1	Tonnerre de Brest	Lanet olsun!	
9	2	Iconoclastes!...Pirates!	Allahsızlar korsanlar!	
9	3	Vous apprendrez à me connaître, bougres de marchands de guano!	Size kim olduğumu göstereceğim pis gümre tüccarları sizi	
9	5	Mille sabords	Tüh aksi şeytan	
9	16	Je le sais bien, tonnerre de Brest qu'il dort	Uyuduğunu biliyorum körolası	
12	8	Tonnerre de Brest ! Ah! Les bandits	Lanet olsun! Ah haydutlar	
21	10	Misérable iconoclaste!..	Sefil yaratık!..	
29	5	Mille tonnerre!	Lanet olsun!	
32	12	Ici espèces de mérinos mal peignés	Buraya gelin! Sizi tarak görmemiş merinos bozuntuları sizi!	
32	13	Bougres de phénomènes	Geri zekalı dört ayaklı	

		!	soytarılar!	
34	12	Mille sabords	Kör olası	
38	1	Au large! Espèce de Cyrano	Çekil buradan seni dört ayaklı uzun burun!	
49	1	Espèce de cannibale emplumé	Seni tüylü yamyam seni	

TENTEN

KARA ADA

- 1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI**
- 2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)**
- 3. BİÇİM DÜZEYİ**
- 4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)**

1. DÜZANLAM DÜZEYİ:**DİL BAĞLAMI**

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
15	6	Oh!Oh! il y a quelqu'un pris au piège no 9	Ho! Ho ! 9 numaralı tuzağa birisi yakalandı	Tuzağa düştü
7	5	Yes sir	Yes sir	
25	10	Ma parole	Aman Tanrım!	
29	5	Le moteur est encore un peu froid mais ça ira mieux tout à l'heure	Motor hala biraz soğuk fakat birazdan daha iyi olur	
52	3	Comment on se retrouve comme ça?	Dünya ne kadar küçük değil mi?	

2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)**DEYİMLER**

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
11	10	Attention ! ouvons l'oeil	Dikkat gözümüzü açalım	
24	12	Le flux ennuyeux	İşin en can sıkıcı yanı	
27	8	Fautes de grives on mange des perles	İnsanın elindekilerle yetinmesi gerek	
39	6	Vous l'avez éecappé belle...	Ucuz kurtuldunuz..	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	2	RRRRRRR	RRRRRRR	PIRRRRRR
1	3	PFTT PFTT PFTT	PATT PATT PATT	
1	11	PAN	DAN	
2	11	BING BOUM BAM	TAKK TAKK GÜM	
4	6,7,8	RRR RRR RRRON	HORR HORR HORR	
5	2	PING PING PING	BİNG BİNG BİNG	DANG DANG DANG
5	12	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
6	13	OUF!	UFF!	
9	2	B-Ê-Ê-Ê-Ê	B-E-E-E-E	
9	6	GRRR	HIRR	
9	7	HAGNN!	HARRTT!	
12	4	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
13	7	OOOH!	AAAH!	
14	5,6,8,9,10,11	HAW! HAW! HAW!	HAV! HAV! HAV!	
14	12	WOUHOUHOUHOU! HAGNN! HAGNN!	VUUUHUUU! HUUHHUU! HARRTT! HARTT!	

15	3	OH!	AH!	
15	5	DRRRING	ZIRRRRR!	
16	4,6,7	PAN PAN PAN	DAN DAN DAN	
16	7	ZWIIIZ PAN	VIZZZZ DAN	
16	8	CLAC	ÇATT	
17	3	CLIC	ÇEVRİLMEMİŞ	KLİK
17	4	DZINGGG	ŞANGIRR	
17	6	OW!	OVV!	AYY!
17	7	OUH!	AHH!	
18	1	CLAC PAN	FIU DAN	
18	3	BANG	BAMM	
18	5	PAN PAN	DAN DAN	
18	6	DZINGGG	ŞANGIRR	
19	2	WUUUU WUUU WUUU	VUUUU VUUU VUUU	DADİDADİDADADİ
20	3	AAAAH! AAAAH!	AAAAH! AAAAH!	
21	4	DİNG DİNG DİNG	DA Dİ DA	
22	6,7,8,9,10	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
24	2	CRAC	ÇATT	
24	10	OH!	AAA!	
25	4	RRRRRRRRRR	RRRRRRRRRR	PIRRRRRRRRRR
25	12	BOUM	BUMM	
26	8	PAN	DAN	
26	9	ZWIIIZ	VIZZZZZ	
27	3	OH!	AA!	
27	14	AİE! OH!	AHH! OFF!	
29	2	TOOT TOOT	DÜÜT DÜÜT	
29	6	CRAC	KRAK	
29	10	PLOUF!	ŞLOPP!	
30	10	TUUT	DÜÜTT	
33	6	TUUT	DÜÜTT	
35	7,8,9	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
37	10	RRRRRRRR	PRRRRRR	
38	14	CRAC	ÇATT	
39	1	CRAC BOUM	ÇATT BAMM	
39	16	OH!	AA!	
40	11,12	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
41	1,2,3	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
42	4,5	BOUM BOUM BOUM	BUMM BUMM BUMM	BAMM BAMM BAMM
43	11	BOUM BOUM	BUMM BUMM	BAMM BAMM
44	1,3,7,12	BOUM BOUM	BUMM BUMM	BAMM BAMM
44	2	RAOUW	RAUUUV	
45	2,7	BOUM BOUM	BUMM BUMM	BAMM BAMM
45	6,9	RAOUW!	GRRRAAA!	
45	7	BOM	GÜM	
46	1	CRAC	ÇATT	
46	5	RHA AH!	GRRRAAA!	

46	6	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
47	2,7	RHAAH!	GRRRAAA!	
47	3,3,9	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
48	4,5	PAN PAN PAN	DAN DAN DAN	
48	6,7	WOUAH! WOUAH!	HAVV! HAVV!	
49	7	OH!	AH!	
49	8	BOUM	PATT	
51	6	BOUM	GÜMM	
51	11	WOUAH!	HAUUUVV	
52	7	AOUH!	AHHH	
52	10	RHAAH!	GRAAA!	
52	11	PAN	DAN	
53	2	OH!	AA!	
53	4,5,9	WOUAH!	HAVV	
57	3	WIZZZ	VIZZZZ	
57	6	PAN PAN	DAN DAN	
58	4	BOUM BİNG OUH OH	BAM PAT AHH OHH	
58	9	BRRR	VRRRR	
58	11	RHAAH!	GRAAA!	
58	12	WOUAH!	HAVVV	
60	11	WOUHOUHOUHOU	VUUUHUUHUUUHU	
61	3	WOUHOUHOUHOU	VUUUHUUHUUUHU	

3.BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
20	7	Je ...une seconde...je..euh	Ben....bir saniye...şey...eee	
34	17	Me...v..hic..violâ! ...Je..hic...de quoi...s'ag....hic....s'agit. ..t-il?	Ge....geldim işte!Ben hık ...ne ...ne ..vardı?	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
7	5	Eastdown	Eastdown	
40	7	Kiltoch	Kiltoch	
41	9	Loch Lomond Scoth whisky	Loch Lomond Scoth whisky	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
24	15	Tonnerre	Lanet	
38	13	Ciel	Allah kahretsin	

TENTEN VE PİKAROLAR

1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI
2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)
3. BİÇİM DÜZEYİ
4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

1.DÜZANLAM DÜZEYİ
DİL BAĞLAMI

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
4	11	Tintaine! ...Capitin!..	Tentan!... Keptan!...	Profesör turnesöl
4	12	Lisez dans la "dépêche" de ce matin	Okuyun! Bu sabahki son haber	
5	8	Ah! Messieurs Jean- Loup de la Batellerie et Walter Rizotto, de "Paris-Flash"	A! Paris-Flaş'tan Jan Lu dö Batöyöri ve Valter Rizotto beyler	
11	1	Pour moi c'est niet	Ama ben "niet" diyorum	
11	8	Veuillez attacher vos ceintures et cesser de fumer	Lütfen kemerlerinizi bağlayın ve sigaralarınızı söndürün	
11	9	Attachez votre ceinture professeur -Une tache de peinture?	Kemerinizi bağlayın profesör - Semerimi mi dağlalayım?	
13	9	Le moral de cette charmante personne est excellent - Pour Ceylan?...Elle est parti pour Ceylan?	O hoş hanımın morali çok iyi ! - Sek sek mi ...sek sek mi oyunuyor?	
17	7	Que pasa?	Que pasa?	
21	7	J'arrive tout droit de Moulinsart	Doğrudan Mulensar'dan geliyorum	
26	12	Prenez place amigo mio	Oturun amigo mio	
36	9	Zut! Ils reviennent encore	Allah kahretsin gene geliyorlar	
40	8	Et ça va vous faire la révolution!...Laissez moi rire!...Des révolutionnistes en peau de lapin, voilà ce que vous êtes! De lamantables pochards! ...De sacs à whisky!	Hah bir de devrim yapacaklarmış! ...Sizden devrimci falan olmaz!...Siz acınacak durumdaki içkicilersiniz! ...Viski küplerisiniz!	
41	7	Encore un cigare?	Gene mi pipo yaktınız	Pipo değil resimde puro içiyor
47	6	C'est faux!Nous portons la moustache depuis notre plus tendre enfance - Parfaitement depuis notre plus france entendre	Doğru değil bu !...bizim çocukluğumuzdan beri bıyıklarımız var - Kesinlike!...Bizim bıyıklığımızdan beri çocuğumuz var	
49	11	Je vous fais grand cordon de l'ordre de San Fernando!..	Sizi San Fernando nişanıyla ödüllendireceğim - ne sıçan mı sıçanlardan	

		- Un verre d'eau? Avec joie!... Bien fraîche s'il vous plaît...	nefret ederim	
60	4	Pourvu qu'on arrive à temps!	İnşallah zamanında yetişebiliriz	

2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM (DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
7	1	Et je pèse mes mots!	Laflarımı tartarak söylüyorum	
7	4	Ces accusations son démentielles	İpe sapa gelmez	
17	7	Et regagnez votre artillerie, s'il vous plaît: ça part vite ces machins-là!	Ayrıca şu silahınızı yerine koyun lütfen , bu tür aletleri şeytan doldurur!	
57	4	Vous voulez donc me déshonorer?	Şerefimi beş paralık mı yapmak istiyorsunuz?	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	11	PFOUAH!	PÖÖÖHHH!	
3	1	DRRRİNG DRRRİNG	ZIRRR ZIRRR	
3	5	CLAV	ÇAT	
3	9	PFOUAH!	PÖÖÖHHH!	
4	1,2	HİC	HIK	
4	14	GROUAHH!	GRRRUUAAHHH!	RRRHAVHAVHAV!
5	4	DONG	DİNG DONG	
6	6	DONG	DİNG DONG	
9	13	OOOOH!	OOOOH!	AAAAA!
11	6	HEM...	HIM...	
13	5	PİOU PİOU PİOU	İUUUUU İUUUUU	DADİDADİDADİDADİ
16	2	SNİFF	SNİFF	
16	5,10	PFOUAH!	PÖÖÖHHH!	
17	6	CRAC	ÇATT	
17	11	DZİNG	ŞANGIRR	
19	6	BLAM	PATT	
19	11	PLAF	ŞAPP	
20	1	TOC TOC TOC	TAK TAK TAK	
20	9	PİOU PİOU PİOU	İUUUUU İUUUUU	DADİDADİDADİDADİ
23	2	POP	POP	TRAK
23	6	BÊÊÊK!	BÖÖÖK!	
23	8,9	TOC TOC TOC	TAK TAK TAK	
26	5,7,8,9,	PAN PAN PAN PAN PAN	DAN DAN DAN DAN	

	10	PAN PAN PAN PAN	DAN DAN DAN DAN DAN	
28	6,9,10	BANG BANG BANG	BOMM BOMM BOMM	
30	8	BONG	BONG	DONG
30	10	WOUAH!	HAVV!	
31	11	POF POF POF	PÜF PÜF PÜF	
31	12	TCHAC	ÇAKK	
32	12	HE!... HE!	HE!... HE!	
33	1	OOH!	OOO!!!	
34	7,11	POUAH!	PÖÖÖH!	
34	14	GLOU GLOU GLOU	LIK LIK LIK	
35	2	WAOUAOUH!	VAAAAAUUUUH!	AAAAAAUUUU!
35	3	WAAAAAAH!	VAAAAAAA!	AAAAAAA!
35	9,10, 11	RRRRRRRR	RRRRRRRR	
36	1	RRRRRRRR	RRRRRRRR	
36	2	PLOUF	ŞLOOP	
36	6,11	FLOUFLOUFLOUFLOU GLUB GLUB	RRRRRRRRRRRRRR GLUB GLUB	TRRRRRRRRRRRRR GLUK GLUK
36	10	BLUB	BLUB	GLUK
38	1	AİİİE!	AHHHHH!	
38	3,4	KAIİİİ!	İYKKKK	
39	14	PAN PAN TACATACATAC	DAN DAN RRRRRRRRRRRRRR	TRRRRRRRRRRRRR
39	1,2,3,4, 6	PAN PAN PAN PAN	DAN DAN DAN DAN	
39	7	POF PAF POUF TAC TACTACTACTAC	POF PAT PUF TAK RRRRRRRRRRRRRR	DAN DUN PAT ÇAT TRRRRRRRRRRRRR
40	6,8,9	HİPS,HİC,	HIK, HİP	HICK HICK
40	12	AİE	EYVAH	AAAY
41	7	SMACK	MUCK	
42	2	TOC TOC TOC	TAK TAK TAK	
43	6	SCRATCH	CIRRR	
43	10	HEM	ÖHÖ	
44	7	BAOUM	BAUUM	
45	3	GRRR	HIRRR	
46	7	SMACK	MUCK	
48	10	TCHİP TCHİP TCHİP	CİK CİİİK CİK CİKK	
50	6	SNİF SNİF SNİF	SNİF SNİF SNİF	
50	7	BĖĖĖK!	BÖÖÖG!	
50	11	SCHLOUP SLURP GLUP SCHLUP	SLUP SLURP GLUP SNİF ŞLUP	
50	14	POOT	DAAT	
58	7,10	TUUUUT... TUUUT...	DÜÜÜT....DÜÜÜT...	
60	1	TUUUUT RREUH TOOOT	DÜÜÜT ÖÖÖÖ DAAT	

3. BİÇİMSEL DÜZEY

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	6	Pfouaf! ...Infect !....Epouvantable!.. Innommable!... Abominable!	Pöööh!....İğrenç!...Berbat!...K orkunç!...Felaket!...	
19	10	Ah! Vous voilà capit...	A, burada mısınız kap..	
58	7	nutes trente secondes...Bip... Seize heures trente huit minutes quarantes secondes...Bip...Seize heures...	...tuz saniye geçiyor...Bip Saat onaltıyı otuz sekiz dakika kırk saniye geçiyor... Bip saat on altıyı...	
60	5	Apprêtez! A-r-r-rmes!	Silah! Om- m- m-zaa!	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	1	Tintin et les Picaros	Tenten ve Pikarolar	Türkçe sese uyması
1	4	Bianca Castafiore	Bianka Kastafiore	
1	5	Général Tapoica	General Tapoika	
1	5	Alcazar	Alkazar	
1	5	Bordurie	Bordurya	
1	6	Las Dopicos	Las Dopikos	
6	3	Capitaine Haddock	Kaptan Hadok	
6	3	Le professeur Tournesol	Profesör Turnösol	
6	3	Chateau Moulinsart	Mulensar şatosu	
14	3	Les joyeux Turlurons	Neşeli Türölürönlör	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
8	11	Fourbe toi même et patate...Fielleux pas tant que toi espèce de marchand de guano	Kalleş sana benzer patates suratlı... Zehir dolu olan da sensin çürük muz satıcısı	
10	7	Cette espèce d'apprenti à la noix de coco	Hindistan cevizi kılıklı diktatör çırağı	
11	4	Espèce de tête de mule!	İnatçı keçi	
18	8	J'ai du l'oublier dans l'avion mille sabords	Galiba uçakta unutmuşum bin lombar!	
19	1	Mille millions de mille	Bin milyon kere bin lombar	

		sabords!		
19	7	Tonnerre de Brest	Karakış fırtınası	

ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	9/10	İis.. De me voir si belle ..en ce miroir	miiik kendimi aynada bu kadar güzel görmek!	

**TENTEN
TOURNÖSOL OLAYI**

- 1. DÜZANLAM DÜZEYİ: DİL BAĞLAMI**
- 2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM
(DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)**
- 3. BİÇİM DÜZEYİ**
- 4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR,
HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)**

**1. DÜZANLAM DÜZEYİ:
DİL BAĞLAMI**

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	13	Allo?...Comment?...Des côteletes ?...Je...Qui..Non Madame ce n'est pas la boucherie Sanzot	Alo?...Nasıl?...Pirzla mı?...Ben ne Hayır hanımefendi, burası Sanzo kasabı değil bin Lombar!	
4	10	Mon beau miroir florentin	Güzelim florenten aynam	
5	11	Ils sont potables! Vos fauteuils!	Koltuklarınız idare eder!	
55	9	He médème!	Eee hanfendü!	

**2. YANANLAM DÜZEYİ: EKİNSEL ZAMANSAL UZAMSAL BAĞLAM
(DEYİMLER, SES TAKLİTLERİ)**

DEYİMLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
23	14	C'est ce qui s'appelle se jeter dans la gueule du loup	İşte buna aslanın ağızına atlamak denir	
57	10	Les voilà tous les deux dans les pâquerettes!	Bir taşla iki kuş vurduk	

SES TAKLİTLERİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
1	1,2,6	DRİNNG DRRINNG DRIINNG	ZIRRR ZIRRR ZIRRR	
1	12	BROMM	GÜMBÜR	
2	3	WOOUIHHH	VUUUUUUUIIIHHH	
2	6	BROMM	GÜMBÜR	
3	2,12	DRİNNG DRRINNG DRIINNG	ZIRRR ZIRRR ZIRRR	
3	7,14	CRRAC	KRAŞŞ	
3	9	GLİNG BLİNG CLİNG	ŞANGUR ŞUNGUR ŞİNGİR	
3	15	BANC	BAAM	
4	2,6	DLİNG CLİNG BLİNG	ŞANGUR ŞUNGUR ŞİNGİR	
4	5,12	CRAC CRRAC	KRAŞŞŞ	
4	9	PLİNG WOUAH SCHH CRRR	ŞANGİR HAVV TSSS KRRR	
4	14,15	POM POM POM	BOM BOM BOM	GÜM GÜM GÜM
6	11	CLAAC	PAT	
6	14	PAN PAN PAN	DAN DAN DAN	
7	11	WOUAH!	HAVV!	
8	4	DRİNNG DRRINNG	ZIRRR ZIRRR	
8	6	CLAC	TAKK	

8	15,16	WOUAH!	HAVV!	
8	17	OH!	AA	
10	17	BLOP..BLUP..PLOB	GLOP..GLUB...BLOB..	
11	1	BLUB...BLUB..BLUB...	GLUP...GLUP...GLUP..	
11	4	CLING	ŞANGIR	
11	7	WOU-OU-OUH...WOU-OU-HOUW..	VUUUU-UU-UU VUU-UU-UUV	
11	8	DZING	ŞANGIRT	
11	13	TSSI-I-I-I-I-I-I-I	I-I-I-I-I-I-I-I-I	
14	8	SNİFF...SNİFF	SNİFF... SNİFF	
20	13	AİE...AİE...AİE	EYVAH....EYVAH....	AYY...AYY..AYY
21	5,7	BLUB BLUB	GLUB GLUB	GLUK GLUK
21	8	WOUAH!	HAVV!	
22	7,13	DRRRING	ZIRRR	
22	10	CLANG CLANG	ÇLONG ÇLONG	
23	3	WOUAH!	HAVV!	
24	6,9	CLANG CLANG CLANG	ÇLONG ÇLONG ÇLONG	TANGUR TUNGUR TANGIR
24	14	BANG CLANG BONG	PATT ÇLONG KÜTT	
25	1,2,3	BANG CLANG BONG CLANG CLANG	TAK BAM GÜM ÇLONG ÇLONG	TAK TUK PAT GÜM TANGUR
26	14	BAOUM	BUMM	
27	1	DİNG-GLİNG-GLİNG- GLİNG	A-İ-A-İ-A-İ-A-İ-A-İ-A-İ-A-İ- A-İ	
27	7	GLOU...GLOU...	LIK...LIK...	
28	6	ZİİİP	Vİİİİ	
28	14	OH!....	AA!..	
29	5,6,7,8, 9,	PCHH PCHH	FİSS FİSS	
29	9,10	BZZZZ BZZRZZZ	VIZZ... VIZZ...VIZZ	
30	8	PCHH	FİSS	
31	1,13	PCHH	FİSS	
31	14,15	HUKKH-HUKKH- HUKKH	HUHHH-HUUHH-HUHH	
31	16	TACTACTACTACTAC	TAKTAKTAKTAK	
33	9	PTTTT PTT PTTT	PAT PAT PAT	
34	15	TSİİİİ	İİİİİ	RİNNNNNNRİNNNN
36	4	TSİİİİ	İİİİİ	RİNNNNNNRİNNNN
36	5	BANG AİE	BOMM AYYY	GÜMM
36	12	CLAC	KLAK	
36	13	BRRROUM	BROOM	RİNNNRİNNN
37	6,8	CLİC CLİC CLİC CLİC CLİC	TAK TAK TAK TAK TAK TAK	
37	13	AİE!	EYVAH!	AAYY!
38	2	OUF!	UFF!	
38	6	TSİİİİ	İİİİİ	
38	10	VRROUM	VRUUMM	RİNNNNN
39	4	DZİNGG DZİNGG	TRAK TRAK	
40	6	AOUH!	AAAH!	

41	12	WOUAH!	HAAVV!	
41	13	HAİ! HAİ! HAİ!	İYK! İYK! İYK!	
48	8,14	DRİNG DRRİNG	ZİRRR ZİRRR	
48	13	CLAC	TAKKK	
49	5	OUH!	AAH!	
49	15	BOM BOM BOM BOM	BOM BOM BOM BOM	GÜM GÜM GÜM GÜM
50	1	BOM	BOM	GÜM
50	3	BANG	PATT	
50	15	PANG	BUMM	
53	3	RRRRRRRING	ZİRRRR ZİRRRR	
53	12	TOC TOC TOC	TAK TAK TAK	
54	14	TOC TOC TOC	TAK TAK TAK	
55	2	PANG	PAAT	
56	14	DRRING	ZİRRR	
57	5	CLAC CLAC	TAK TAK	ÇAT ÇAT
57	14	AİE!	EYVAH!	AAAYY!
58	5	BROUM	VRROOMM	
59	1	BOM	BOM	
60	8	BAOUM	BOOOM	
60	12	CLAC WOUM CLANG BING	TAKK BAMB TRAK PATT	
62	6	PSCH	PRRR	

3.BİÇİM DÜZEYİ

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
3	13	Allo?...Comment?...Des côteletes ?...Je...Qui..Non Madame ce n'est pas la boucherie Sanzot	Alo?...Nasıl?...Pirzla mı?...Ben ne Hayır hanımefendi, burası Sanzo kasabı değil bin Lombar!	

4. ETKİLEME DÜZEYİ GÜLDÜRÜ ÖĞELERİ (ÖZEL ADLAR, HAKARETLER, ŞARKI ve TEKERLEME SÖZLERİ)

ÖZEL ADLAR

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	10	Nestor	Nestor	
5	4	Séraphin Lampion	Serafen Lampiyon	
55	10	La forteresse de Bachine	Bakin kalesi	

HAKARETLER

S.NO	K.NO	FRANSIZCA METİN	TÜRKÇE METİN	ÖNERİ
2	7	Tonnerre de Brest	Karakış fırtınası	
2	13	Par les moustaches de Plekszy-Glads	Plekszy-Glads'ın bıyıkları	
3	8	Tonnerre de Brest	Karakış fırtınası	
4	3	Mille millions de mille	Bin milyon kere bin lombar	

		sabords		
4	7	Tonnerre de Brest	Karakış fırtınası	
4	13	Mille milliards de mille sabords	Bir milyar kere bin lombar	
15	6	Zut ! Zut! Et zut!	Allah kahretsin!	
19	7	Sous produit d'ectoplasme!	Ektoplazma alt ürünü!	

EK:2

Dünyada Karikatürden Çizgi Romana Geçiş

RESİM 1 *Max ve Moritz*, Wilhem Busch

RESİM 2 *Sarı Çocuk*, Outcault

RESİM 3 *Flash Gordon*, Alex Raymond

RESİM 4 *Tex*, Domenico Denaro

RESİM 5 *Asteriks*, Goscinny, Uderzo

RESİM 6 *Red Kit*, Goscinny, Morris

RESİM 7 *Tenten*, Hergé

RESİM 8 *La Foire aux immortels*, Bilal

RESİM 9 *Peter Pan*, Loisel

RESİM 10 *La Débauche*, Tardi, Pennac

Türkiye’de Karikatürden Çizgi Romana Geçiş

RESİM 11 Türkiye’de yayınlanan ilk karikatür; Garabet Panosyan’ı anlatıyor (imzasız)

RESİM 12 Cumhuriyet öncesi karikatür örneği, Tanzimat dönemi (imzasız)

RESİM 13 Sultan II. Abdülhamit’i anlatan karikatür, II. Meşrutiyet dönemi (imzasız)

RESİM 14 *Dalkavuk* tiptemesi, Cemal Nadir, Cumhuriyet dönemi

RESİM 15 *Abdülcanbaz*, Turhan Selçuk, Cumhuriyet dönemi

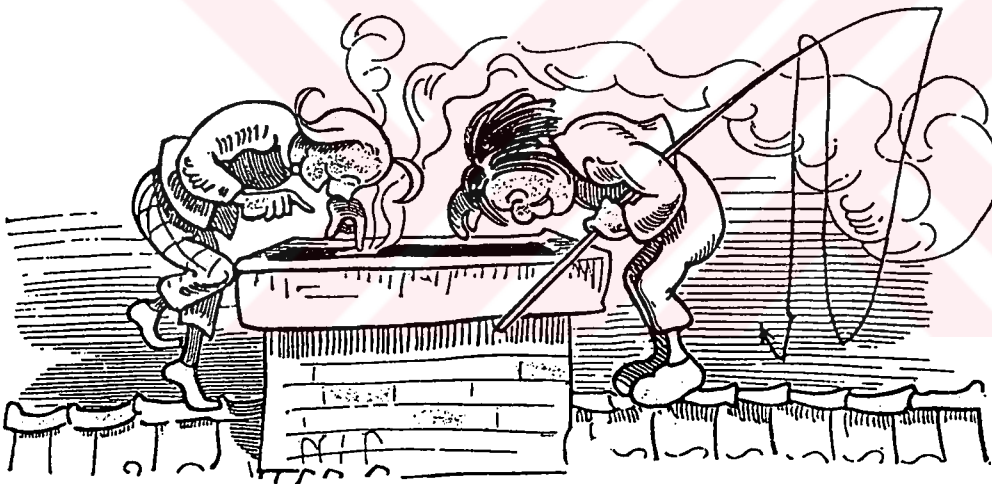
RESİM 16 *Tehlikeli İlişkiler*, Ramize Erer, Cumhuriyet dönemi

RESİM 17 *Tuğçe*, Andaç Gürsoy, Cumhuriyet dönemi

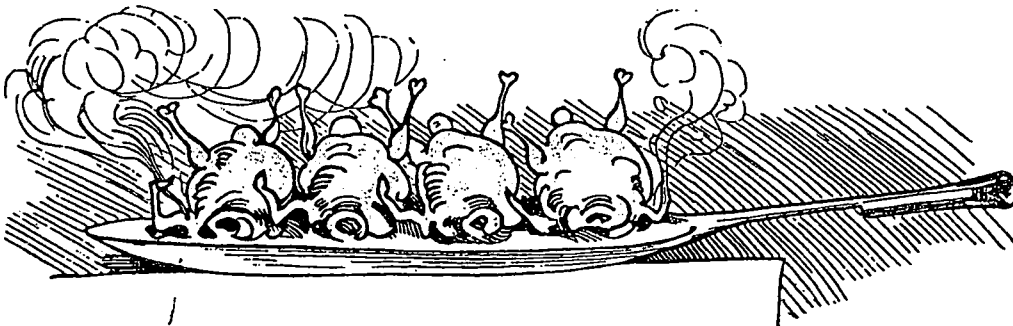
RESİM 18 *Kuvayi Milliye*, Nuri Kurtcebe Cumhuriyet dönemi

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

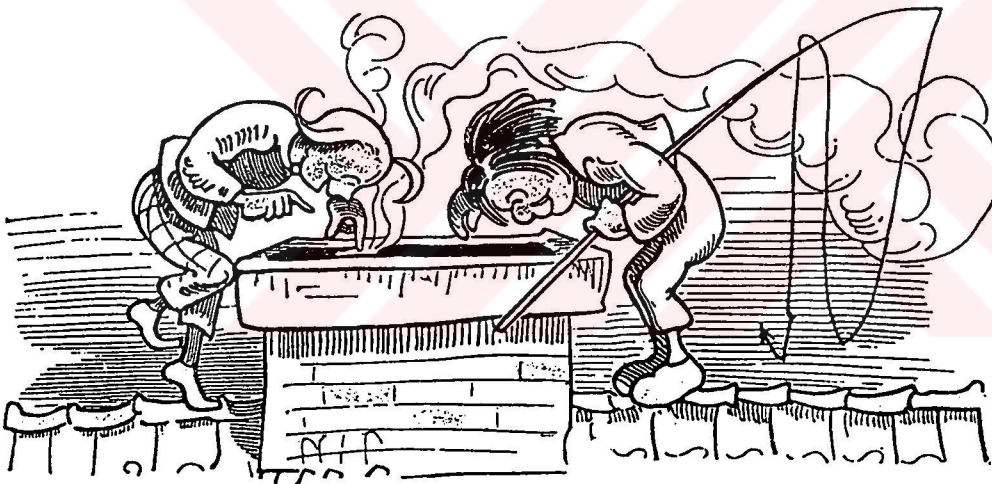

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

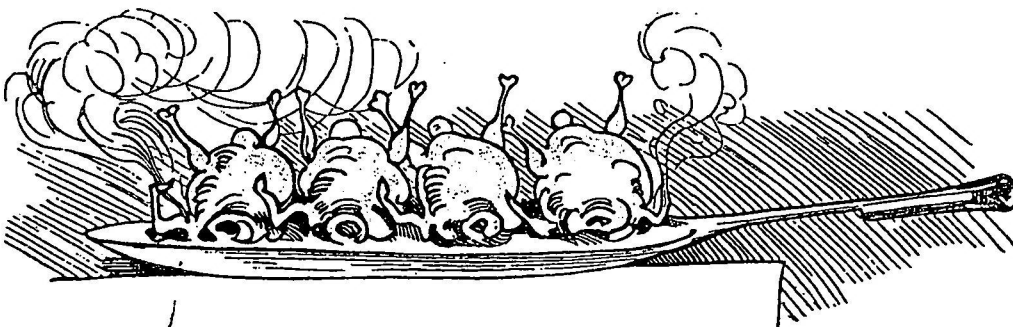

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

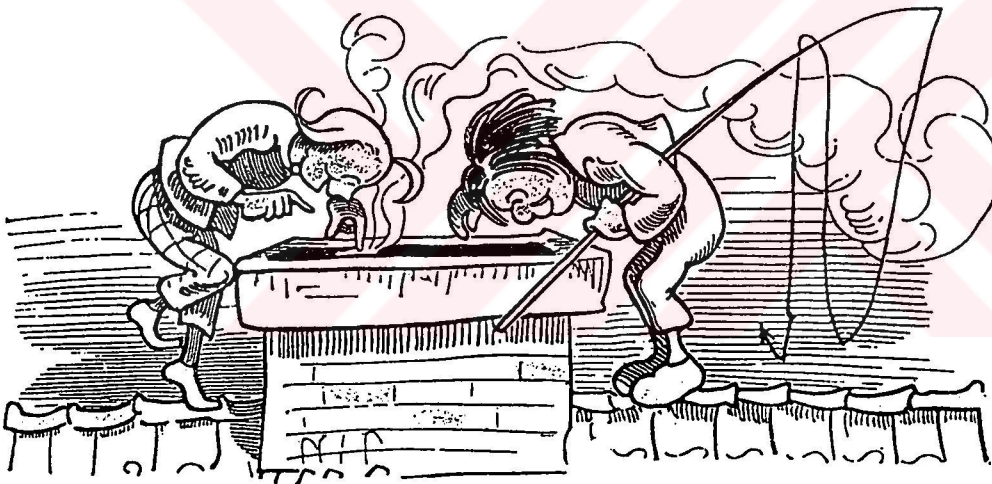

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

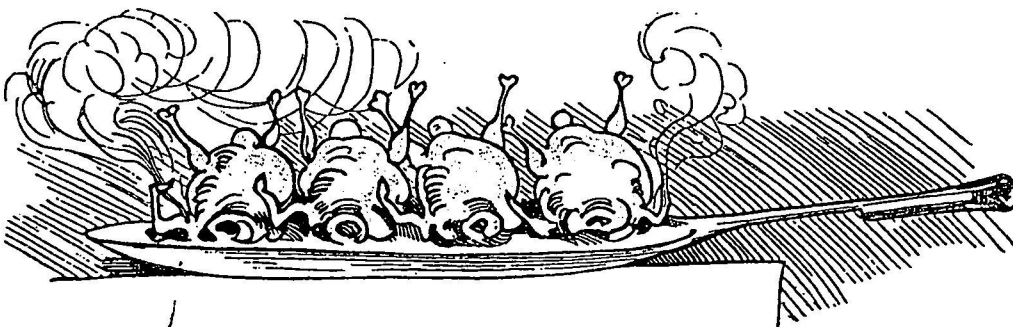

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

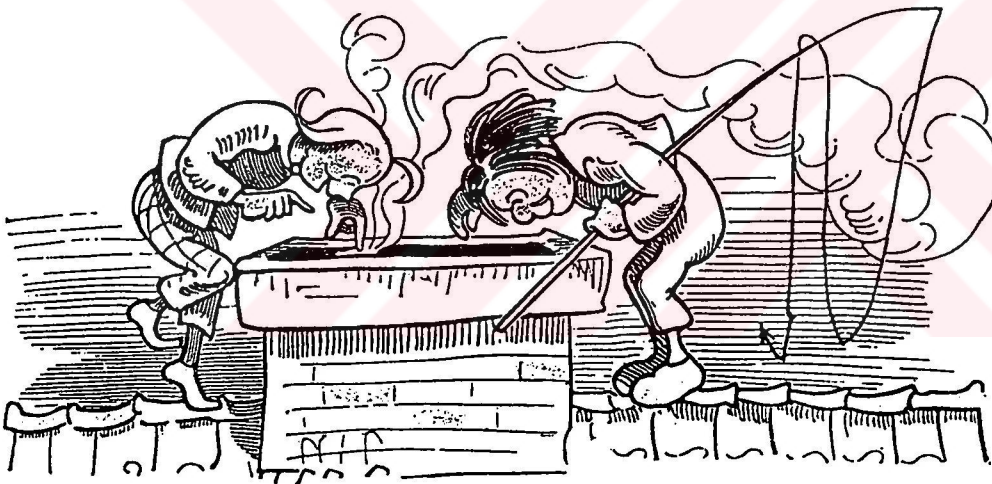

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

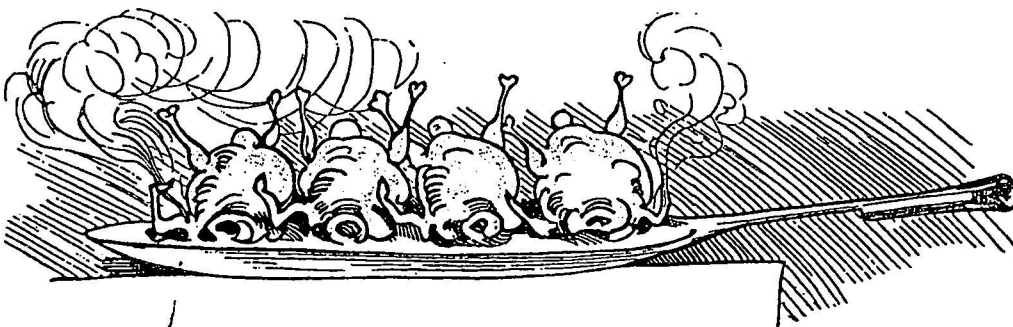

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

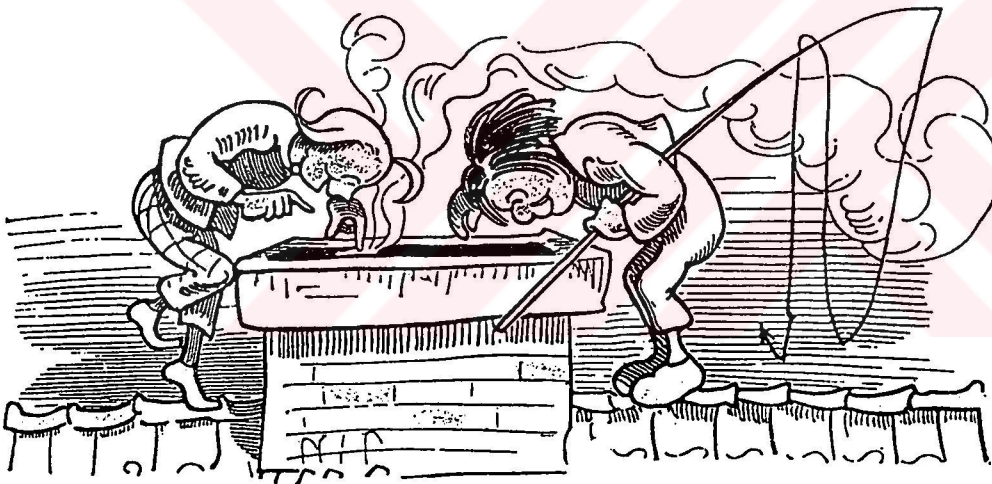

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

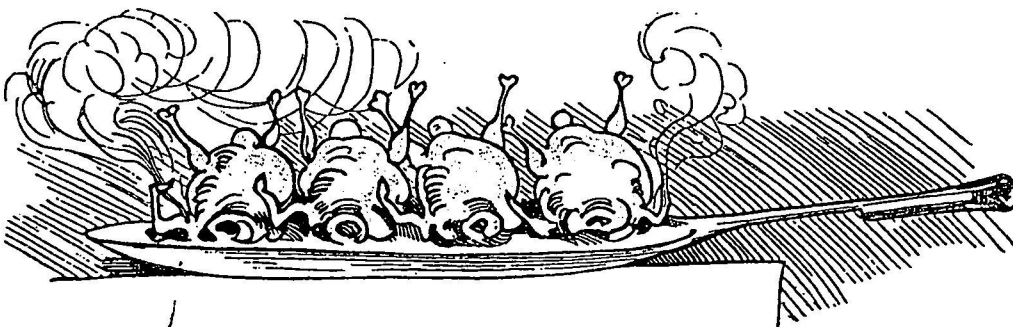

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

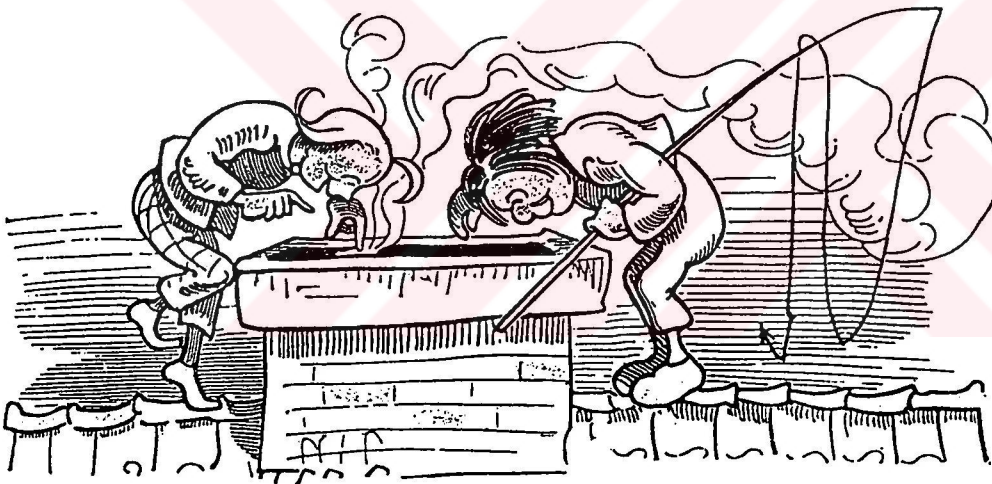

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

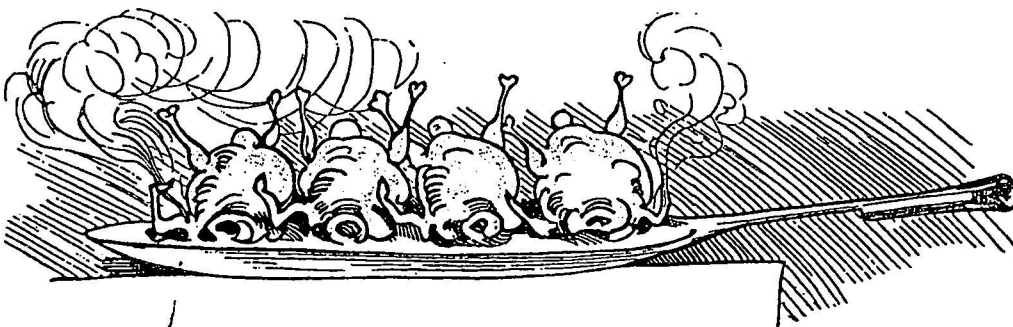

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

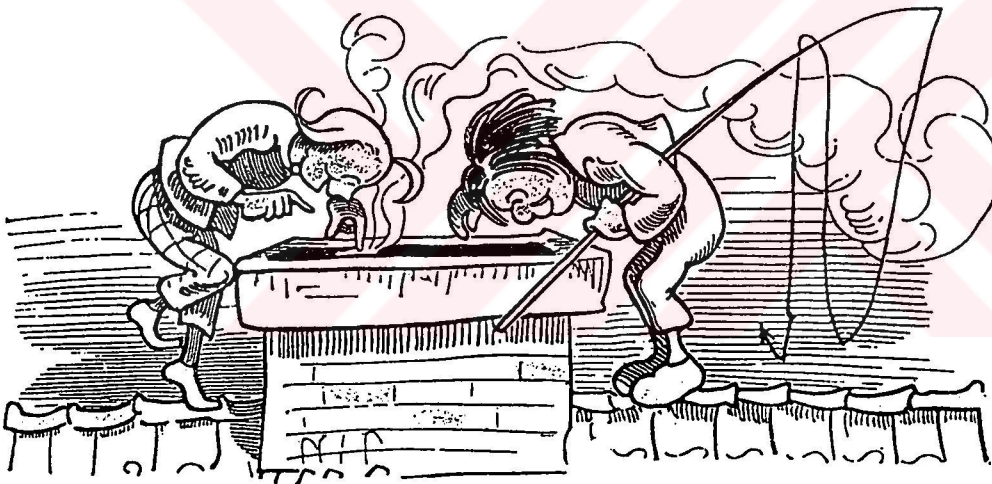

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

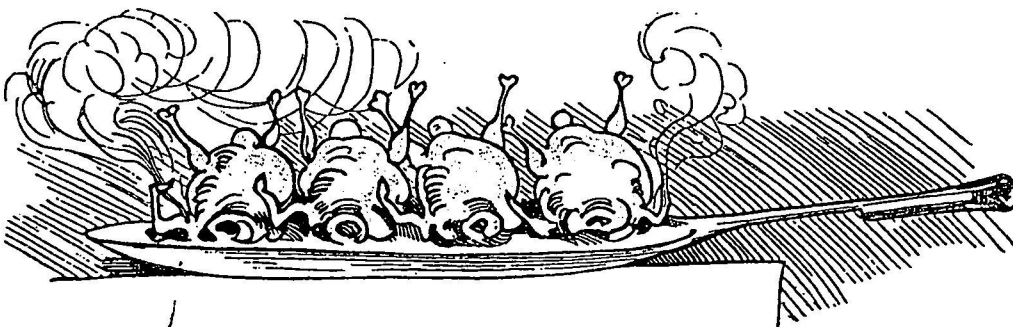

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

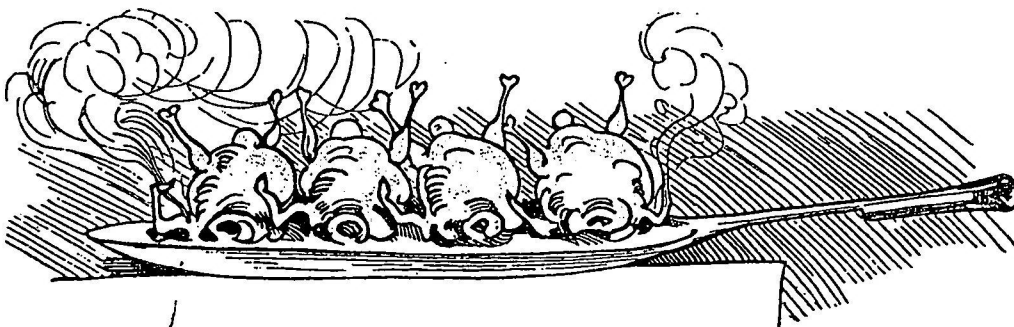

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

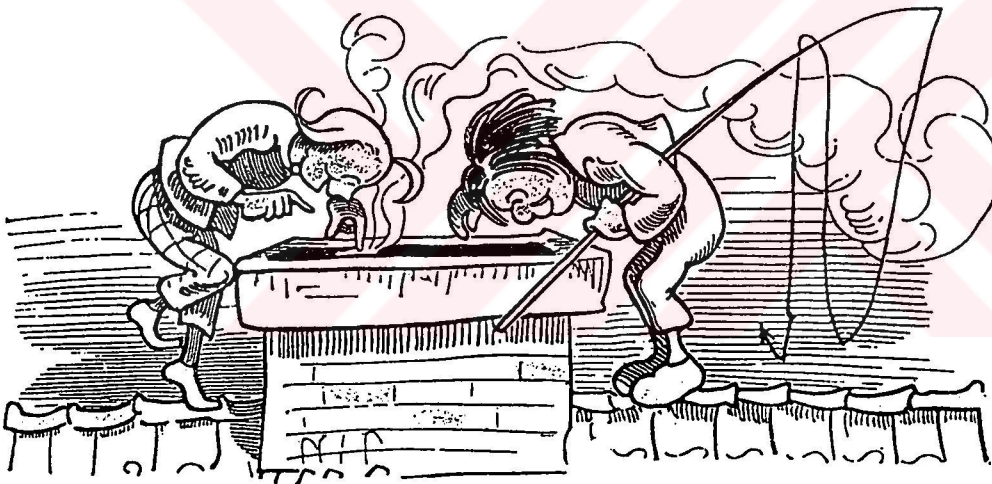

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

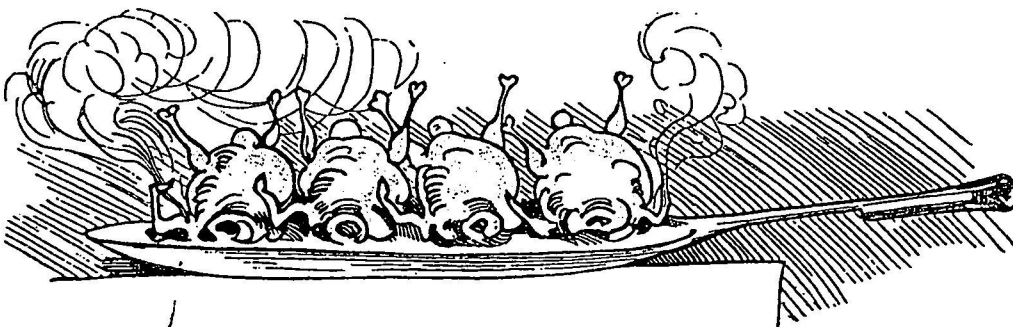

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

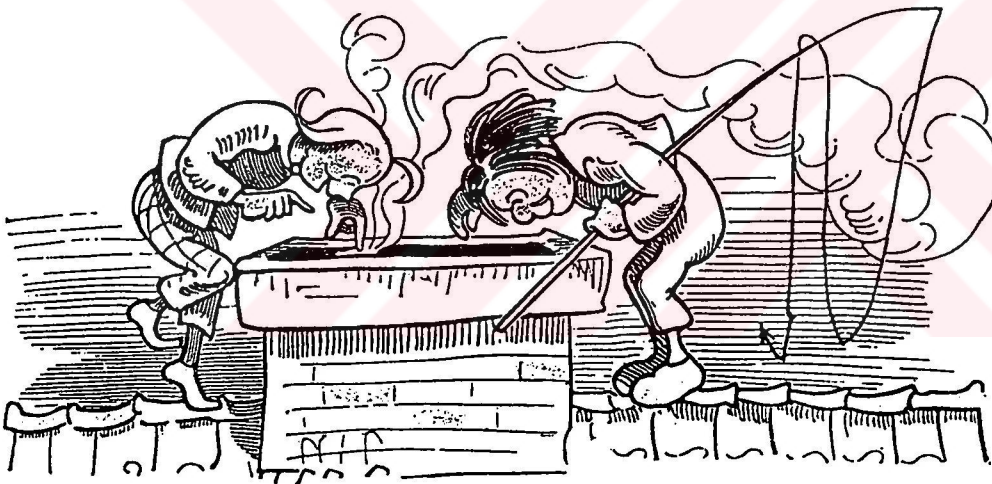

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

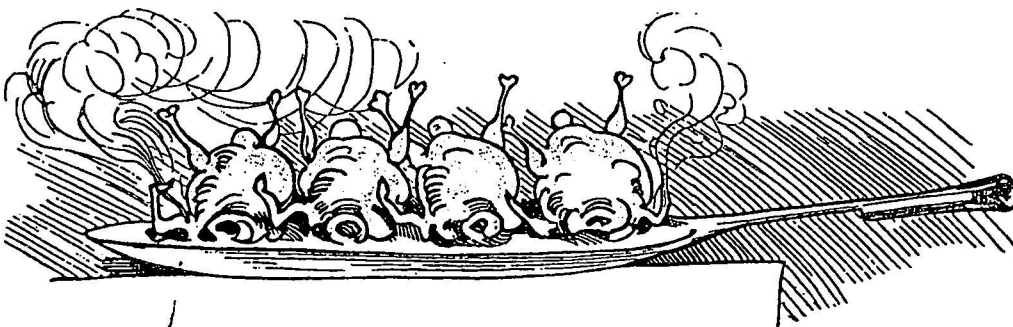

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

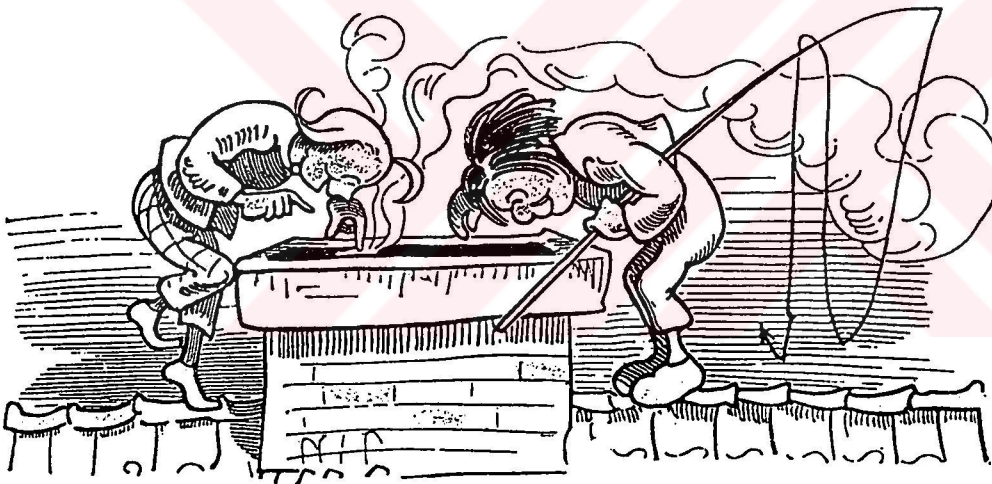

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

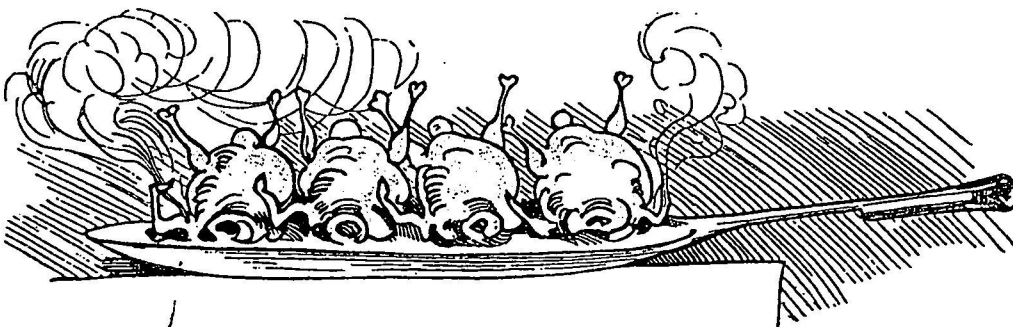

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

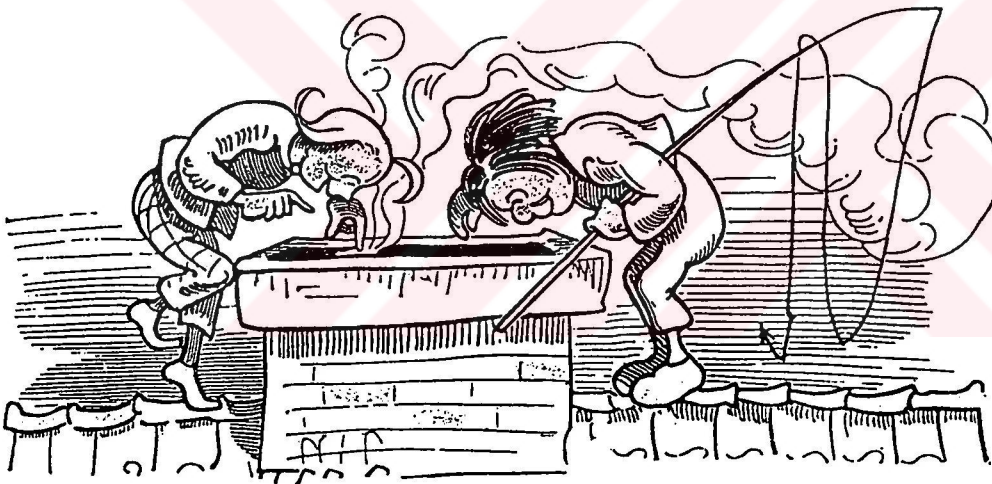

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

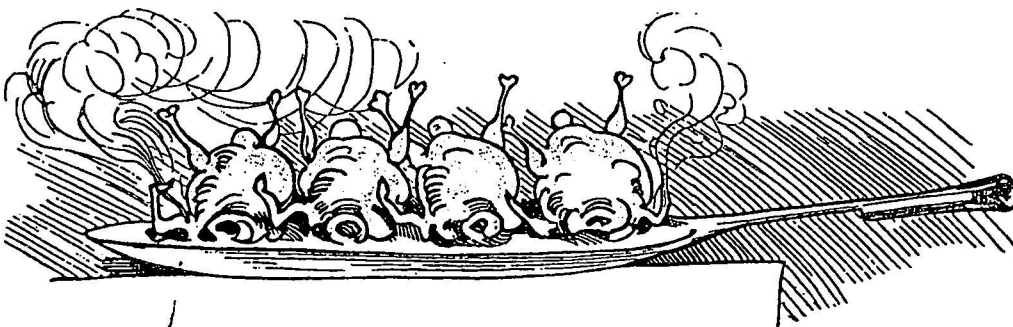

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

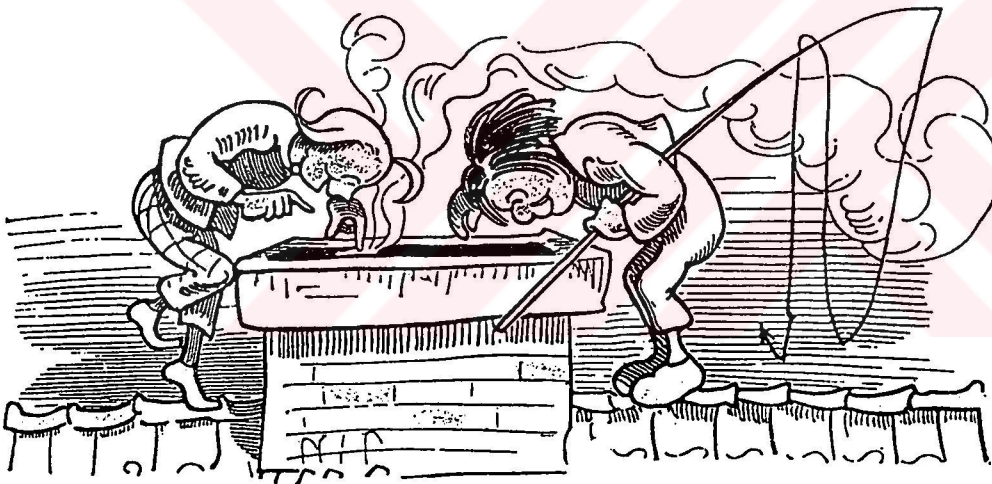

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

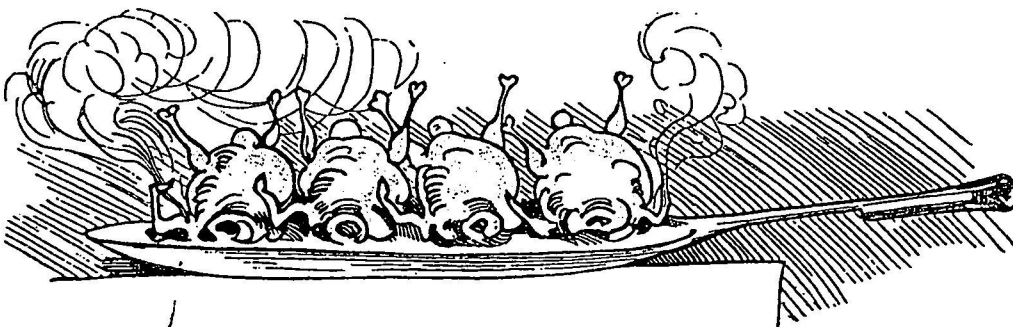

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

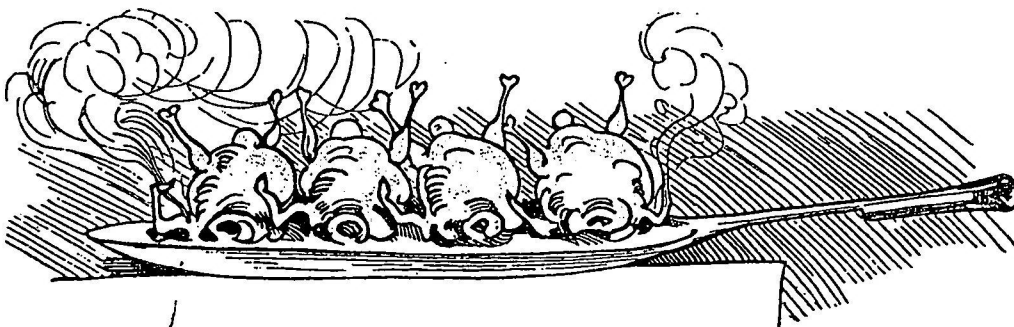

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

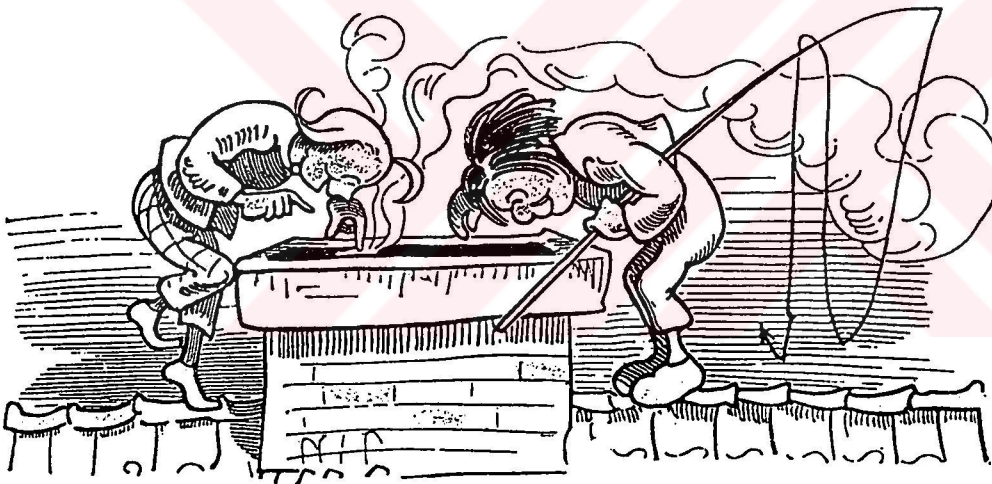

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

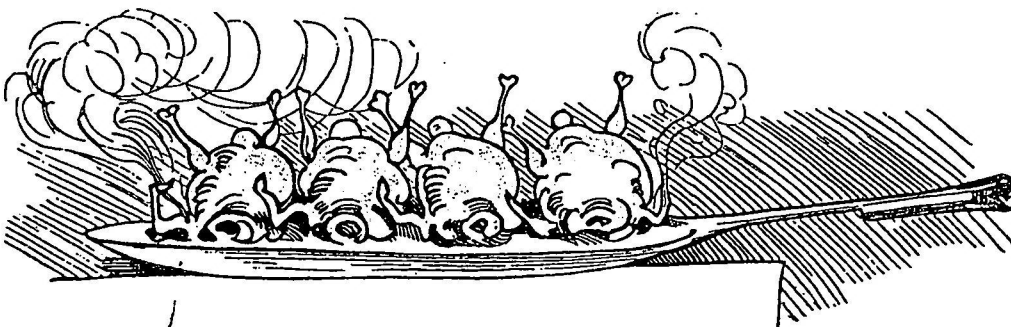

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

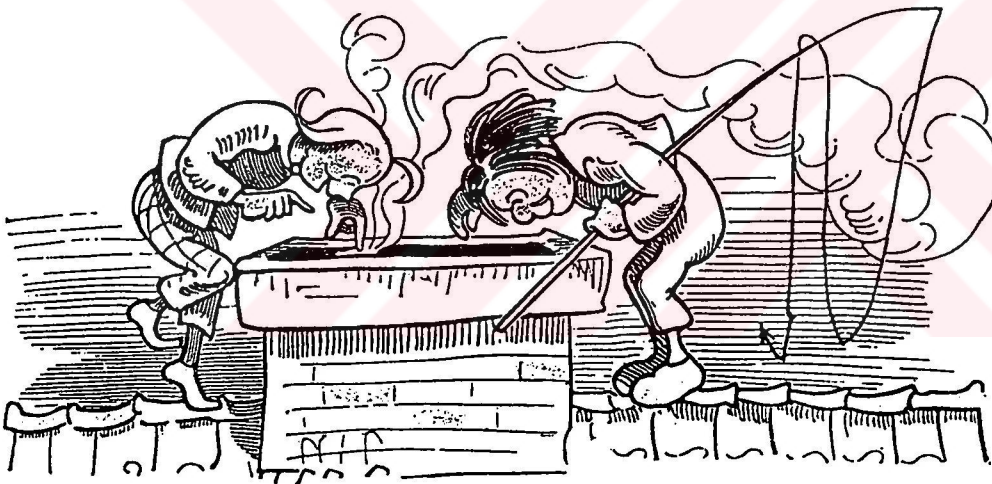

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

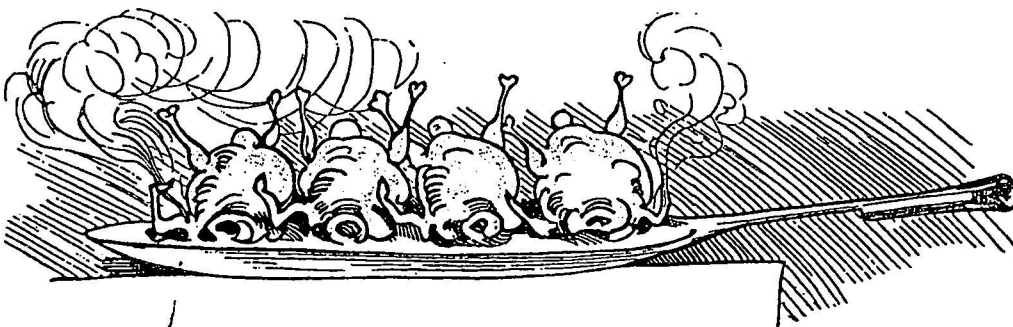

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

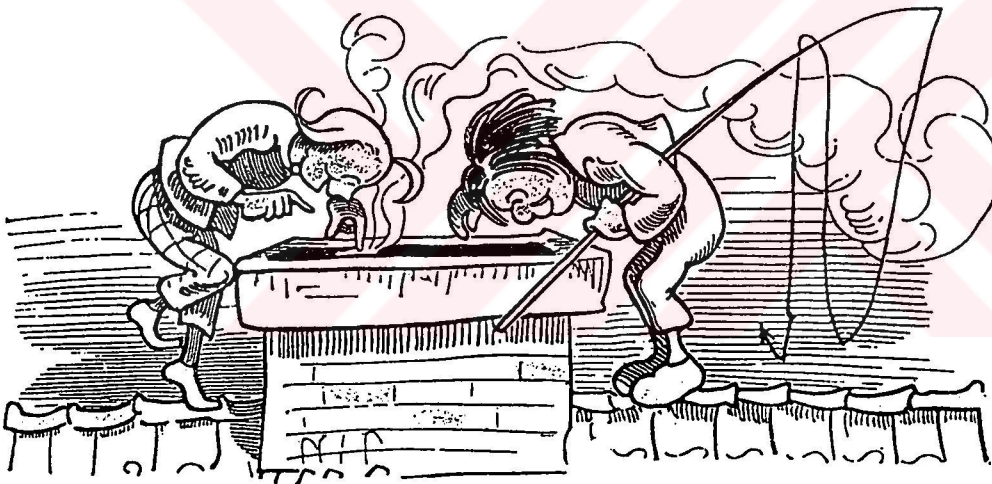

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

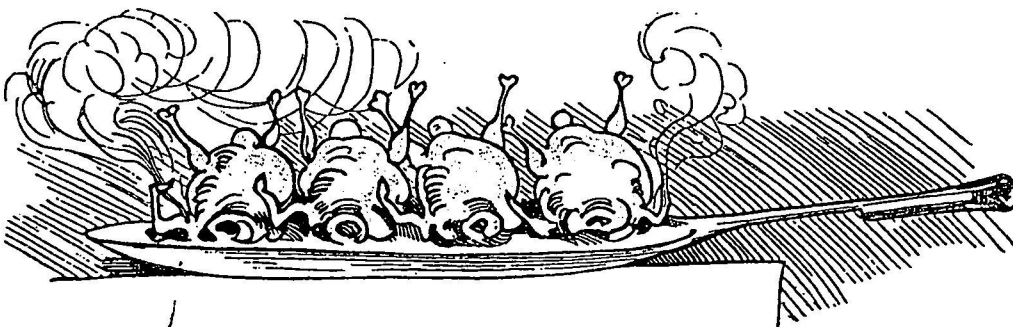

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

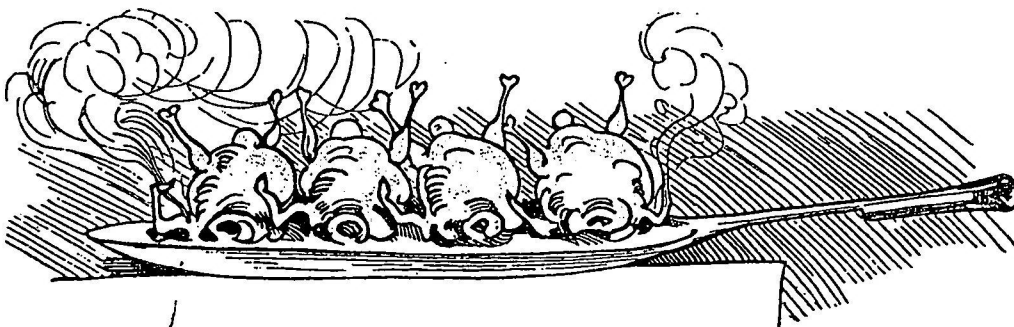

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

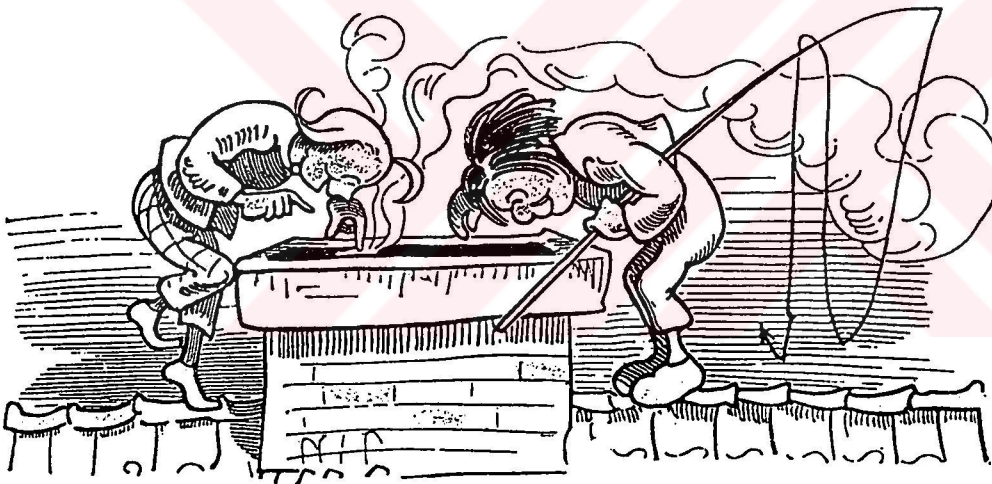

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

Ach, Frau Bolte weint aufs neu,
Und der Spitz steht auch dabei.
Max und Moritz rochen dieses.
„Schnell aufs Dach gekrochen!“ hieß es.

Durch den Schornstein mit Vergnügen
Sehen sie die Hühner liegen,
Die schon ohne Kopf und Gurgeln
Lieblich in der Pfanne schmurgeln.

